

Ψηφιακές Διαμορφώσεις

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα
Τμήμα Φυσικής Πανεπιστημίου Πατρών**

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

*Αθανάσιος Νασιόπουλος
Καθηγητής, Τμήμα Ηλεκτρονικής, ΣΤΕΦ, ΤΕΙ Αθήνας*

Πάτρα 6 / 2007

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή στα συστήματα επικοινωνιών.
- Σήμα και δίαυλος επικοινωνίας.
- Δειγματοληψία και Κωδικοποίηση της πληροφορίας.
- Η ανάγκη της διαμόρφωσης. Γενική θεώρηση.
- Δυαδικές και m-δικες Ψηφιακές διαμορφώσεις.
- Κριτήρια επιλογών.
- Διαμορφώσεις ευρυζωνικών επικοινωνιών.
- Σύγχρονες τάσεις στην υλοποίηση.

- Διαμορφώσεις Διάχυτου Φάσματος (Spread Spectrum)
- Θόρυβος / Απόδοση / Σύγκριση

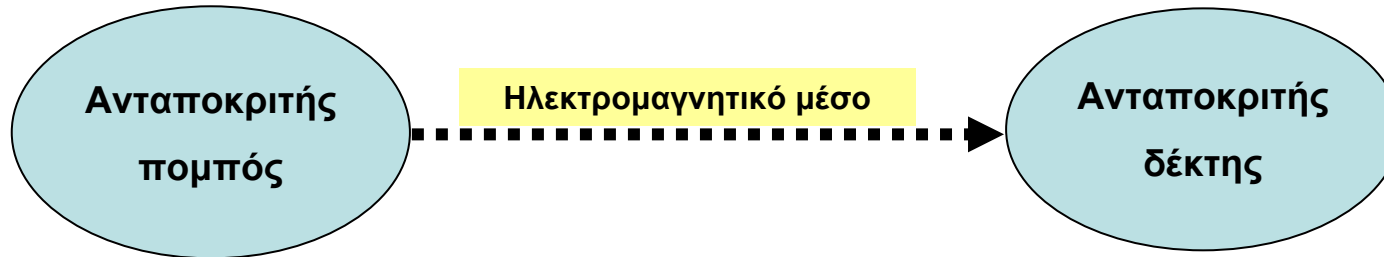
Βιβλιογραφία

- **Introduction to Communications Systems**
Ferrel G. Stemler
Addison Wesley
- **Telecommunication Systems**
John Proakis, Masoud Salehi
Prentice Hall Inc.
- **Electronic Communication Techniques**
P.H. Young, Prentice Hall, 1998
- **Introduction to Spread Spectrum Communication**
Roger Peterson, Rodger Ziemer, D. Borth, Prentice Hall Inc.
- **Data Communications for Engineers**
Michel Duck, Peter Bishop, Richard Reael, Addison Wesley Company

- **Στις τηλεπικοινωνίες ο όρος ‘Διαμόρφωση’ αναφέρεται στην διαδικασία προετοιμασίας του Σήματος της Πληροφορίας και της προσαρμογής του στο διαθέσιμο ηλεκτρομαγνητικό μέσο – ‘τον Τηλεπικοινωνιακό Δίαυλο’.**

- **Το στάδιο της διαμόρφωσης αποτελεί το ουσιαστικότερο τμήμα κάθε Τηλεπικοινωνιακού Συστήματος.**

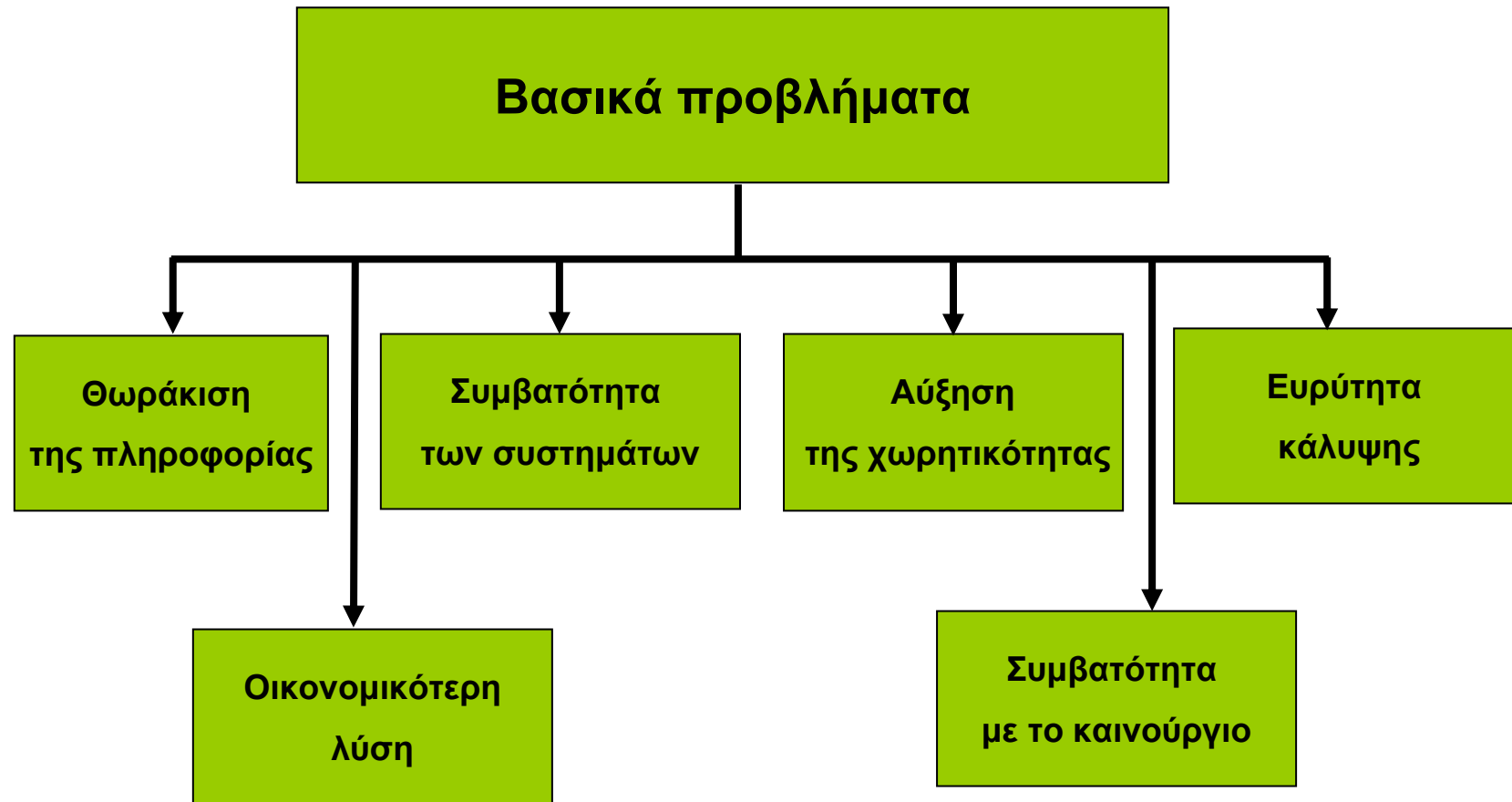
Σχεδιάζοντας ένα σύστημα επικοινωνιών

Παράμετροι που επηρεάζουν την σύλληψη και τον σχεδιασμό ενός Τηλεπικοινωνιακού Συστήματος:

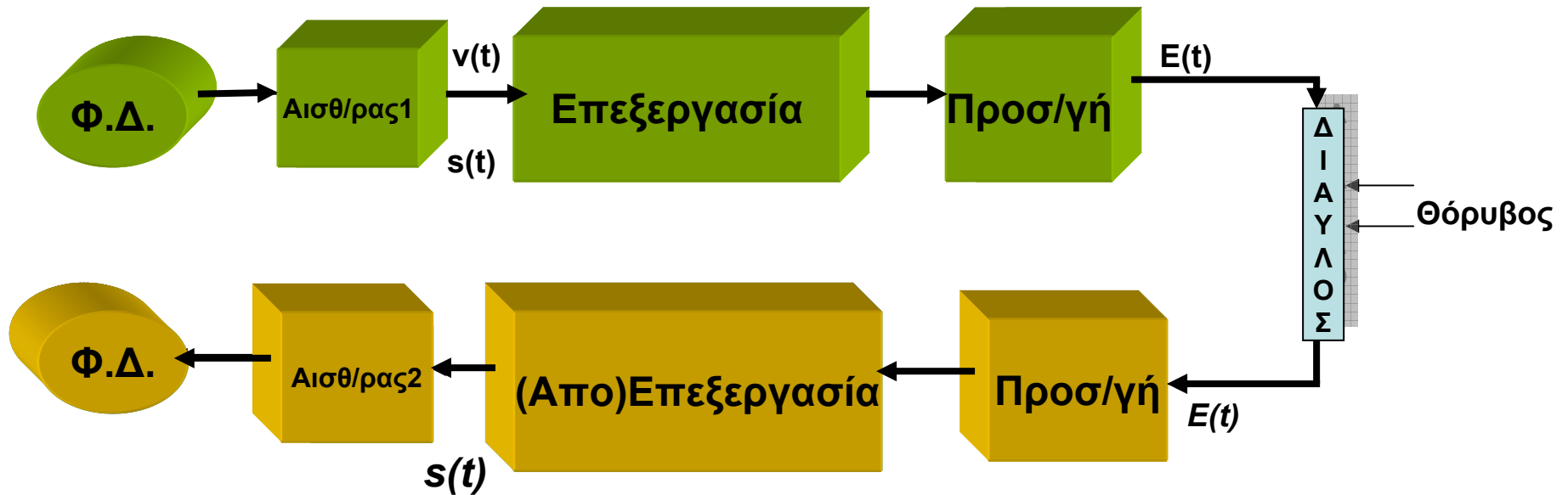
- Η φύση του μηνύματος (σήματος πληροφορίας).
- Η φύση του Ηλεκτρομαγνητικού μέσου.
- Το πλήθος των ανταποκριτών (συγκεκριμένοι, τυχαίοι).
- Κατευθυντικότητα του μηνύματος.
- Αμφίδρομη ή μονόδρομη επικοινωνία.
- Η συνύπαρξη με άλλα συστήματα.

Βασικός στόχος των τηλεπικοινωνιών είναι η αξιόπιστη επικοινωνία σε μη ελεγχόμενο και δυσμενές περιβάλλον.

Σχεδιάζοντας ένα Σύστημα Επικοινωνιών....

Το τηλεπικοινωνιακό σύστημα είναι ένα ηλεκτρονικό σύστημα.

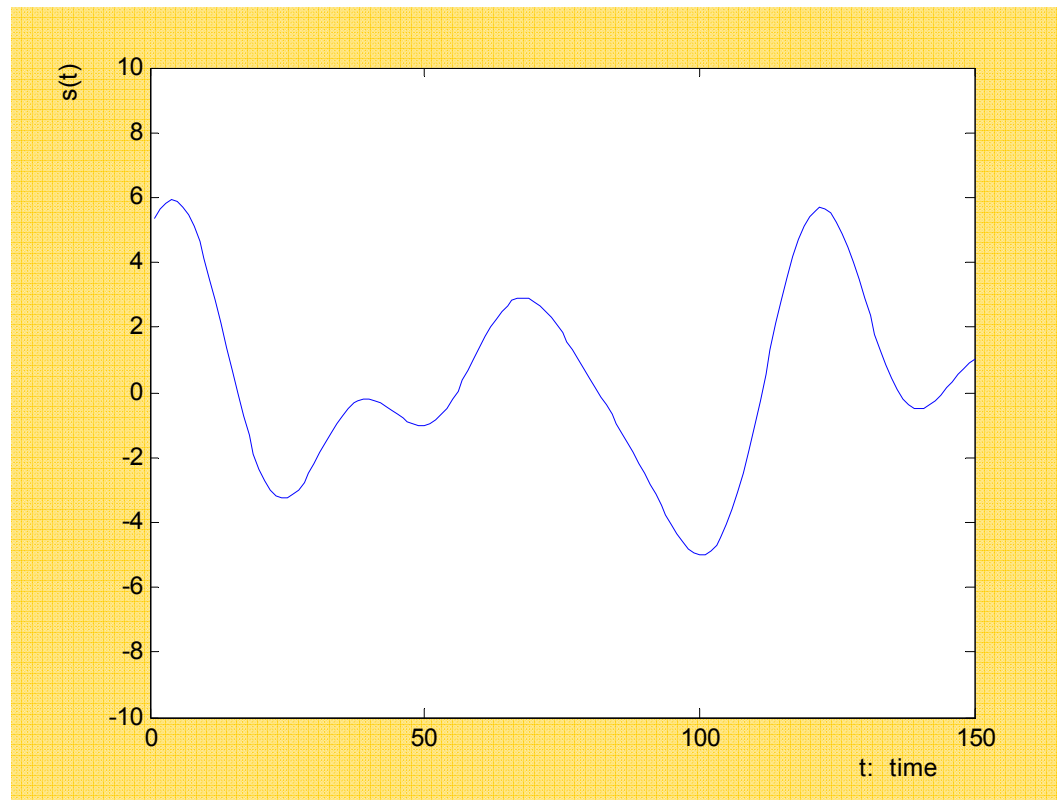
- Η πληροφορία δεν προέρχεται από τον χώρο της ηλεκτρονικής.
- Απαιτείται μετατροπή του Φυσικού Δεδομένου σε 'ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ ΣΗΜΑ' και
- Στη συνέχεια προσαρμογή του στο διαθέσιμο ηλεκτρομαγνητικό μέσο.

Οι πρωταγωνιστές στο Τηλεπικοινωνιακό Σύστημα:

- $s(t)$: Το σήμα της πληροφορίας ή ΒΑΣΙΚΟ ΣΗΜΑ.
- $E(t)$: Το σήμα 'αχθοφόρος' ή ΦΕΡΟΝ ΣΗΜΑ.
- Το βασικό σήμα δεν είναι άμεσα μεταδόσιμο για πολλούς λόγους.

Το βασικό σήμα

- Είναι συνεχής συνάρτηση του χρόνου: **$s(t)$**
- Χαρακτηρίζεται από την δυναμική του: **Ένταση / Πλάτος / ΙΣΧΥΣ**
- Χαρακτηρίζεται επίσης από τον τρόπο και τον ρυθμό μεταβολής του: **Συχνότητα / ΦΑΣΜΑ**

➤ Παραδείγματα:

Ήχος / Φωνή / Μουσική / Σήμα Video / Θερμοκρασιακές μεταβολές ενός χώρου κλπ.

Φάσμα του Βασικού Σήματος.....

Περιοδικό Σήμα:
$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} \vec{X}_n e^{j\omega_n t} = \sum_{n=1}^{\infty} |2X_n| \cos(\omega_n t + \phi_n)$$

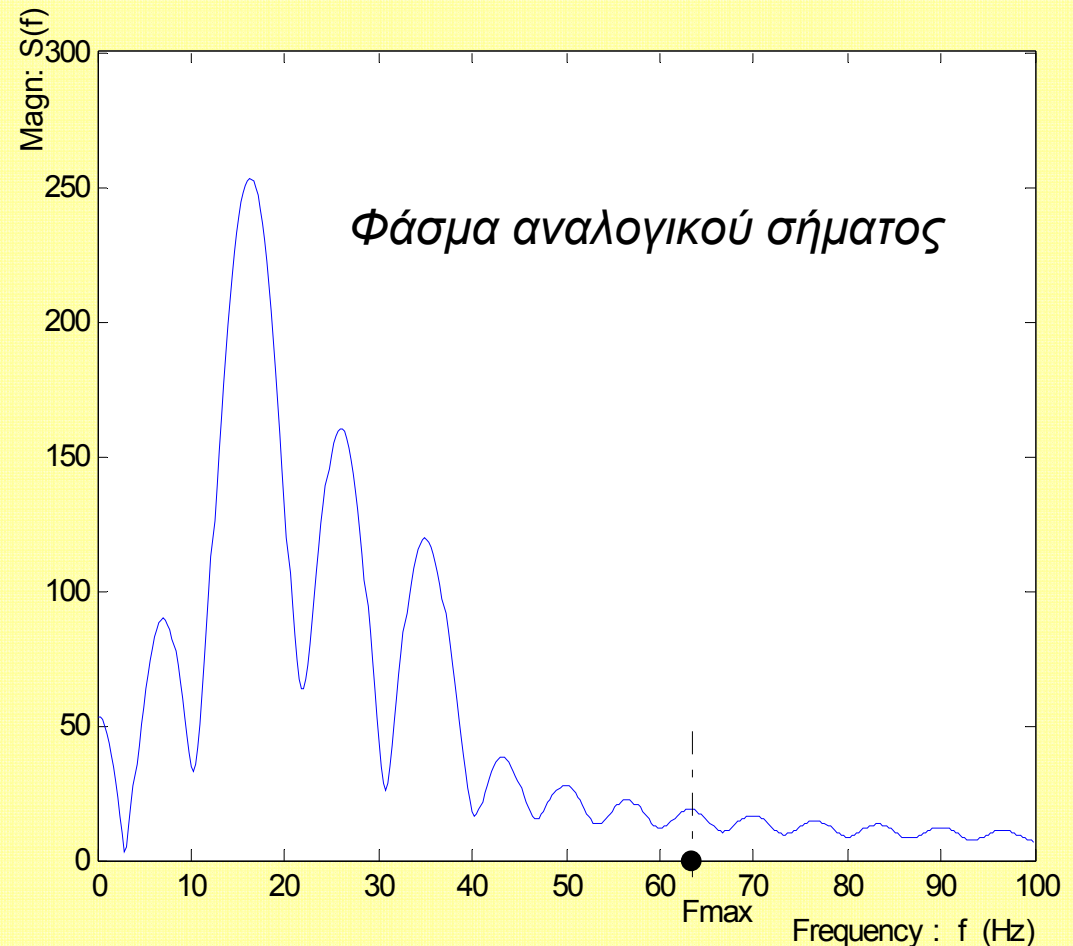
με:
$$\vec{X}_n = \frac{1}{T} \int x(t) e^{-j\omega_n t} dt$$

και:
$$\omega_n = n\omega_0$$

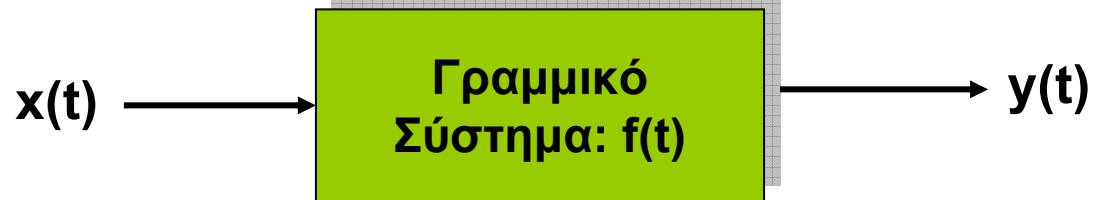
Μη Περιοδικό Σήμα:

$$x(t) = \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} \vec{X}(\omega) e^{j\omega t} d\omega$$

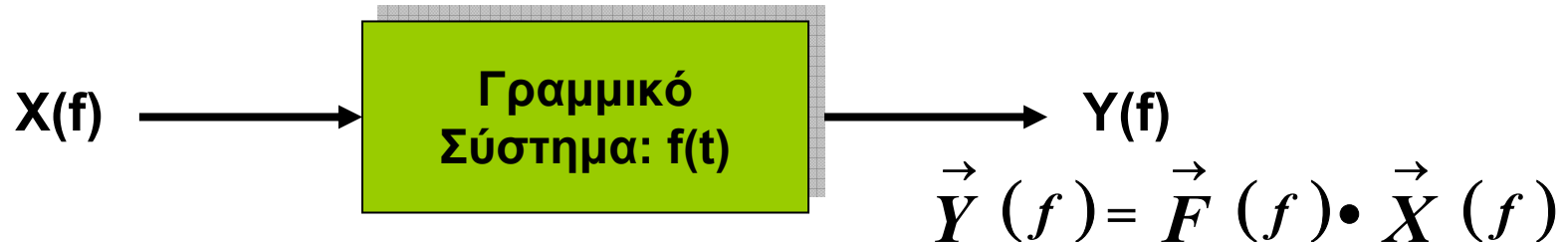
με:
$$\vec{X}(\omega) = \int_{-\infty}^{\infty} x(t) e^{-j\omega t} dt$$

Το ενδιαφέρον της ανάλυσης Fourier του Βασικού Σήματος...

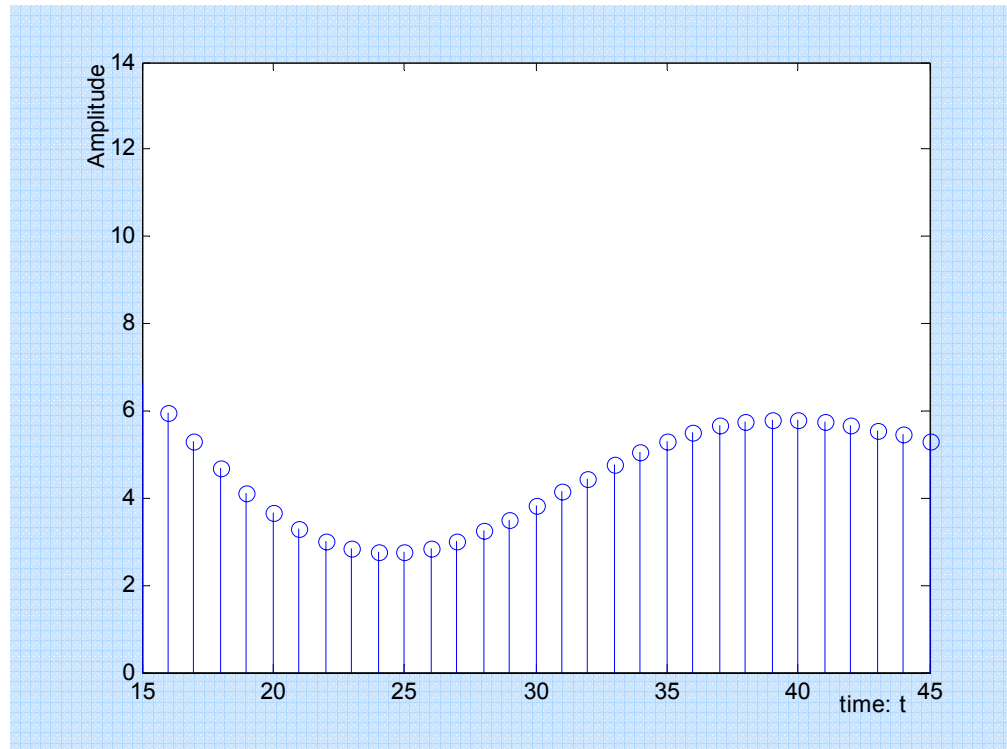
Συνέλιξη: $y(t) = \int x(\tau) \cdot f(t - \tau) d\tau$, $y(t) = x(t) * f(t)$

- Σε ένα σύνθετο σύστημα είναι σημαντικό να γνωρίζουμε το ΦΑΣΜΑ (ιδιαίτερα το εύρος φάσματος) των σημάτων σε κάθε στάδιο επεξεργασίας.

Σήματα διακριτού χρόνου.....

- Μαθηματικά προσεγγίζονται από ασυνεχείς συναρτήσεις.
- Η τιμή τους ορίζεται σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές.

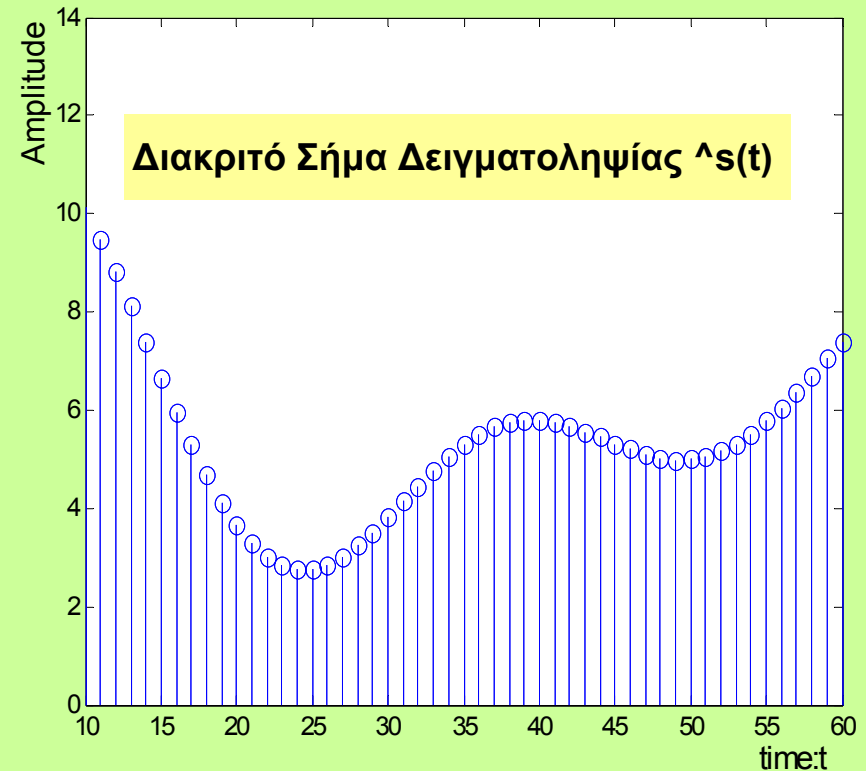

➤ Χαρακτηρίζονται από Ένταση – Ισχύ – και Φάσμα.

➤ Παραδείγματα:

Ο μέσος όρος των βαθμών των μαθητών ανά εξάμηνο, η θερμοκρασία ενός χώρου ανά μια ώρα, το χρώμα των αυτοκινήτων που περνούν στο δρόμο, ο γραπτός λόγος κλπ.

Από το Βασικό Αναλογικό Σήμα στο Διακριτό (Ψηφιακό) Σήμα.

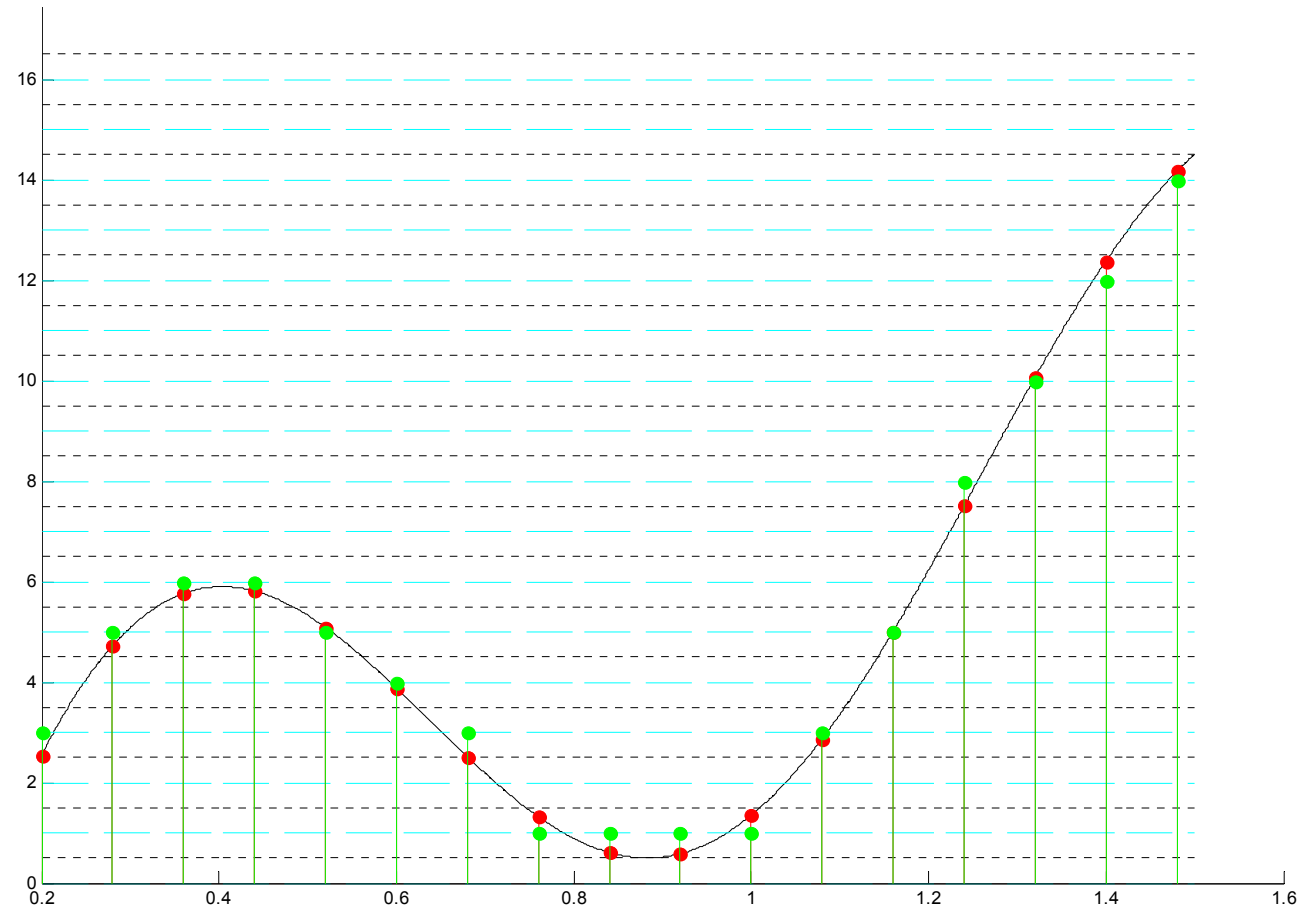
Θεώρημα του Shannon:

Αν

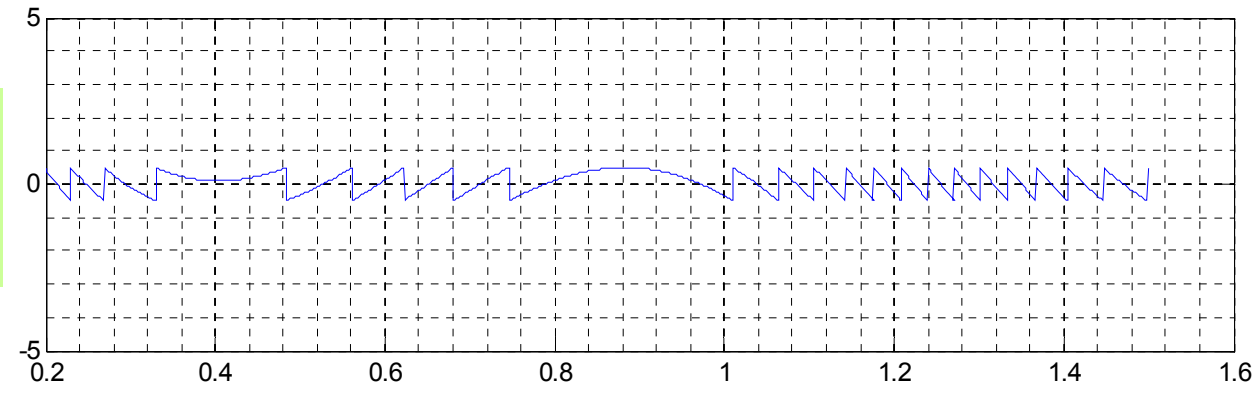
$$f_{\delta} = \frac{1}{T_{\delta}} \geq 2 F_{\max}$$

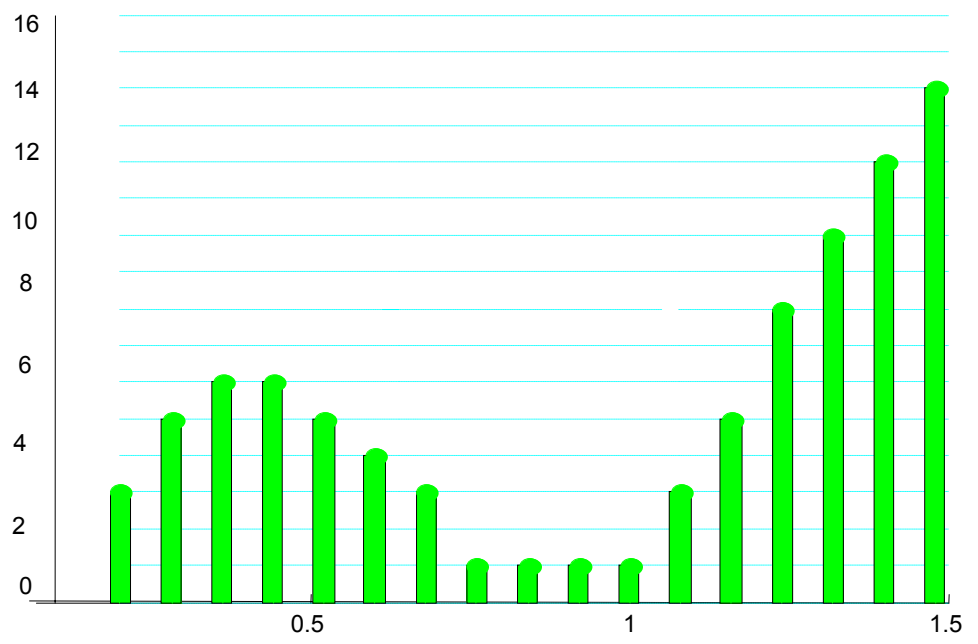
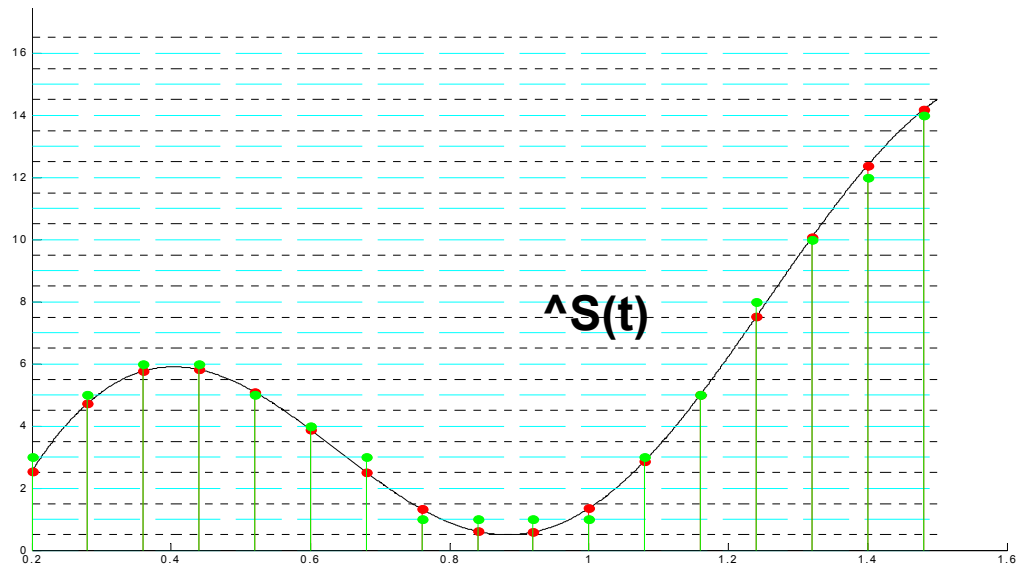
f_{δ} η συχνότητα δειγματοληψίας, το σήμα $s(t)$ αντικαθίσταται χωρίς απώλεια πληροφορίας από το $\hat{s}(t)$.

Δειγματοληψία – Κβάντιση – Θόρυβος Κβάντισης

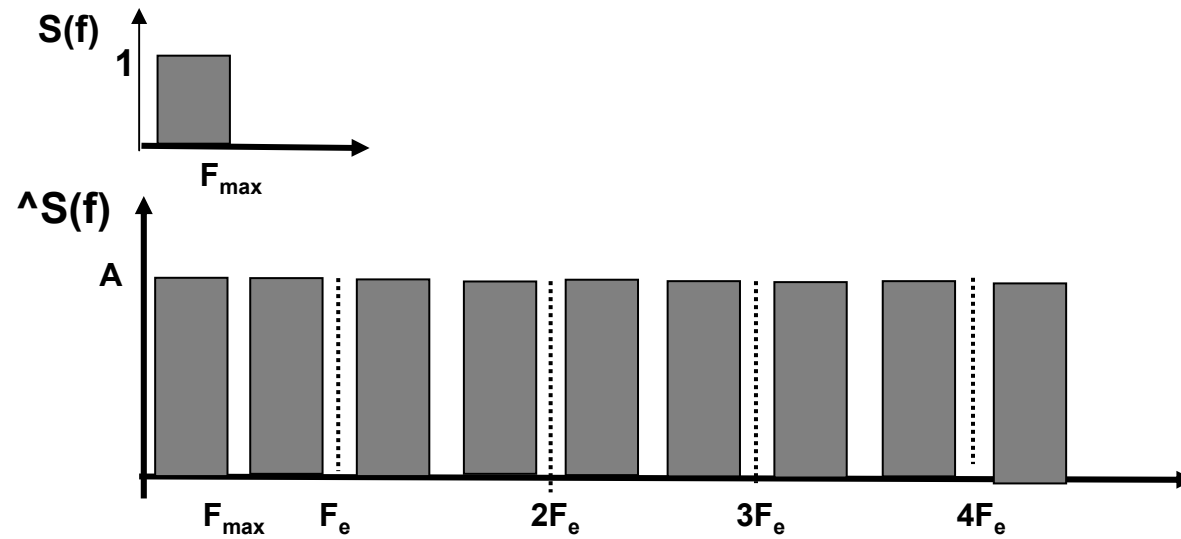
Θόρυβος Κβάντισης
 $N = q^2 / 12$
 q το βήμα κβάντισης

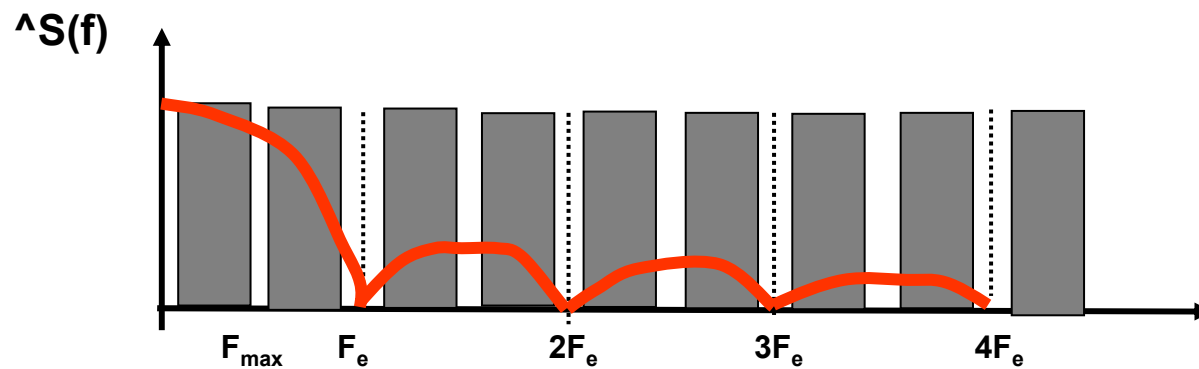

Φάσμα σήματος από δειγματοληψία

Ιδανική δειγματοληψία:

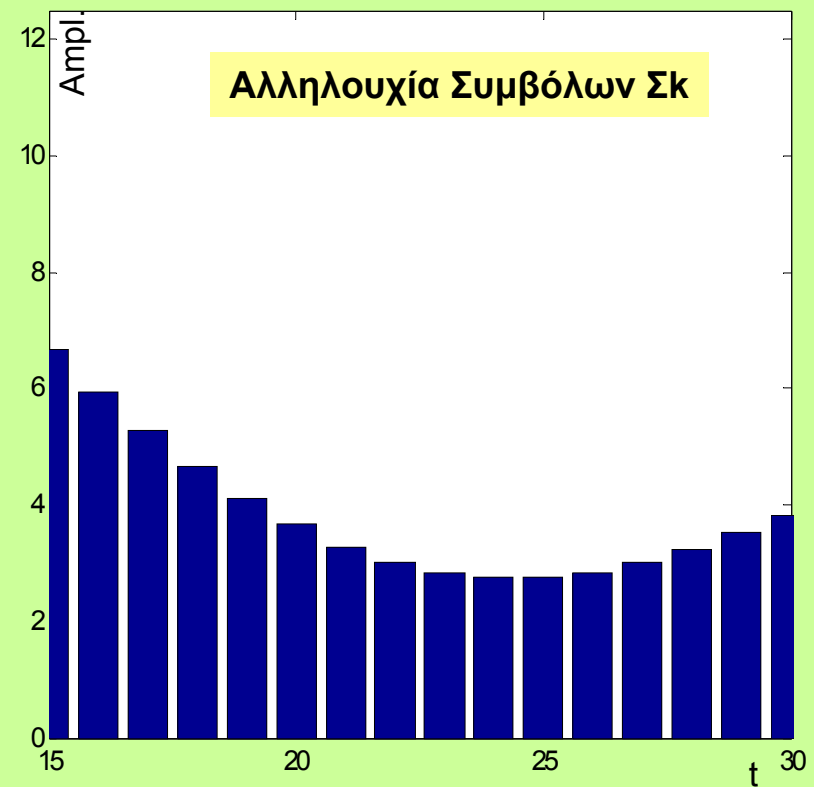
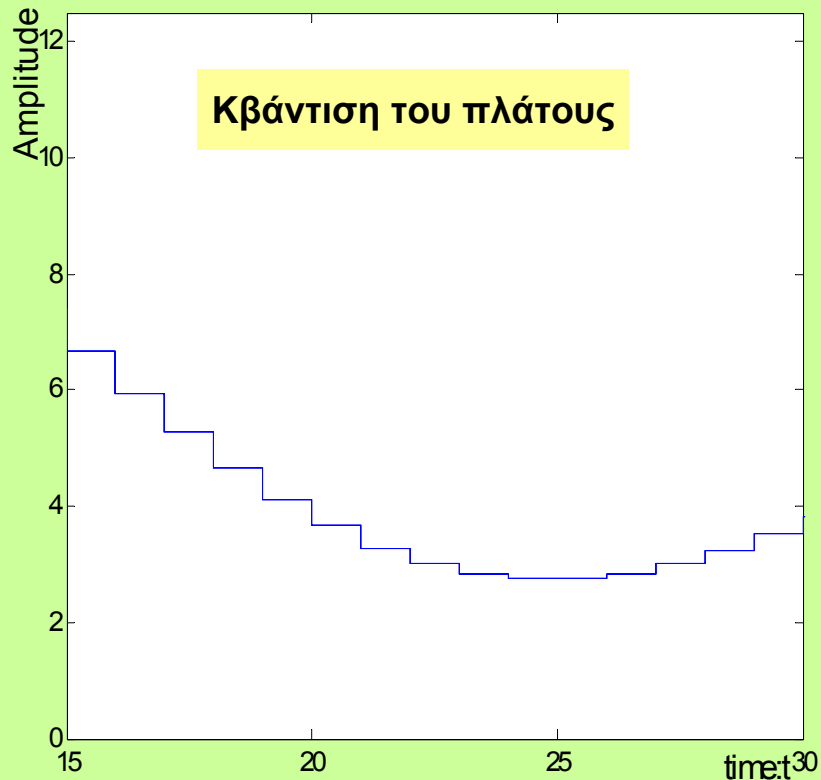

Με παλμούς διάρκειας $\tau = 1/f_e$

Δειγματοληψία του $s(t)$ – Κβάντιση – Διακριτά Σύμβολα S_k

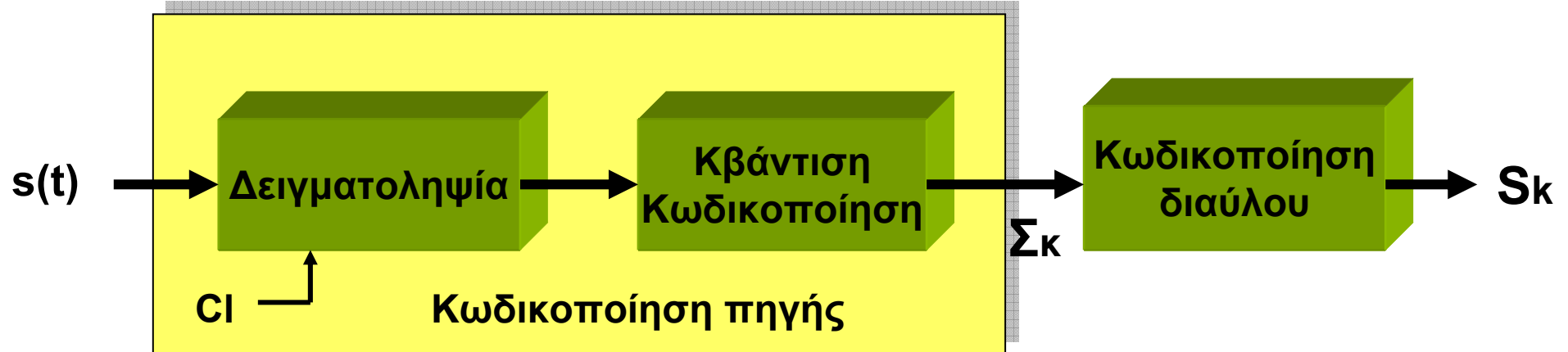
Με αυτή την διαδικασία ουσιαστικά ορίζεται το σύνολο των διαφορετικών καταστάσεων στις οποίες μπορεί να βρεθεί η πηγή της πληροφορίας.

- Διαθέτουμε λοιπόν μια πηγή πληροφορίας (συνεχών ή διακριτών καταστάσεων).
  - Πρέπει να την υλοποιήσουμε
  - Θα υποστεί ταλαιπωρία στην μετάδοση.
  - Αναζητείται ο καλύτερος τρόπος θωράκισής της και προσαρμογή της στο μέσο μετάδοσης.

Η προσπάθεια μαθηματικής ανάλυσης ανέδειξε τρεις περιοχές μελέτης:

- **Θεωρία της πληροφορίας**
(διερευνά τα θεωρητικά όρια των επικοινωνιών / Θεωρία των Πιθανοτήτων).
- **Θεωρία της κωδικοποίησης**
(αναζητά τους τρόπους υλοποίησης ώστε να προσεγγίσουμε καλύτερα τα θεωρητικά όρια / απλές έξυπνες μαθηματικές δομές).
- **Προσαρμογή στο διαθέσιμο μέσο μετάδοσης**
(μελετά τις συνθήκες 'ταξιδιού' της πληροφορίας ώστε η συνολική απόδοση του συστήματος να είναι η βέλτιστη: ταχύτητα, συμβατότητα, ελάχιστη απαίτηση σε ισχύ).

Υλοποίηση της διαδικασίας...

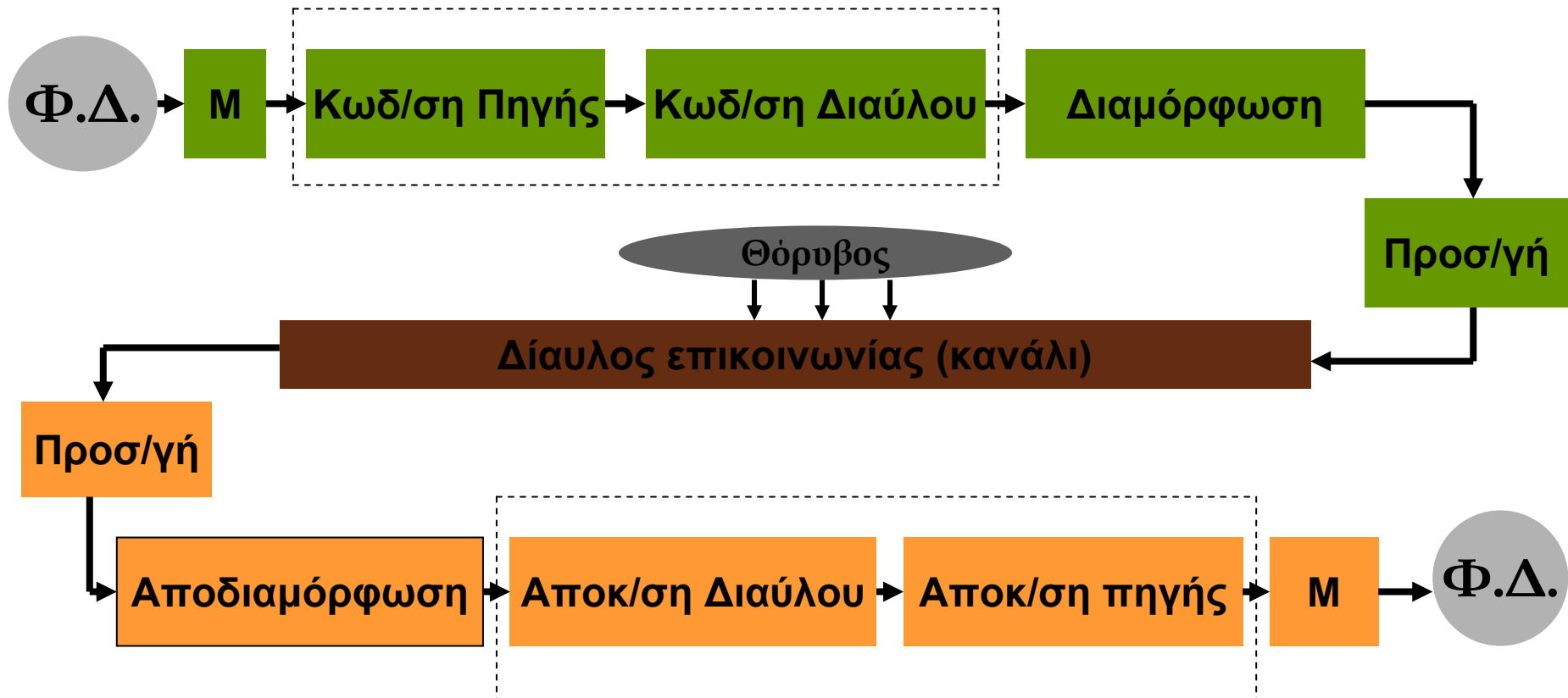

Συμπερασματικά:

- Κωδικοποίηση πηγής = τρόπος παράστασης της στάθμης του συμβόλου.
Παράδειγμα : $s(t)=5 \text{ V}$ $\Sigma_k = \mathbf{0101}$
- Κωδικοποίηση καναλιού = Τρόπος υλοποίησης του συμβόλου. Διόρθωση λαθών
  - Μονοπολικό, NRZ, Manchester
  - Παράδειγμα: $S_k = \mathbf{'0101 0'}$ (με bit parity)

➤ **Κριτήρια κωδικοποίησης καναλιού:** Ελαχιστοποίηση ενέργειας, χρονισμός ρολογιού, διόρθωση λαθών κλπ.

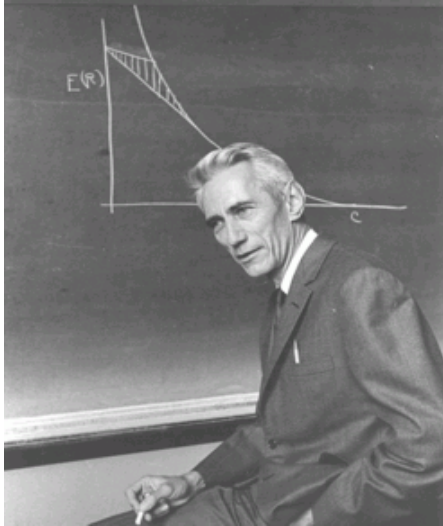
Απομυθοποίηση του Τηλ/κού Συστήματος σε γενικό διάγραμμα....

➤ *Αναλογικά / Ψηφιακά*

Θεωρία του Shannon

‘Αρκεί να μεταδίδεται η πληροφορία που είναι απαραίτητη’

Claude Shannon
1916-2001

Richard Hamming
1916-1998

- Εντροπία της πληροφορίας
- Ιδανικός και μη ιδανικός δίαυλος επικοινωνιών
- Συμπύεση των δεδομένων
- Κωδικοποίηση της πληροφορίας

Εντροπία της πηγής της πληροφορίας

Πηγή Μ διακριτών καταστάσεων

- Η ποσότητα πληροφορίας H_k που διαθέτει η κατάσταση Κ συσχετίζεται με την πιθανότητα p_k εμφάνισης της:

$$H_k = \log_2\left(\frac{1}{p_k}\right)$$

- Όσο μικρότερο είναι το p_k τόσο πιο μεγάλο είναι το H_k
- Όταν $p_k = 1$ (η μεγαλύτερη τιμή) $\longrightarrow H_k = 0$

➤ Εντροπία της πηγής: $H = \overline{H}_k$

Δηλαδή: $H = \sum p_k \cdot H_k = \sum p_k \log_2\left(\frac{1}{p_k}\right)$

Διερεύνηση: $H = H_{\max}$ όπου $p_k = \frac{1}{M}$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Αν τα γράμματα του ελληνικού αλφάβητου (24 + 1κενό) στο γραπτό λόγο εμφανίζονται με την ίδια πιθανότητα:

$$p_k = \frac{1}{25} \Rightarrow H_k = \log_2 25 = 4.65 \text{ bits}$$

$$\Rightarrow H = \sum_{25} \frac{1}{25} \log_2 25 = \log_2 25 = 4.65 \text{ bits}$$

- Η ποσότητα πληροφορίας μιας λέξης m γραμμάτων:

$$I = m \cdot \log_2 25 = 4.65 \cdot m (\text{bit})$$

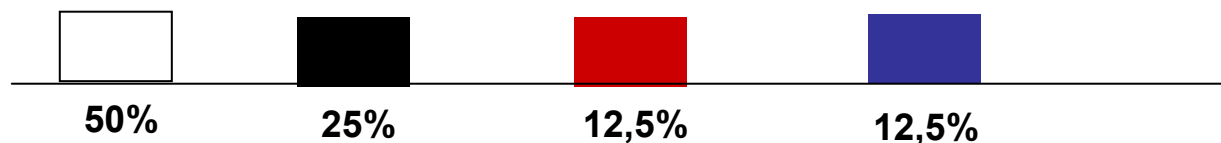
- Ποια από τις δύο φράσεις μεταφέρει μεγαλύτερη πληροφορία:
  - Θα βρέξει στην έρημο.
  - Δεν θα βρέξει στην έρημο

└───▶ Προφανώς η πρώτη

Η θεωρία της Εντροπίας έχει άμεση συνέπεια στον τρόπο με τον οποίο θα κωδικοποιήσουμε την πληροφορία. Φαίνεται προφανές:

- *Απλός κώδικας να χρησιμοποιηθεί για την κατάσταση με μικρή πληροφορία, δηλαδή αυτή που εμφανίζεται συχνά.*
- *Δυσκολότερος κώδικας για την κατάσταση με μεγάλη πληροφορία, δηλαδή αυτή που εμφανίζεται σπανιότερα.*

Παράδειγμα: Έστω ότι αυτοκίνητα διαφορετικού χρώματος περνούν με την συχνότητα που σημειώνεται. Η πηγή πληροφοριών είναι τεσσάρων καταστάσεων.

- Ο απλούστερος τρόπος κωδικοποίησης είναι οι τέσσερις καταστάσεις να αντιστοιχηθούν σε δύο δυαδικά σύμβολα:

Άσπρο: 00
Μαύρο : 01
Κόκκινο: 10
Μπλε: 11

ΜΕΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ ΑΝΑ ΧΡΩΜΑ: $(1/2) \cdot 2 + (1/4) \cdot 2 + (1/8) \cdot 2 + (1/8) \cdot 2 = 2 \text{ bits}$

- Πιο έξυπνη αποδεικνύεται η κωδικοποίηση:

Άσπρο: 0
Μαύρο : 10
Κόκκινο: 110
Μπλε: 111

ΜΕΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ ΑΝΑ ΧΡΩΜΑ: 1,75 bits

Κωδικοποίησης συνέχεια.....

- Ο Morse είχε την διαίσθηση και εφάρμοσε αυτούς τους κανόνες.

A = - —

E = -

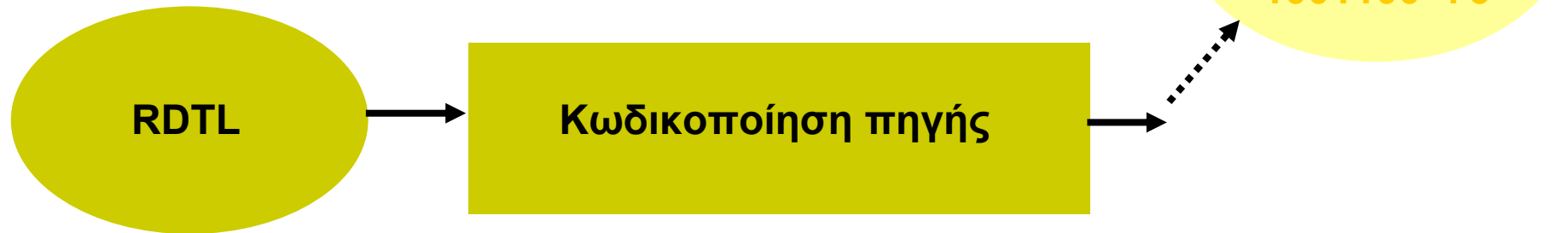
Υ = - — — —

- Στις σύνθετες εφαρμογές και όταν ο αριθμός των καταστάσεων είναι μεγάλος δεν είναι προφανής η επιλογή του βέλτιστου κώδικα.
- Αυτό που προβλέπεται από την θεωρία είναι τα κριτήρια απόδοσης της κωδικοποίησης.

...ως τώρα αναφερθήκαμε στην κωδικοποίηση πηγής....

Παράδειγμα:

RDTL = 1010010100010010101001001100
(σε κώδικα ASCII που χρησιμοποιεί 7 bits)

- Τα σύμβολα αυτά είναι η κωδικοποιημένη πληροφορία της πηγής διαθέσιμη για μετάδοση - **όμως απροστάτευτη !!!**
- Η κωδικοποίηση καναλιού που θα ακολουθήσει στοχεύει να **θωρακίσει την πληροφορία από την επίθεση του θορύβου. Επιπλέον να προβλέψει τα ενδεχόμενα λάθη που θα προκύψουν και να διορθώσει το τελικό αποτέλεσμα στον δέκτη.**

↳ Από εδώ και πέρα είναι θέμα τέχνης και εμπνευσης

Ιδανικός Δίαυλος Επικοινωνιών (DNC: Discrete Noiseless Channel)

Αντί ορισμού:

- Μεταφέρει αλάνθαστα την πληροφορία
- Έχει άπειρη χωρητικότητα (ταχύτητα πληροφορίας).
- Η πηγή επιβάλλει την ταχύτητα μετάδοσης στο τηλεπικοινωνιακό σύστημα.
Αν T χρόνος κάθε συμβόλου τότε για πηγή M διακριτών συμβόλων, η χωρητικότητα C :

$$C = (1/T)\log_2 M$$

Χαρακτηρίζεται:

- Έλλειψη θορύβου
- Άπειρο εύρος ζώνης
- Τέτοιος διάυλος δεν υπάρχει

Μη ιδανικός τηλεπικοινωνιακός δίαυλος

Χαρακτηρίζεται:

- Από θόρυβο
- Έχει περιορισμένο εύρος ζώνης
- Περιορίζει τις διακριτές καταστάσεις που μπορεί να βρεθεί

>>> Ως μοντέλο μελέτης εκλαμβάνεται ο ο δίαυλος με λευκό Gaussian Θόρυβο (AWGN: Additive White Gaussian Noise channel)

Προκαλεί:

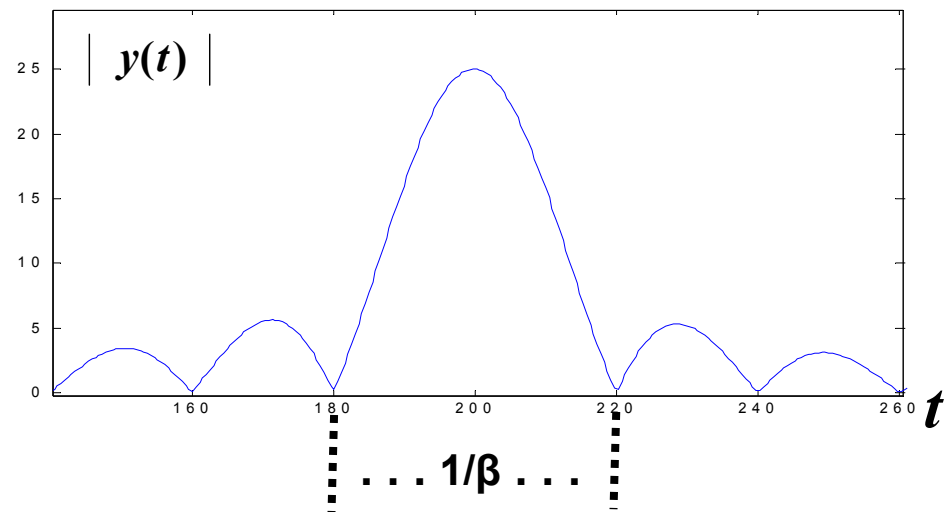
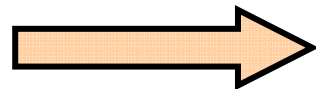
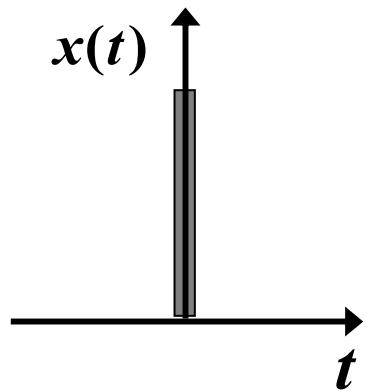
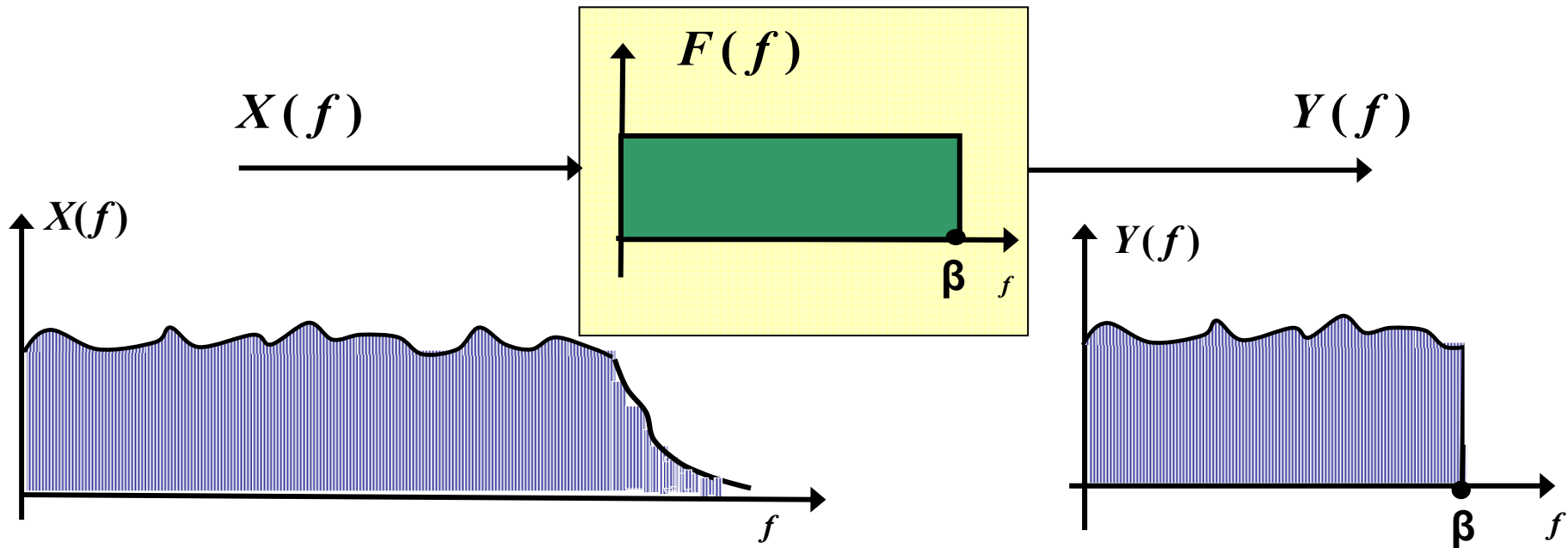
- Παραμόρφωση των σημάτων
- Λάθη στην μετάδοση άρα αλλοίωση της λαμβανόμενης πληροφορίας
- Έχει περιορισμένη χωρητικότητα (ταχύτητα μετάδοσης)

>>> Απαιτήση αποκατάστασης και διόρθωσης της πληροφορίας στον δέκτη.

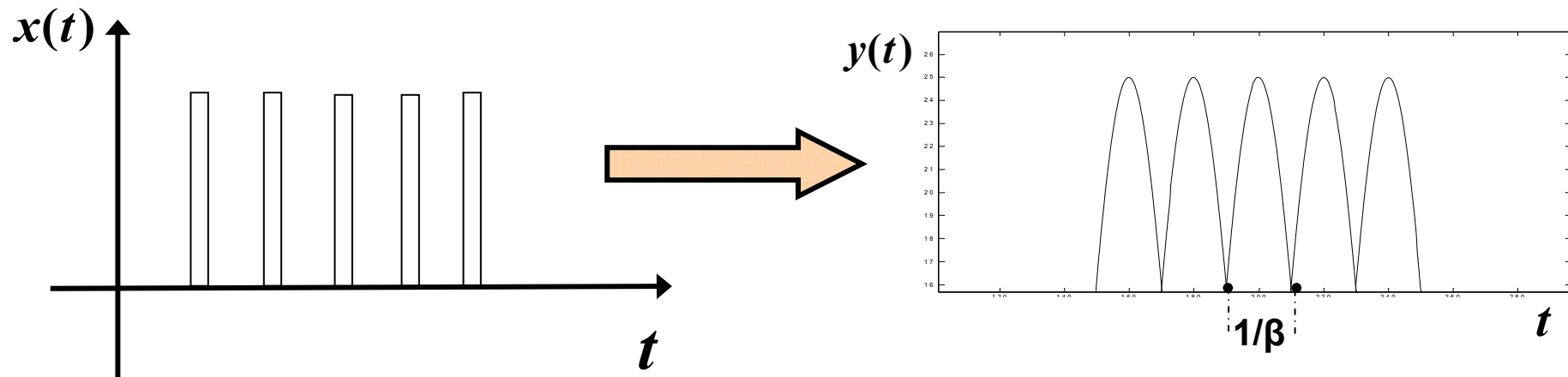
Μετάδοση Βασικής Ζώνης

- Πρόκειται για την απ' ευθείας μετάδοση στον δίαυλο επικοινωνίας του βασικού σήματος $s(t)$ ή των συμβόλων S_k .
- Περιορισμένες εφαρμογές:
  - Πρόβλημα προσαρμογής στον Τηλεπικοινωνιακό δίαυλο.
  - Πρόβλημα συνύπαρξης με άλλα ομοειδή σήματα.
  - Έντονη παραμόρφωση των σημάτων.
  - Δεν επιτρέπει πολυπλεξία.

Παραμόρφωση των σημάτων λόγω περιορισμού του φάσματος

Περιορισμός στην ταχύτητα εναλλαγής Συμβόλων

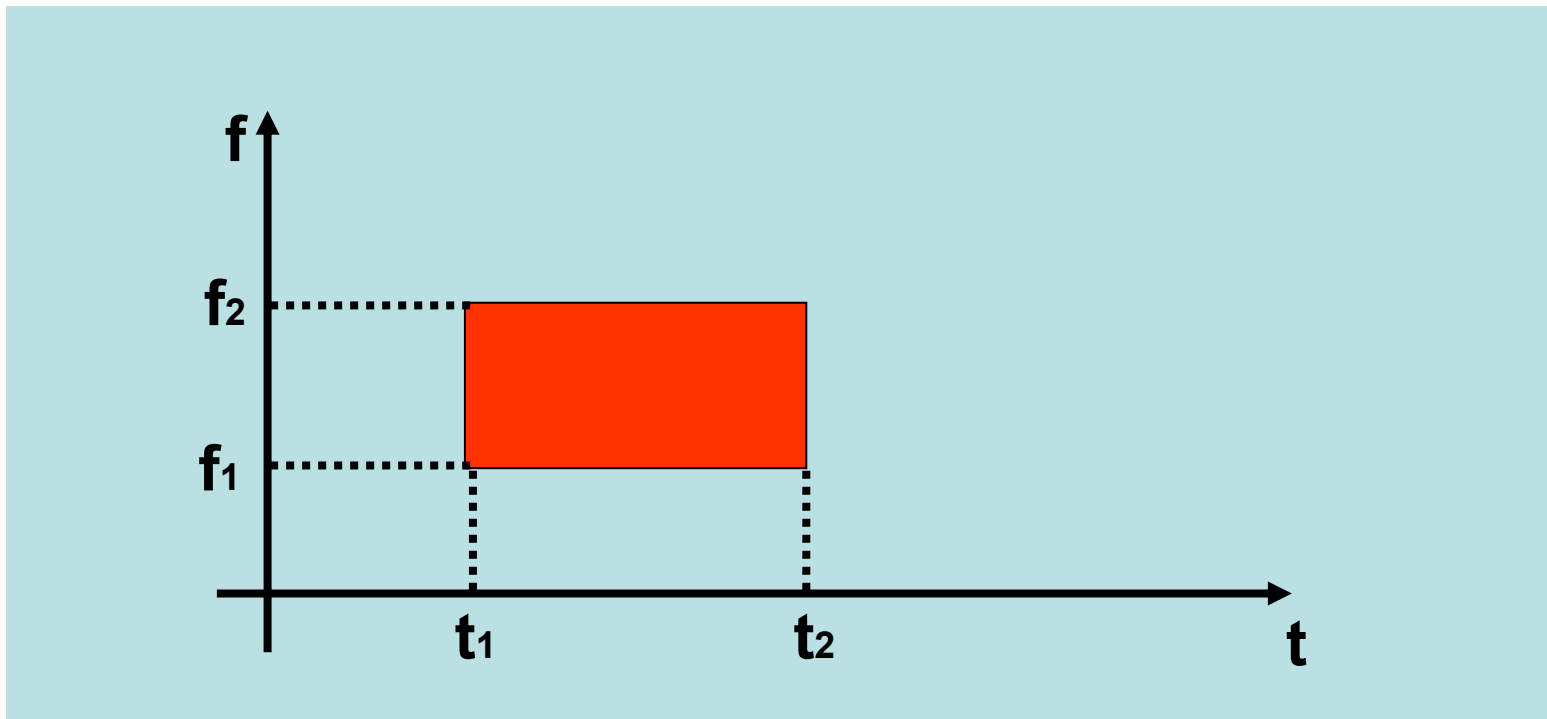

Άρα: Ταχύτητα ροής (Baud Rate) : $R_S = \frac{1}{1/\beta} = \beta$ σύμβολο / sec

Παράδειγμα: Δίαυλος με: $\beta = 1MHz \Rightarrow R_S = 1M \text{ symb /sec}$

➤ Με επικάλυψη των παλμών 50%: $R_s \approx 2\beta$

**Το κάθε σήμα έχει την δική του περιοχή στο διάγραμμα
Χρόνου - Συχνότητας**

- Περιορισμός στον χρόνο σημαίνει ασάφεια στο φάσμα.
- Περιορισμός στο φάσμα σημαίνει ασάφεια στον χρόνο.

(αρχή αβεβαιότητας .....)

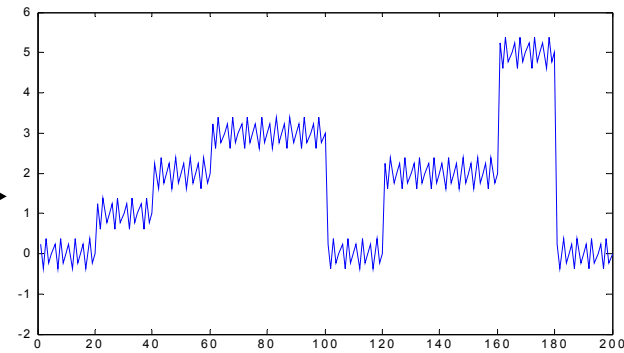
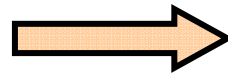
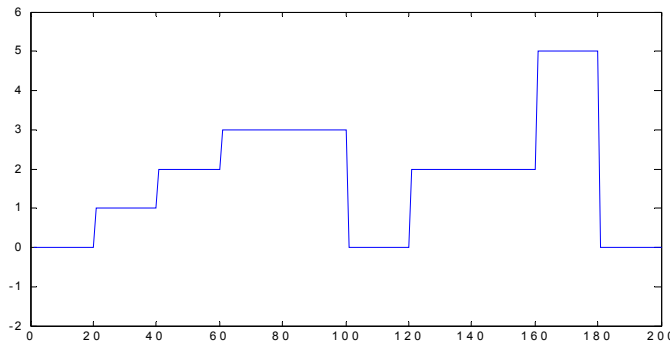
Χωρητικότητα AWGN Διαύλου

- Λόγω περιορισμού του φάσματος: $R_s \leq 2B$
- Λόγω θορύβου περιορισμός στις στάθμες κβάντισης

- Αριθμός διακριτών συμβόλων:

$$M = \left(1 + \frac{S}{N}\right)^{1/2}$$

Θόρυβος: Περιορίζει τη διακριτική ικανότητα κβαντοποίησης των συμβόλων:

- Μέγιστη ροή δυαδικών συμβόλων bits:

$$R_B \leq 2B \cdot M \leq 2B \log_2 \left(1 + \frac{S}{N}\right)^{1/2} \leq B \log_2 \left(1 + \frac{S}{N}\right)$$

- Χωρητικότητα διαύλου:

- Αριθμός bits για δυαδική κωδικοποίηση:

$$n = \log_2 M = \log_2 \left(1 + \frac{S}{N}\right)^{1/2}$$

$$C = R_{B_{\max}} = B \log_2 \left(1 + \frac{S}{N}\right) \text{ (Bits/sec)}$$

Διερευνώντας την σχέση Χωρητικότητας του AWGN διαύλου

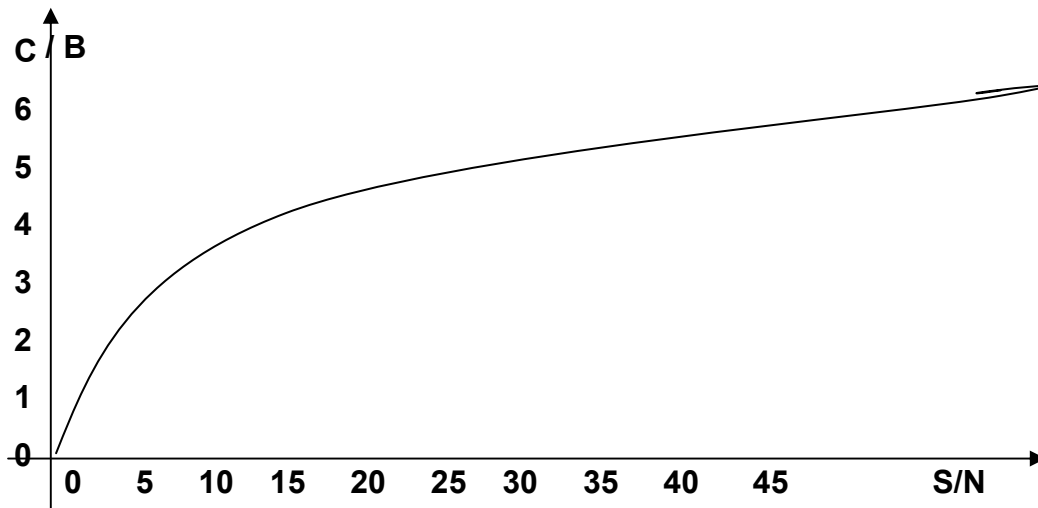
- ✓ C/B : αποδεικνύεται βασικότερη παράμετρος των Τηλ/κών Συστημάτων.

Μετριέται σε: **Bits/sec.Hz** (χαρακτηρίζει την απόδοση).

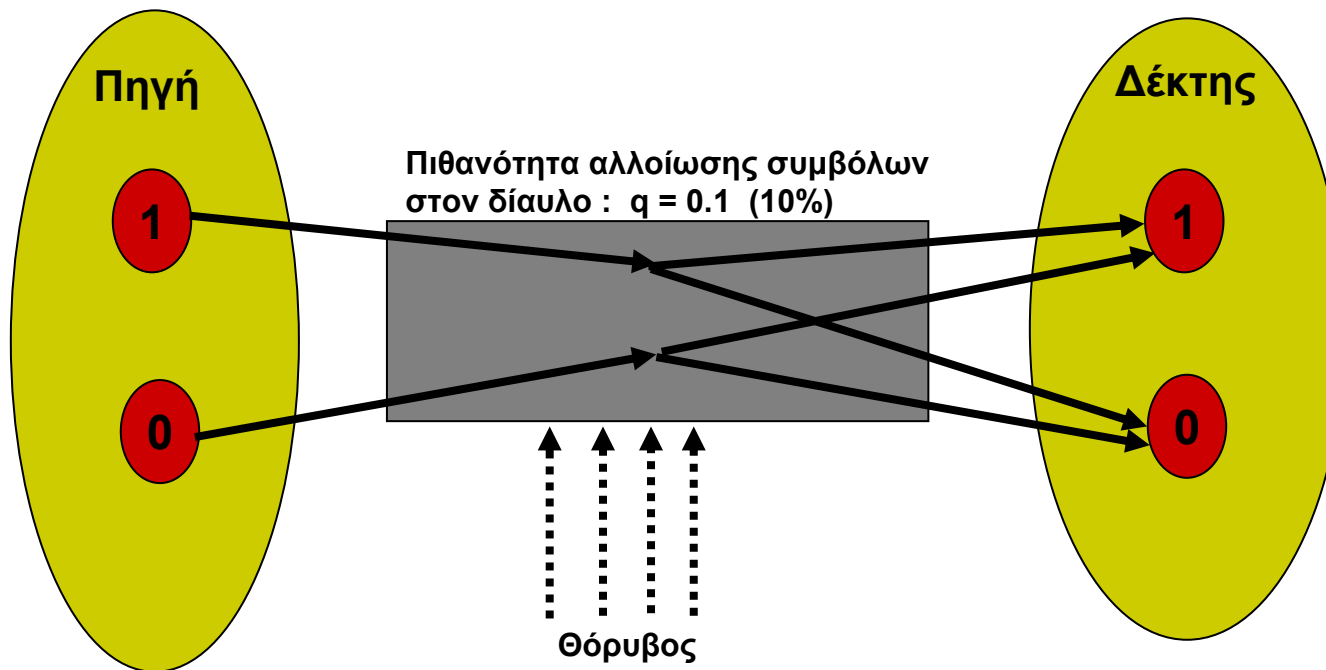
- ✓ Ακόμα και αν $B \rightarrow \infty$, δηλαδή $(C/B) \rightarrow 0$ τότε η ελάχιστη τιμή του λόγου S/N που απαιτείται (ανά bit), για να εξασφαλίσουμε αξιόπιστη επικοινωνία είναι: **- 1,6 dB.**

Αυτό το μέγεθος αναφέρεται ως ανώτατο όριο του Shannon και δεν είναι εφικτό.

Η χωρητικότητα του διαύλου για σταθερό B

Παράδειγμα αλλοίωσης της πληροφορίας

Έστω:

Πιθανότητα εκπομπής 1:
 $p = 0.6$ (60%)

Πιθανότητα εκπομπής 0:
 $1-p = 0.4$ (40%)

Πιθανότητα λήψης 1:
 $p' = 0.6 \times 0.9 + 0.4 \times 0.1 = 0.58$ (58%)

Πιθανότητα λήψης 0:
 $p'' = 0.4 \times 0.9 + 0.6 \times 0.1 = 0.42$ (42%)

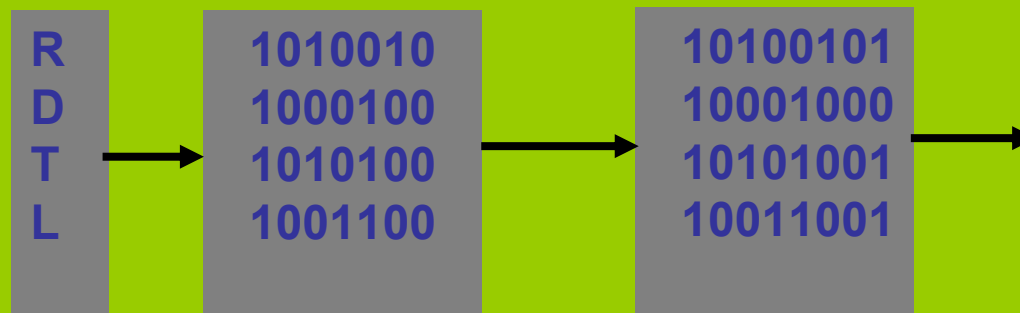
Η 'τέχνη' της Κωδικοποίησης Διαύλου

- Στόχος η ανίχνευση και η διόρθωση ενδεχόμενων λαθών.
- Υπάρχουν κωδικοποιήσεις που κάνουν μόνο ανίχνευση (automatic repeat request) και άλλοι πιο σύνθετοι που επιτυγχάνουν και διόρθωση (forward error correction).
- Κανόνας είναι η προσαύξηση των ωφέλιμων bits της πληροφορίας με κάποια συμπληρωματικά που βοηθούν στον αυτοέλεγχο του κώδικα.
  - >>> αποτέλεσμα η εμφάνιση μιας νέας παραμέτρου που εκφράζει το ποσοστό της ωφέλιμης πληροφορίας ως προς το σύνολο των διακινούμενων συμβόλων (redundancy).

Χρήση ενός bit ισοτιμίας:

>>> Στην κωδικοποίηση πηγής προστίθεται ένα bit κατάλληλο, ώστε ο αριθμός των '1' να είναι άρτιος.

Ο κώδικας αυτοανιχνεύει το λάθος αλλά δεν αυτοδιορθώνεται.

Πλεόνασμα: $r = 8-7 / 8 = 1/8$

Κώδικας επανάληψης:

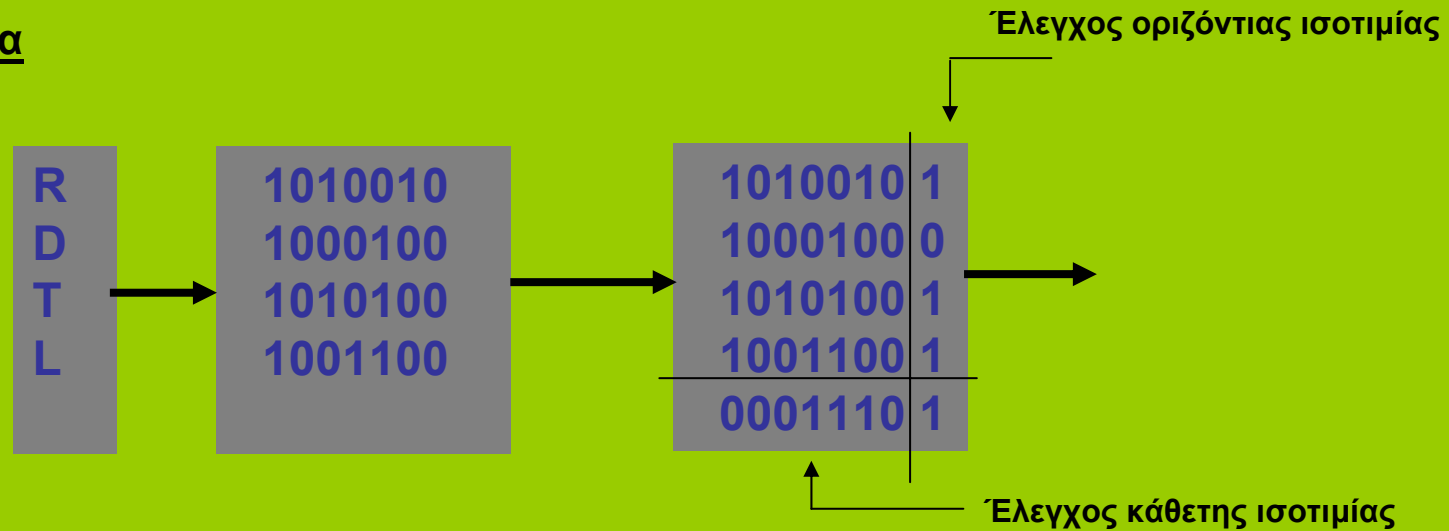
π.χ. RRRDDDTTLLL

>>> Κώδικας ασύμφορος και ανιχνεύει την περίπτωση ενός μόνο λάθους.

Εισαγωγή digits ισοτιμίας (πολλά bits ισοτιμίας)

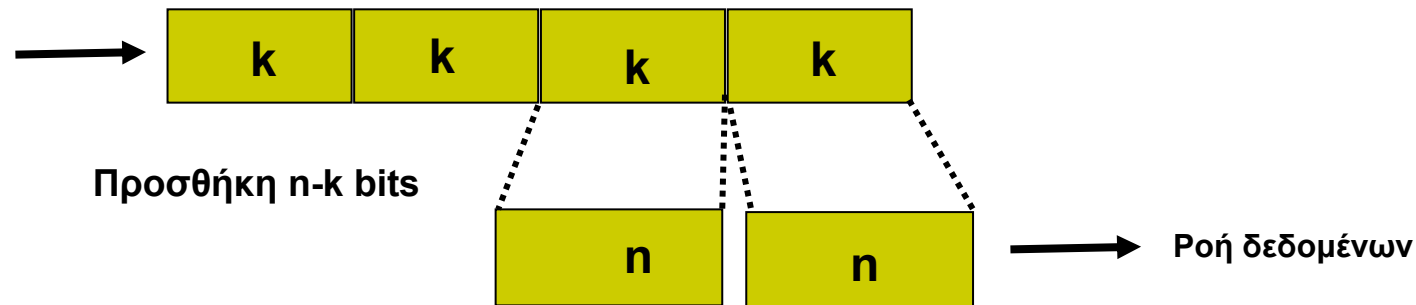
>>> Ανιχνεύει και διορθώνει ένα λάθος. Δυο λάθη ανιχνεύονται αλλά δεν διορθώνονται

Παράδειγμα

>>> Μεγάλος πλεονασμός. Στον δέκτη απαιτείται διάταξη της πληροφορίας υπό μορφή πίνακα

Γενικό σχήμα: Προστίθενται στην κωδική λέξη της πηγής bits ελέγχου

Κώδικες Hamming:

- Αποτελούν ένα υποσύνολο των κωδίκων Bose- Chaudhuri- Hocqueenghen
- Χρησιμοποιούν απλή δυαδική αριθμητική.
- Χαρακτηρίζονται από παράμετρο p (απόσταση Hamming).
- Ανιχνεύουν $p-1$ σφάλματα και προσδιορίζουν την θέση και διορθώνουν $(p-1)/2$ σφάλματα.
- Υπάρχει πλεονασμός (redundance) από bits που μετριέται ως $r = (n-k)/n = 1 - (k/n)$

Εφαρμογή του κώδικα (7,4)

Έστω η κωδική λέξη $[\Sigma_3 \ \Sigma_2 \ \Sigma_1 \ \Sigma_0]$

- Θα προστεθούν σε αυτή τρία bits ελέγχου $E = [E_2 \ E_1 \ E_0]$
- Προκύπτει η νέα κωδική λέξη: $S = [A_7 \ A_6 \ A_5 \ A_4 \ A_3 \ A_2 \ A_1]$
- Ζητούμενο είναι αν προκύψει σφάλμα κατά την μετάδοση να προσδιοριστεί η θέση του και να διορθωθεί.

	E_2	E_1	E_0
A_7	1	1	1
A_6	1	1	0
A_5	1	0	1
A_4	1	0	0
A_3	0	1	1
A_2	0	1	0
A_1	0	0	1
0	0	0	0

$$E_2 = A_7 + A_6 + A_5 + A_4$$

$$E_1 = A_7 + A_6 + A_3 + A_2$$

$$E_0 = A_7 + A_5 + A_3 + A_1$$

Επιλέγουμε $E_2 = A_4$, $E_1 = A_2$ και $E_0 = A_1$

Στην εκπομπή: $A_7 + A_6 + A_5 + A_4 = 0$

$$A_7 + A_6 + A_3 + A_2 = 0$$

$$A_7 + A_5 + A_3 + A_1 = 0$$

Άρα: $E_2 = A_4 = A_7 + A_6 + A_5$

$$E_1 = A_2 = A_7 + A_6 + A_3$$

$$E_0 = A_1 = A_7 + A_5 + A_3$$

Παράδειγμα: Έστω $\Sigma = [1 \ 1 \ 0 \ 1]$ άρα στην εκπομπή δημιουργήθηκε $A = [1 \ 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 1 \ 0]$

Αν λόγω σφάλματος στον δέκτη φθάσει $A' = [1 \ 1 \ 1 \ 0 \ 1 \ 1 \ 0]$ υπολογίζοντας στον δέκτη το σφάλμα $E' = [1 \ 0 \ 1] = 5$ άρα το A_5 είναι το εσφαλμένο.

Αλγεβρικός Αλγόριθμος Γένεσης των Κυκλικών Κωδίκων BCH

Έστω η αρχική λέξη : $\Sigma = [\Sigma_{k-1} + \Sigma_{k-2} + \Sigma_{k-3} + \dots \Sigma_1 + \Sigma_0]$

Η κωδικοποιημένη που θα προκύψει: $S = [S_{n-1} + S_{n-2} + S_{n-3} + \dots S_1 + S_0]$

➤ Στα Σ και S αντιστοιχούνται πολυώνυμα στο πεδίο $GF(2)$.

$$\Sigma(x) = \Sigma_{k-1}X^{(k-1)} + \Sigma_{k-2} X^{(k-2)} + \Sigma_{k-3} X^{(k-3)} + \dots \Sigma_1 X^1 + \Sigma_0 X^0$$

$$S(x) = S_{n-1}X^{(n-1)} + S_{n-2} X^{(n-2)} + S_{n-3} X^{(n-3)} + \dots S_1 X^1 + S_0 X^0$$

Προφανώς: $S(x) = X^{(n-k)} \cdot \Sigma(x) + E(x)$ όπου το $E(x)$ είναι το πολυώνυμο ελέγχου.

➤ Η κωδική λέξη S επιλέγεται έτσι ώστε:

$$S(x) = g(x) \cdot Q(x) , \quad \text{όπου } g(x) \text{ είναι ένα πολυώνυμο 'γεννήτρια του κώδικα' βαθμού } (n-k).$$

Άρα: $g(x) \cdot Q(x) = X^{(n-k)} \cdot \Sigma(x) + E(x)$ από όπου

$$X^{(n-k)} \cdot \Sigma(x) = g(x) \cdot Q(x) + E(x) \quad (\text{αριθμητική modulo } 2)$$

Δηλαδή το $E(x)$ υπολογίζεται ως το υπόλοιπο της διαίρεσης.

➤ Το πολυώνυμο γεννήτρια $g(x)$ πρέπει να διαιρεί το $x^n + 1$

Κωδικοποιήσεων συνέχεια....

Κώδικες Reed Solomon (n,k)

- Αναφέρεται σε Bytes και όχι σε Bits
- Στηρίζεται σε αριθμητική 'Πεπερασμένων Πεδίων Galois'
(Evariste Galois: 1832)
- Μπορεί να διορθώσει $(n-k) / 2$ Bytes
- Πιο χρησιμοποιούμενος: (255,223) , (160,128)
- Χρησιμοποιούνται και ως κωδικοποίηση σε μέσα μαζικής αποθήκευσης δεδομένων (CDs , DVDs)

Τέχνασμα καλύτερευσης της απόδοσης των κωδίκων:

Τα δεδομένα καθώς φθάνουν στον κωδικοποιητή τοποθετούνται σε πίνακα κατά γραμμές:

A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 ....

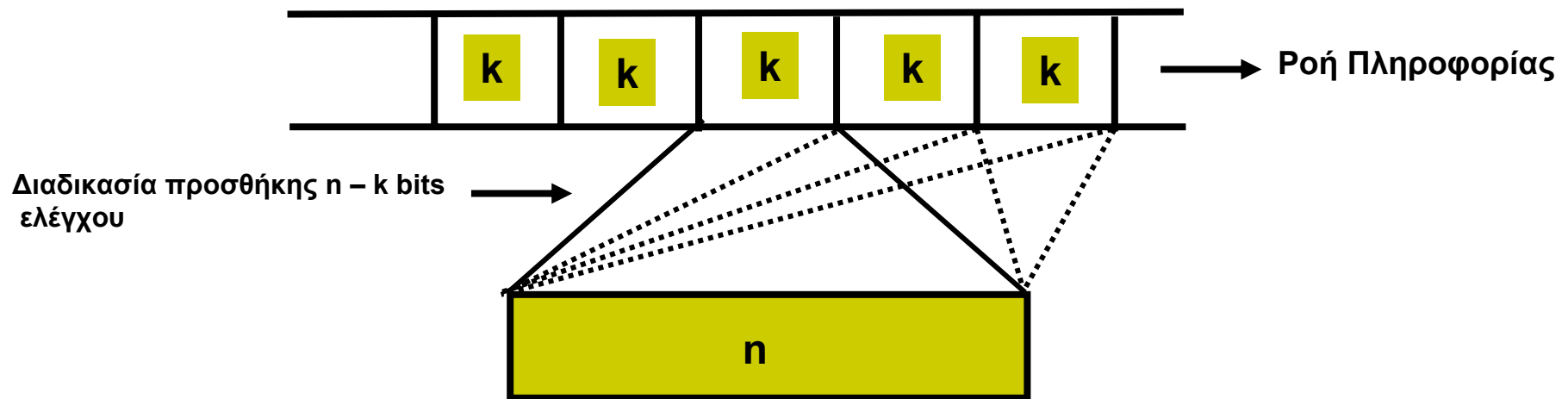
A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8
B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8
C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8
E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8

Ο πίνακας διαβάζεται καθέτως (κατά στήλες):

A1B1C1D1E1A2B2C2D2E2A3B3C3D3E3.....

Συνελικτικοί Κώδικες (Convolutional Codes)

- Θεωρούν ενιαία ακολουθία δεδομένων
- Τα κωδικοποιημένα στοιχεία ενός υποσυνόλου k στοιχείων εξαρτώνται όχι μόνο από τα στοιχεία που εισάγονται στον καταχωρητή αλλά και από τα προηγούμενα. Ένα είδος ανάδρασης που δημιουργεί μνήμη στην αλληλουχία των Bits.
- Αλγόριθμοι πολλοί. Σημαντικότερος ο Viterbi (1967)

Κωδικοποιήσεων συνέχεια....

➤ Κώδικες TCM (Trellis Code Modulation)

- Είναι συνελικτικοί κώδικες
- Συνδυάζουν τις διεργασίες κωδικοποίησης και διαμόρφωσης.
- Δεν μειώνουν τον ρυθμό μετάδοσης και δεν απαιτούν μεγαλύτερο φασματικό εύρος.
(Δικτυωτά Κωδικοποιημένη Διαμόρφωση)

➤ Κώδικες Turbo

- Είναι παραλλαγή της TCM
- Αξιοποιεί κωδικοποίηση πολλών βαθμίδων (concatenated coding).
- Δύο συνελικτικοί κώδικες συνδυάζονται παράλληλα ή σειριακά.
- Προσεγγίζεται το όριο Shannon

Μετάδοση Βασικής Ζώνης

➤ Πρόκειται για την απ' ευθείας μετάδοση στον δίαυλο επικοινωνίας του βασικού σήματος $s(t)$ ή των συμβόλων S_k .

➤ Γενικά τα βασικά σήματα (είτε συνεχούς είτε διακριτού χρόνου) δεν είναι μεταδύσιμα απευθείας στο τηλεπικοινωνιακό μέσο.

- Πρόβλημα προσαρμογής στον Τηλεπικοινωνιακό δίαυλο.
- Πρόβλημα συνύπαρξης με άλλα ομοειδή σήματα.
- Έντονη παραμόρφωση των σημάτων.
- Δεν επιτρέπει πολυπλεξία.

➤ *Περιορισμένες εφαρμογές*

Απαιτείται «αχθοφόρος» του σήματος της πληροφορίας

- Το φέρον είναι ημιτονικό σήμα με:

$$E(t) = E_o \cos[\Phi(t)] = \Re \left[E_o e^{j\phi(t)} \right]$$

$$E_o = \text{πλάτος}$$

$$\Phi(t) = \int \omega(t) dt + \phi_o$$

$$\omega(t) = 2\pi f(t)$$

Av:

$$\omega(t) = \omega_0 \Rightarrow E(t) = E_o \cos[\omega_0 t + \phi_0]$$

Διαμόρφωση

Αναλογικά σήματα:

$$s(t) \rightarrow E(s(t))$$

$$s(t) \rightarrow E(t) = E_0(s(t)) \cdot \cos(\omega_0 t)$$

$$s(t) \rightarrow E(t) = E_0 \cos\left[\int \omega(s(t)) dt + \phi_0\right]$$

$$s(t) \rightarrow E(t) = E_0 \cos[\omega_0 t + \phi_0(s(t))]$$

Διακριτά σήματα:

Σύμβολα: $s_k \rightarrow E(t) = s_k \cdot \cos(\omega_0 t)$

m-ASK

$$s_k \rightarrow E(t) = E_0 \cos[(\omega_0 + s_k \cdot \Delta\omega)t + \phi_0]$$

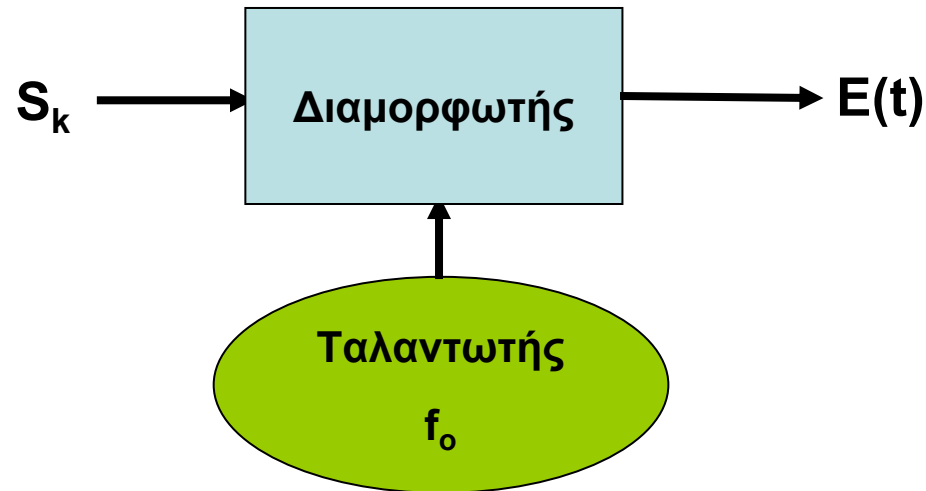
m-FSK

$$s_k \rightarrow E(t) = E_0 \cos[\omega_0 t + s_k \cdot \phi_0]$$

m-PSK

Συνδυασμός αυτών των μεθόδων

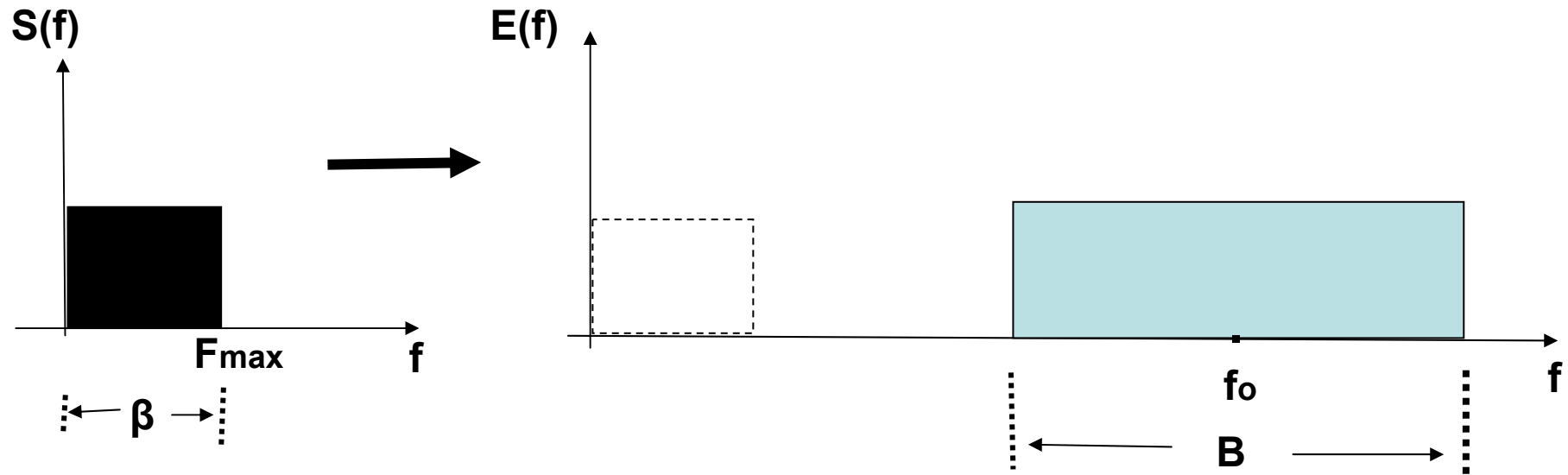
Γενικό σχήμα διαμορφωτή

- Ταλαντωτής σταθερής συχνότητας: (με κρύσταλλο)
- Ταλαντωτής ελεγχόμενης συχνότητας: VCO
- Συνθέτης συχνοτήτων με βρόχο ελεγχόμενης φάσης: PLL

Φασματική παρουσίαση της Διαμόρφωσης

Κανόνας: $f_0 \gg F_{max}$

Αποτέλεσμα: $B > \beta$

Βασικές Παρατηρήσεις

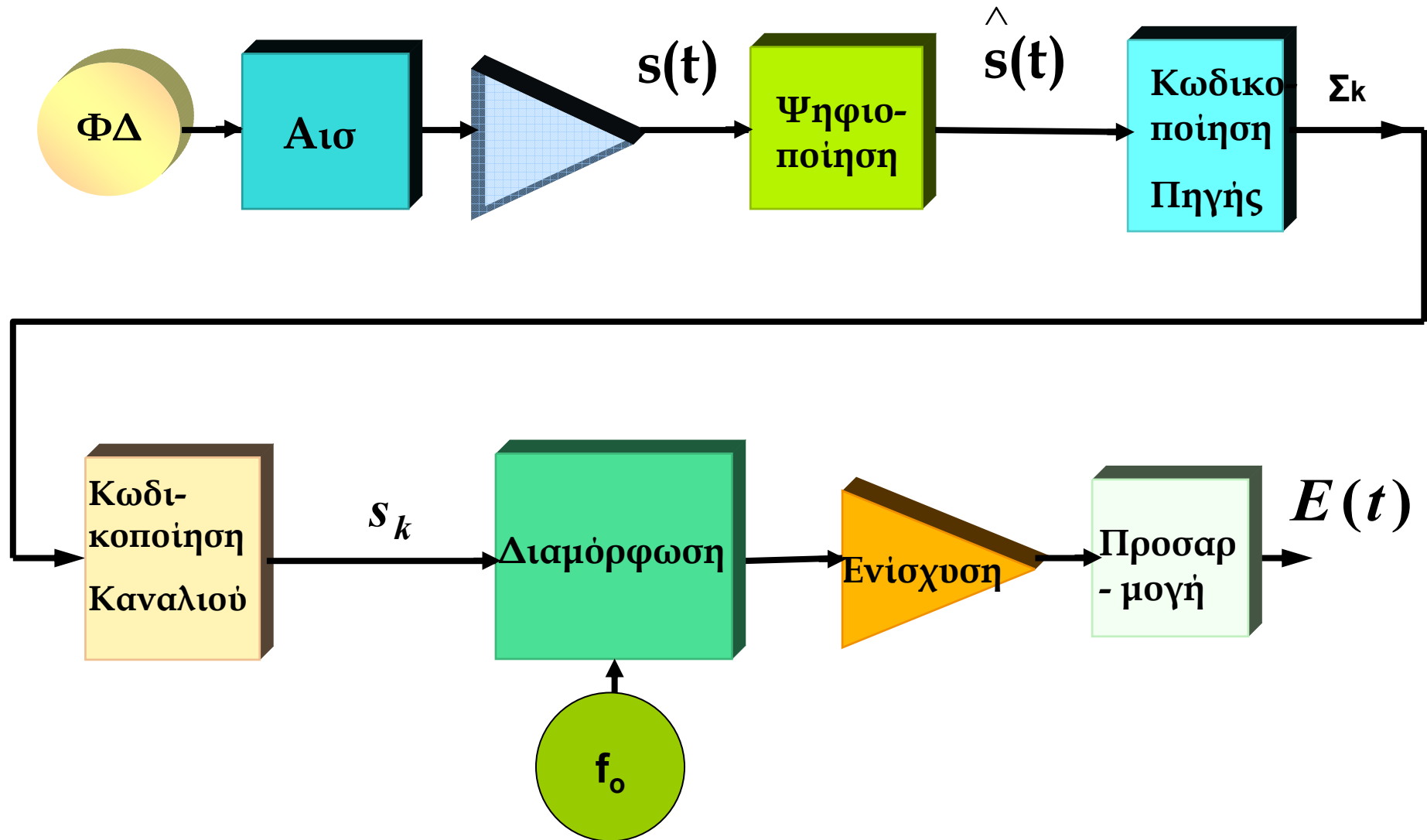
- Η διαμόρφωση κατά κανόνα διευρύνει τη φασματική ζώνη
- Η διεύρυνση του φάσματος θωρακίζει το σήμα ως προς το θόρυβο.

Κριτήρια σύγκρισης:

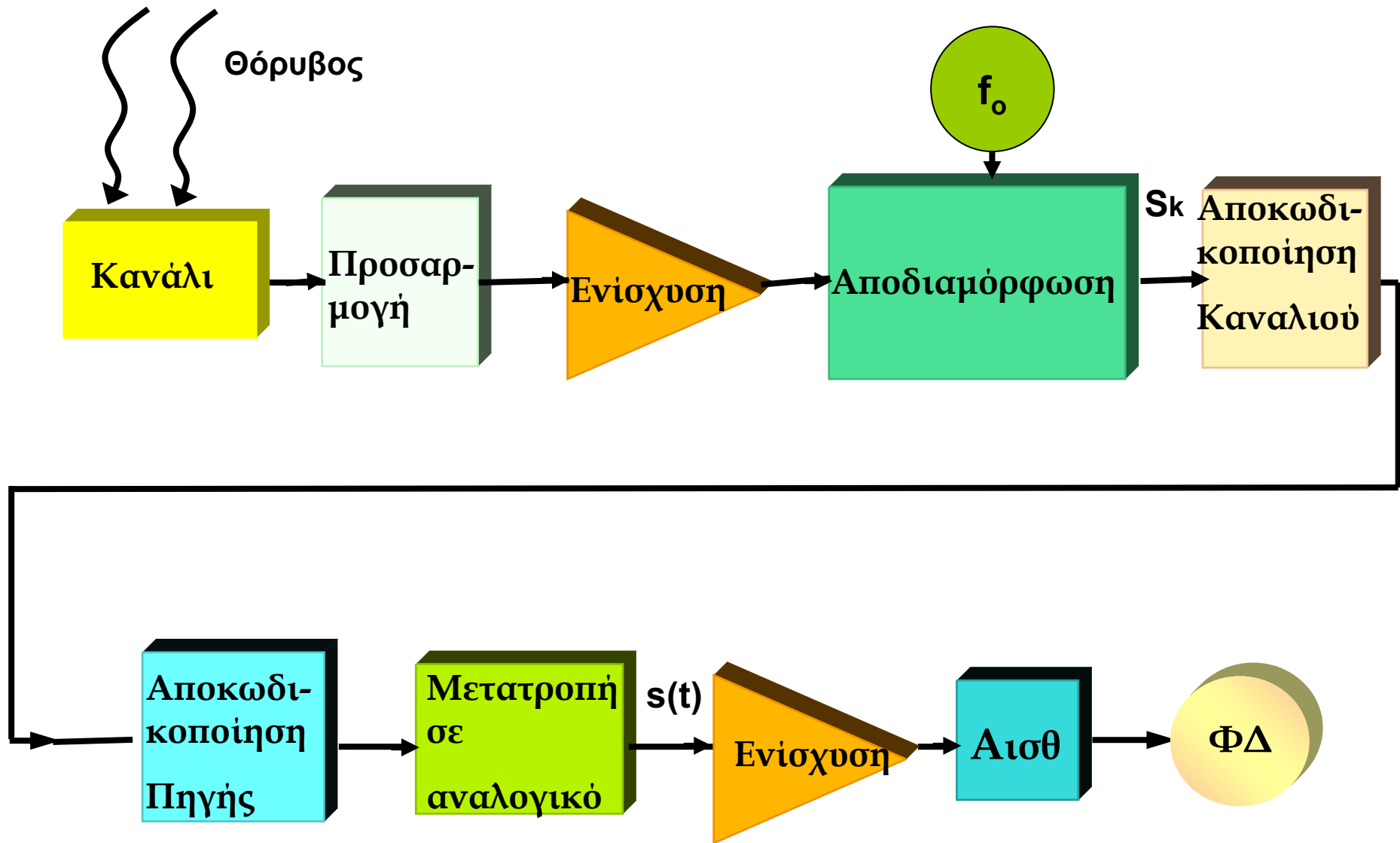
- Η αποτελεσματικότητα: $\eta = \frac{R_B}{B_{ολ}} \left(\frac{bits}{sec \cdot Hz} \right)$
- Bit Error Rate (BER) ως συνάρτηση του S/N

- Διαμόρφωση στον πομπό $\longrightarrow$ Αποδιαμόρφωση στο δέκτη

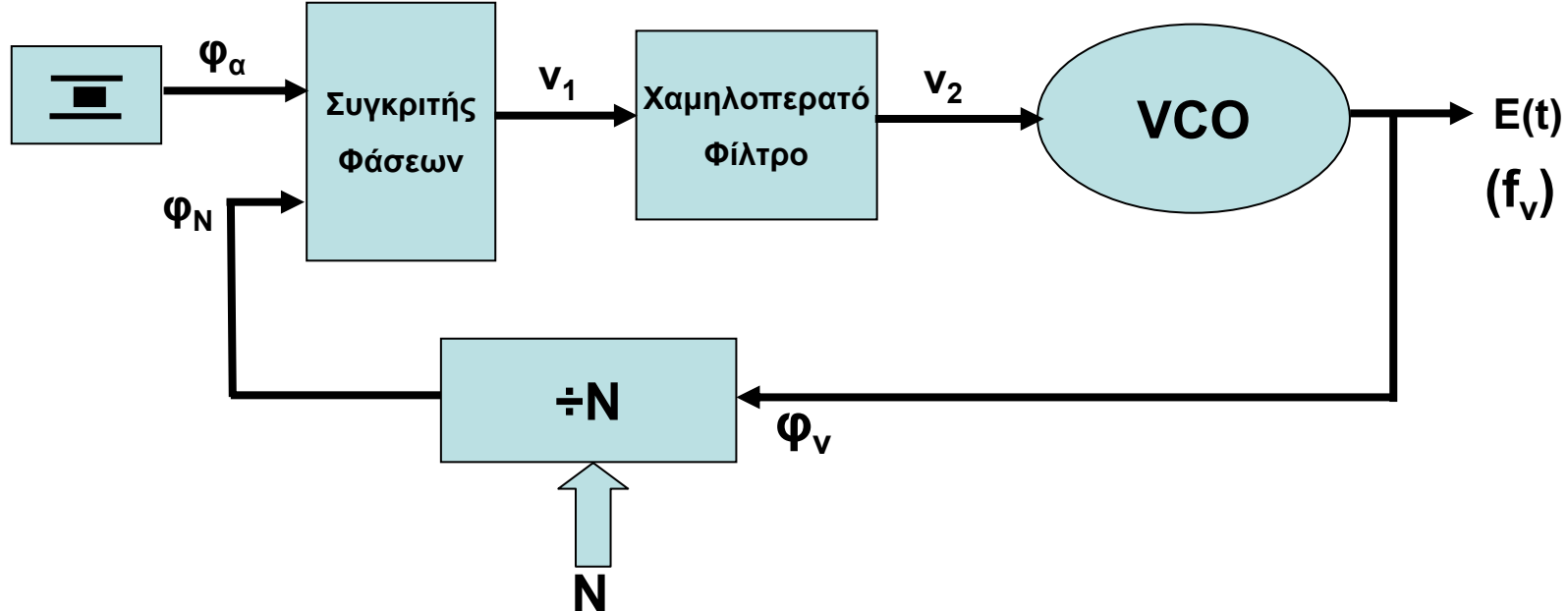
Γενικό σχήμα Πομπής ψηφιακής μετάδοσης

Γενικό σχήμα Δέκτη ψηφιακής μετάδοσης

Σύνθεση Συχνότητας με PLL

Εξισώσεις του PLL:

$$V_1 = k_\phi(\Phi_\alpha - \Phi_N) \quad V_2 = V_1 * f(t) \quad d\Phi_v / dt = k_v V_2 \quad \Phi_N = \Phi_v / N$$

Άρα:

$$d\Phi_v / dt = k_v k_\phi (\Phi_\alpha - \Phi_v / N) * f(t)$$

Με μετασχηματισμό Laplace έχουμε:

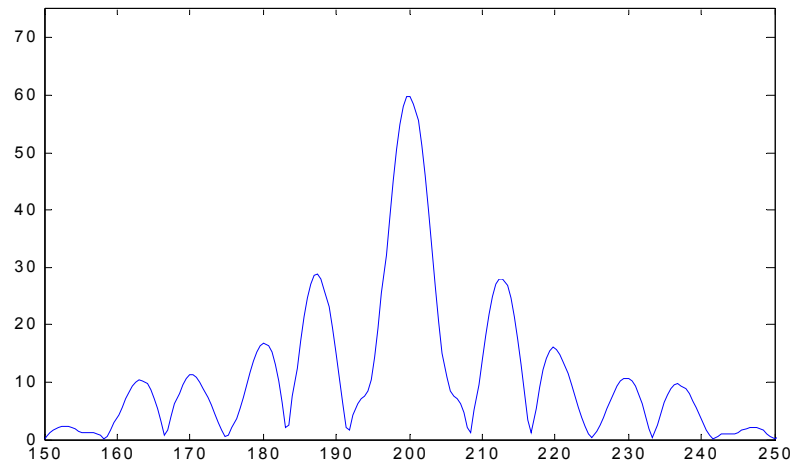
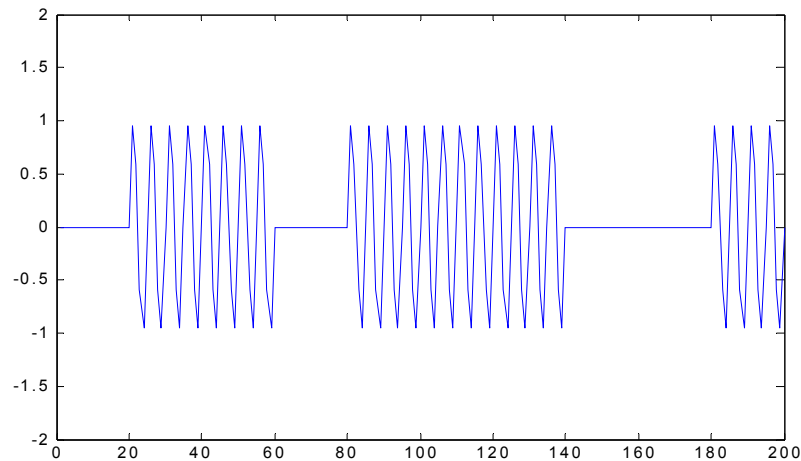
$$H(p) = \Phi_v / \Phi_\alpha = f_v / f_\alpha = k_v K_\phi F(p) / [p + k_v k_\phi F(p) / N]$$

Αν $k_v k_\phi F(p) / N p \gg 1$ τότε $f_v = N f_\alpha$

Διαμορφώσεις A.S.K.

$$\cdot E(t) = S_k \cdot \cos(\omega_0 t)$$

Αν: $S_k = \{0,1\}$, Δυαδική *ASK* $\equiv$ *OOK*

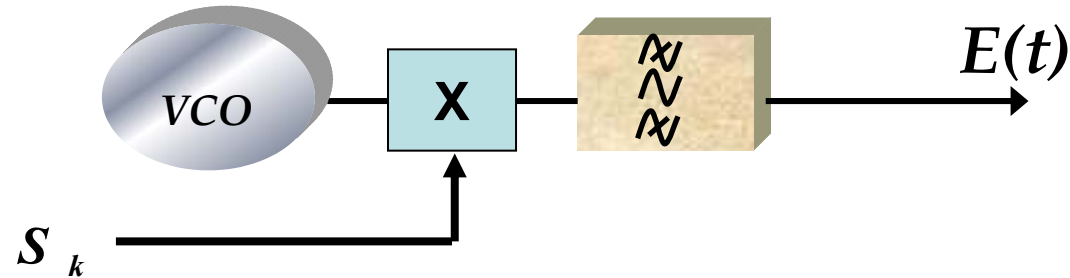
• Εύρος Φάσματος: $B = 2\beta = 2R_s$

• Αποτελεσματικότητα: $n = \frac{R_s}{B} = 0,5$

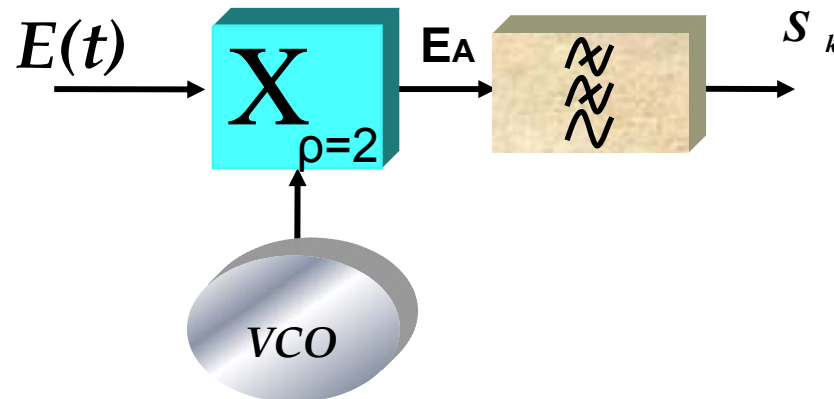
(Με 50% επικάλυψη παλμών: $n=1$)

Διαμορφώσεις A.S.K.

Διαμορφωτής

Σύμφωνος Αποδιαμορφωτής

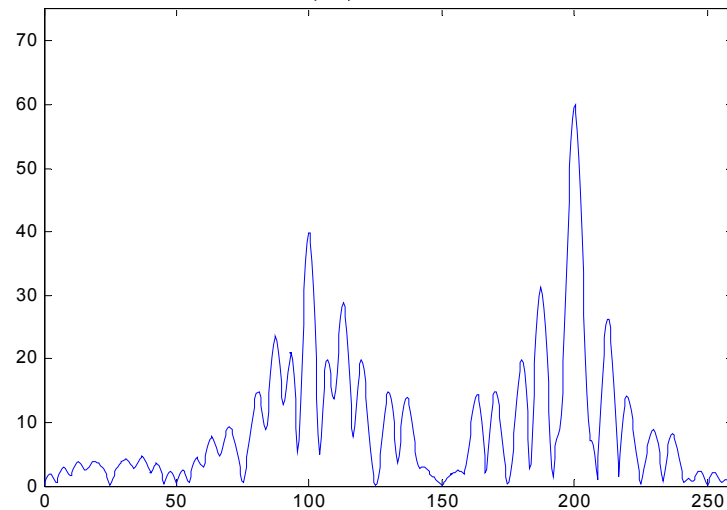
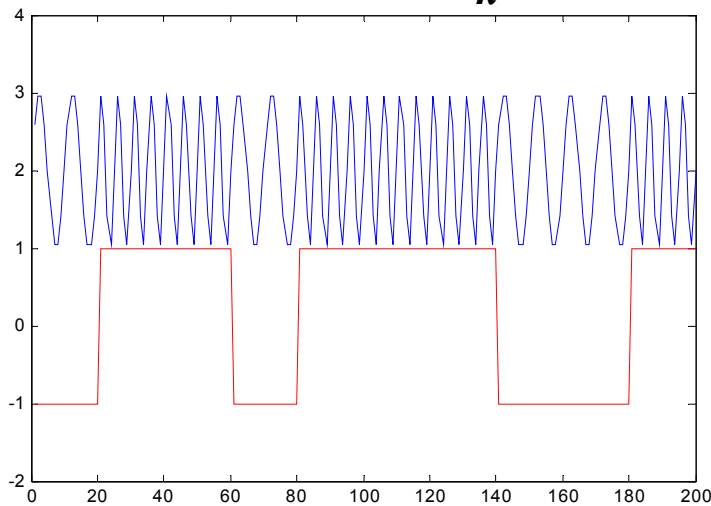
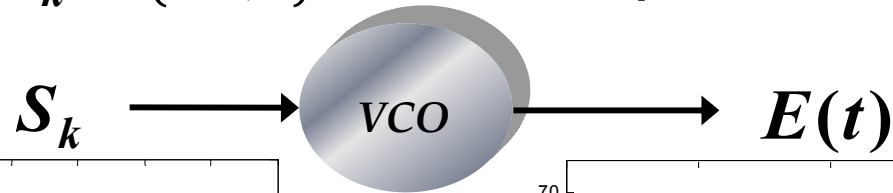
$$E(t) = S_k \cdot \cos(\omega_0 t)$$

$$E_A(t) = 2S_k \cdot \cos(\omega_0 t) \cdot \cos(\omega_0 t) = S_k + S_k \cdot \cos(2\omega_0 t)$$

Διαμορφώσεις F.S.K.

$$E(t) = E_0 \cdot \cos[(\omega_0 + S_k \cdot \Delta\omega)t]$$

Αν: $S_k = \{-1, 1\}$: Δυαδική FSK

• Εύρος Φάσματος: $B = 2(\Delta f + \beta) = 2\Delta f + 2\beta = 2\Delta f + 2R_s$

• Αποτελεσματικότητα: $n = \frac{R_s}{B} = \frac{R_s}{2\Delta f + 2R_s} = \frac{1}{2 + 2\Delta f / R_s}$

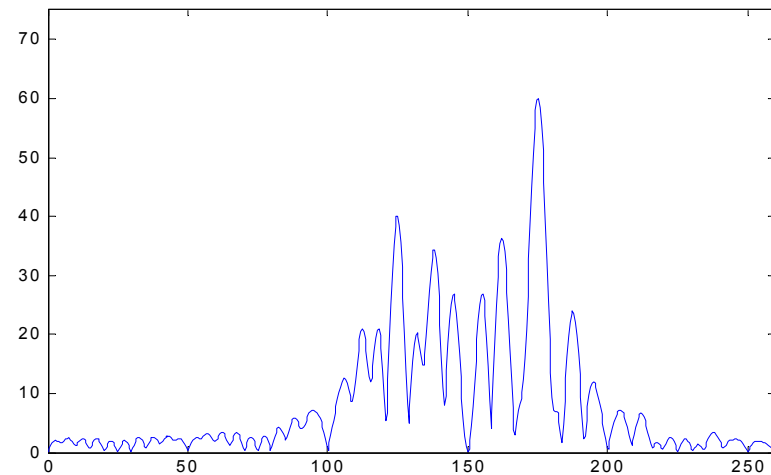
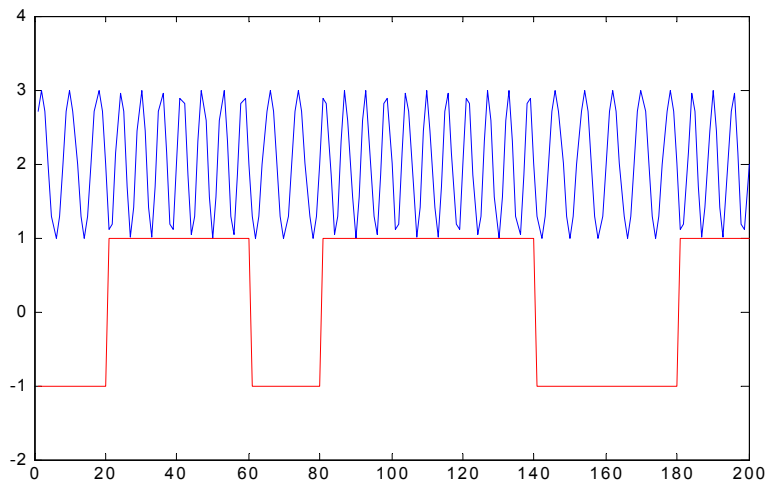
Συνήθως $2\Delta f = f_1 - f_2 = R_s$

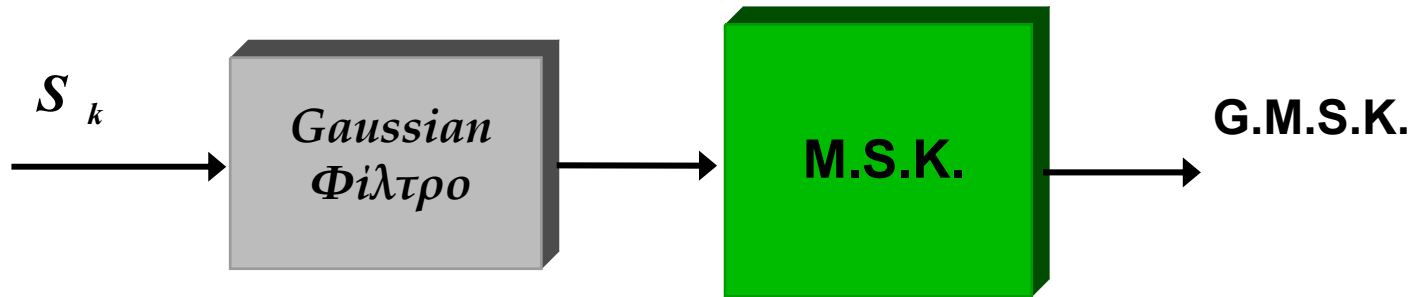
Παράγωγες Διαμορφώσεις της F.S.K.

- Διαμόρφωση M.S.K. (*Minimum Shift Keying*)

$$\text{Av: } \Delta f = \frac{1}{4} R_s \Rightarrow n = \frac{R_s}{B} = \frac{1}{2 + 2(\Delta f / R_s)} = \frac{1}{2,5} = 0,4 \frac{\text{bits}}{\text{sec} \cdot \text{Hz}}$$

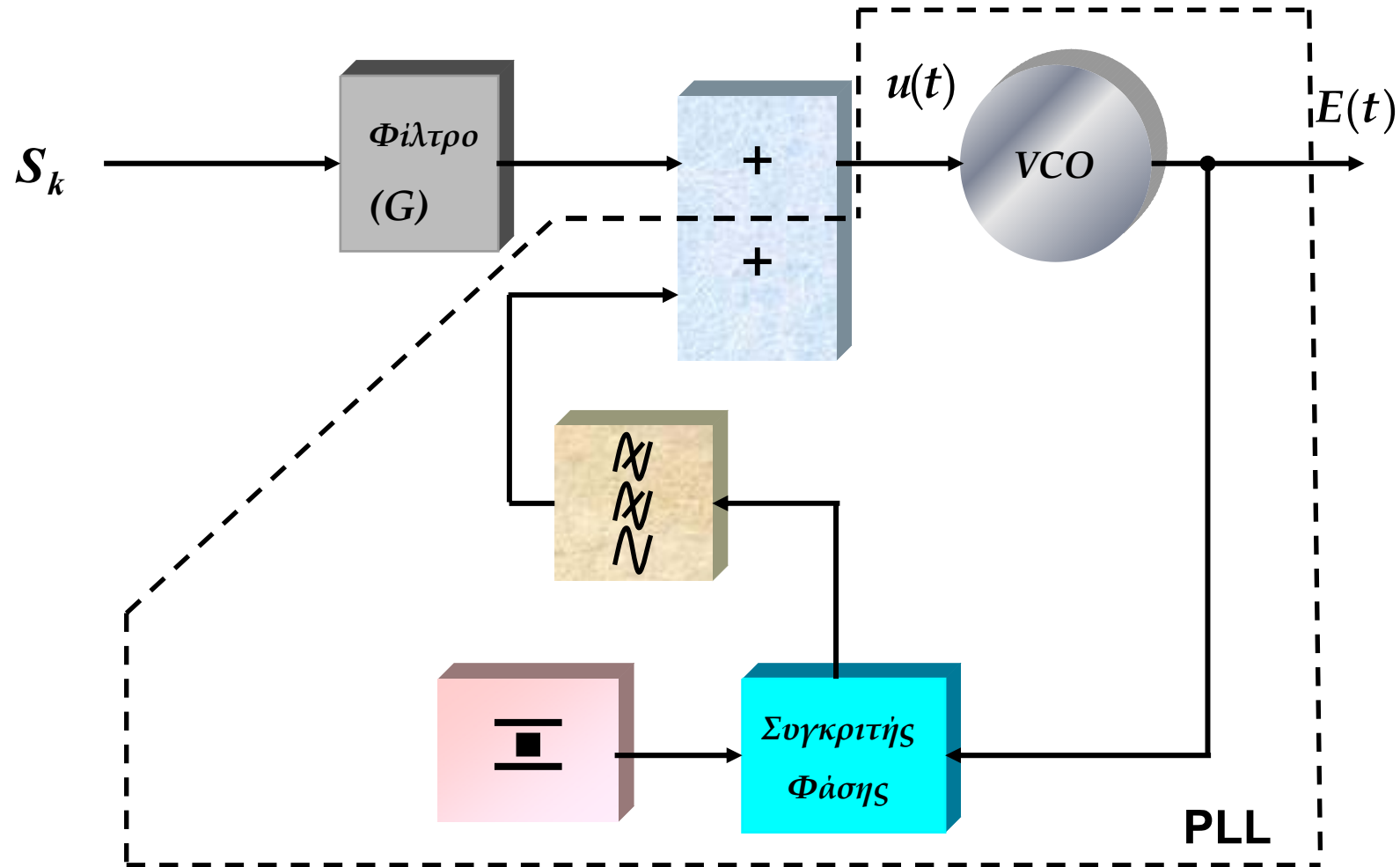

Διαμόρφωση G.M.S.K.

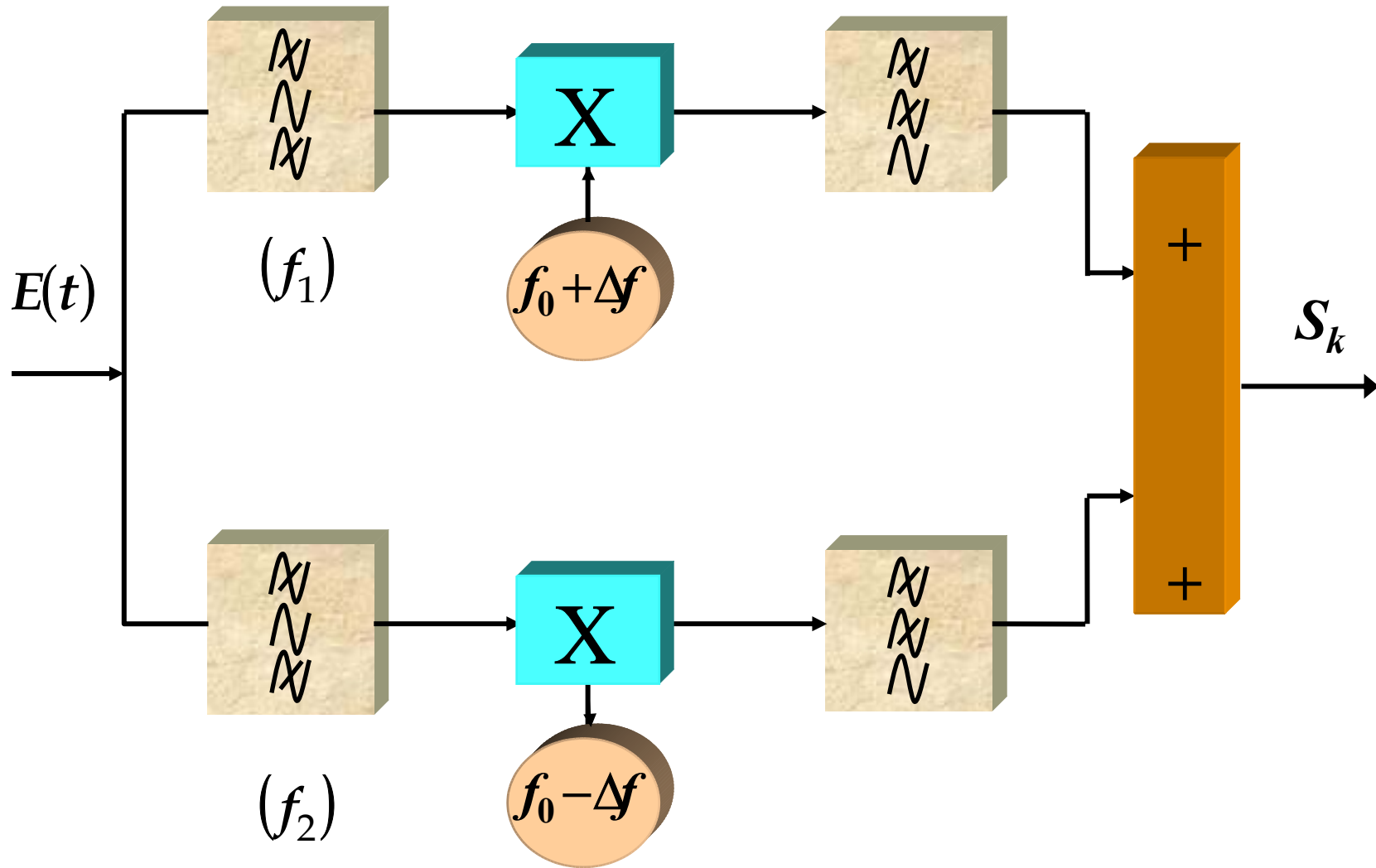

- Το Gaussian Φίλτρο προκαλεί διαπλάτυνση των παλμών $\left(\tau \propto \frac{1}{f_a} \right)$
- Παράμετρος σύγκρισης: $\lambda = \frac{f_a}{R_S}$ με f_a : συχνότητα αποκοπής του φίλτρου
  - Γενικά: $\lambda \downarrow \Rightarrow$ Παραμόρφωση παλμού $\uparrow \Rightarrow \beta \downarrow \Rightarrow R_S \uparrow$
  - Συνήθεις τιμές: $\lambda = 0.5, 0.3$
- Απαιτείται αποκατάσταση της μορφής των παλμών στην έξοδο

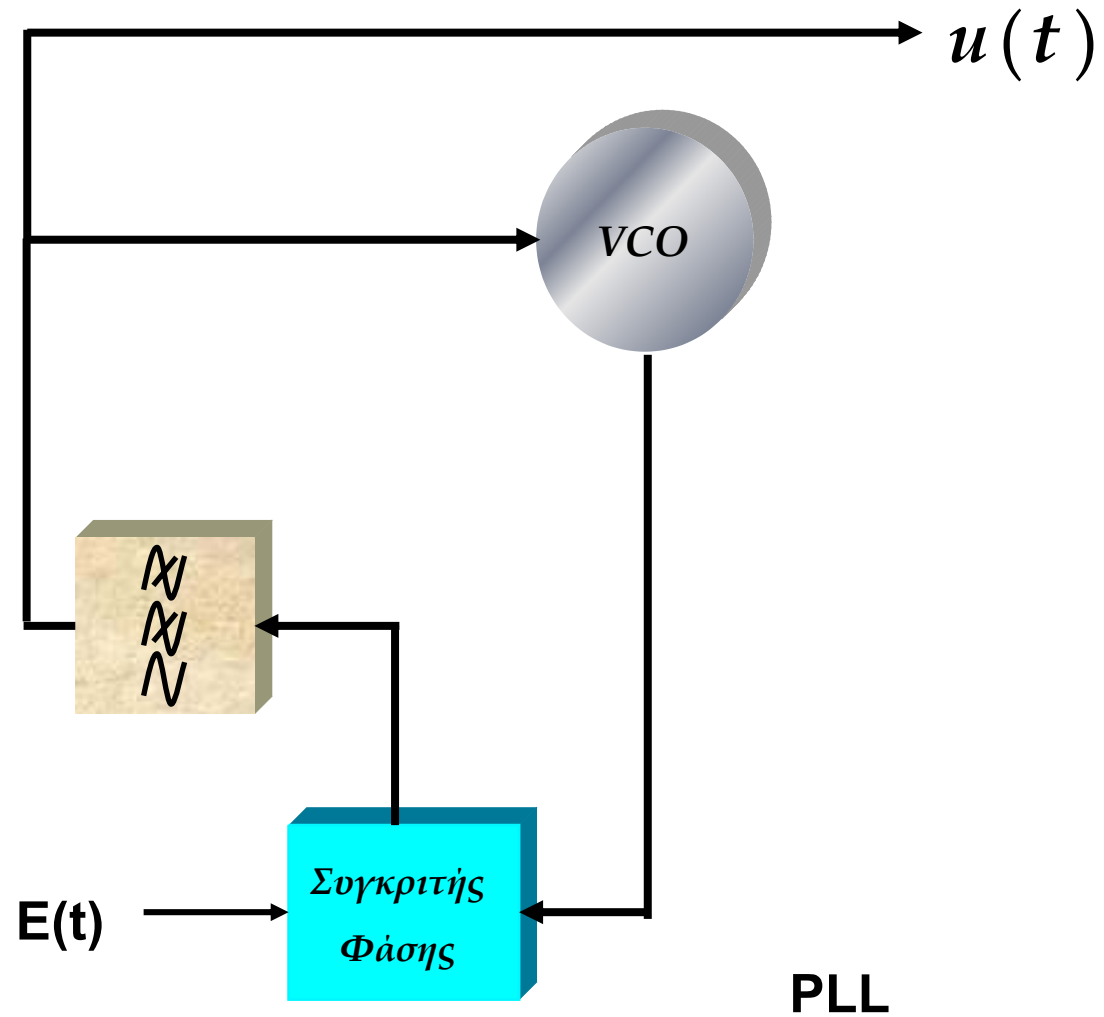
Πρακτικά κυκλώματα διαμορφωτών F.S.K., M.S.K., G.M.S.K.

Σύγχρονη Αποδιαμόρφωση F.S.K., M.S.K., G.M.S.K.

Κύκλωμα αποδιαμόρφωσης F.S.K., M.S.K., G.M.S.K. με PLL

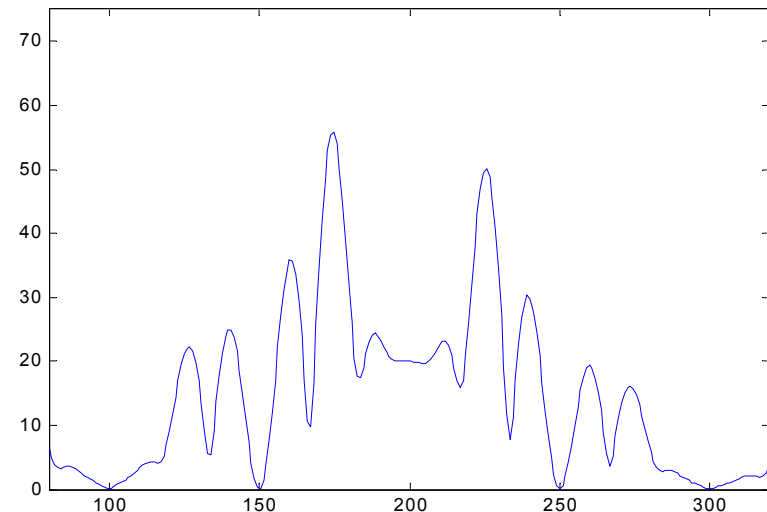
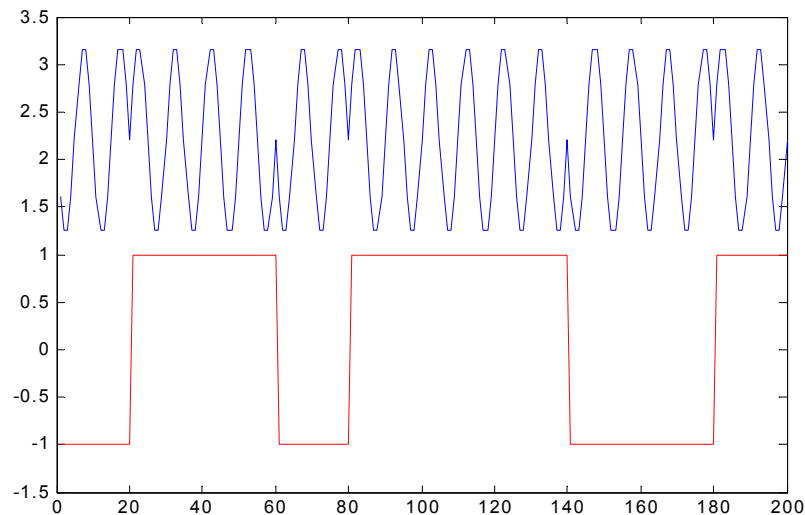

Διαμορφώσεις Φάσης (P.S.K.)

Μαθηματική Έκφραση:
$$E(t) = E_0 \cos\left(\omega_0 t + S_k \frac{2\pi}{m} + \phi_0\right)$$

Όπου m το πλήθος των διαφορετικών συμβόλων,
και S_k τιμή του συμβόλου.

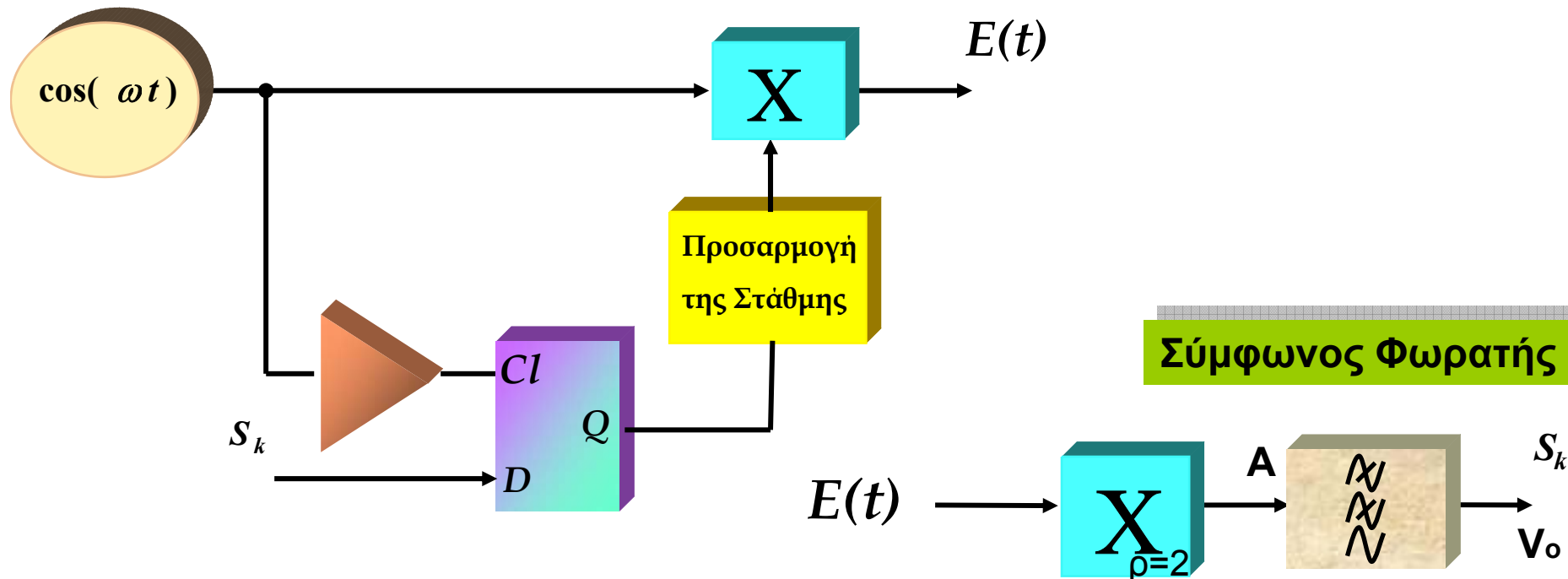
(Δυαδική) B.P.S.K.: $S_k = \{0,1\}$, $m = 2$

$$B = 2\beta = 2 \cdot R_S = \frac{2}{T}$$

, $T = \eta$ διάρκεια συμβόλου

Διαμορφωτής (απο..) με συγχρονισμό φέροντος και δεδομένων

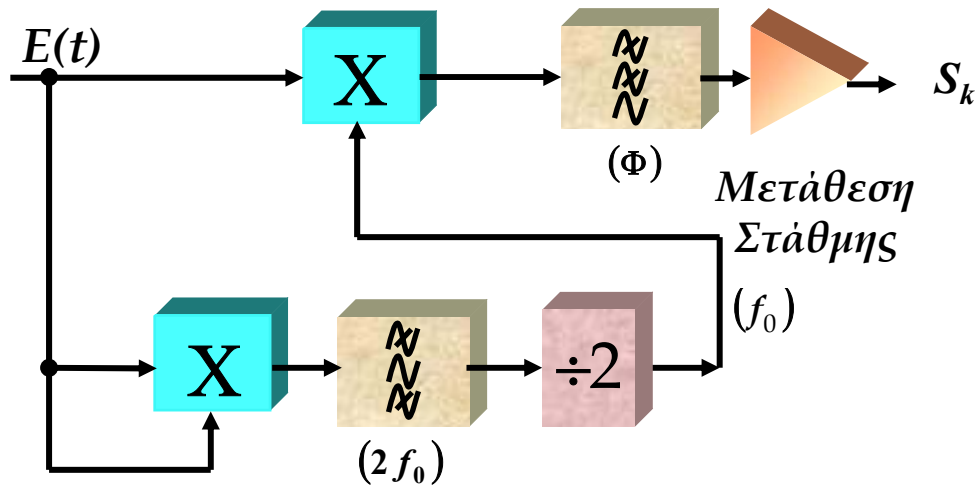

$$\begin{aligned}
 E_A(t) &= 2E_0 \cdot \cos(\omega_0 t + S_k \cdot \pi) \cdot \cos(\omega_0 t) = \\
 &= E_0 \cdot \cos(S_k \cdot \pi) + E_0 \cdot S_k \cdot \cos(2\omega_0 t) \Rightarrow
 \end{aligned}$$

$$\Rightarrow V_0 = S_k \cdot E_0$$

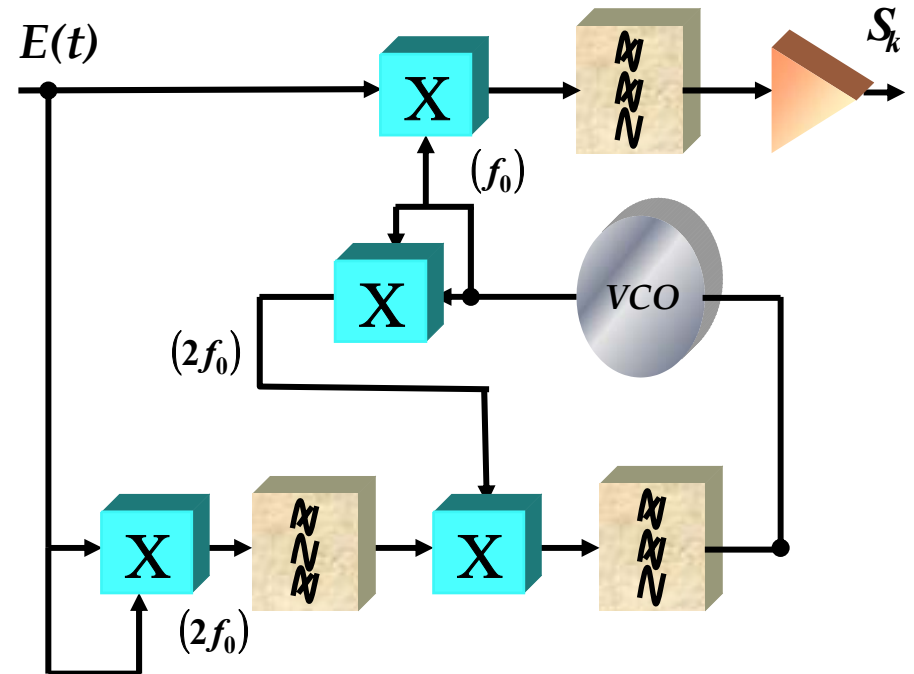
Ανάκτηση φέροντος στη διπλάσια συχνότητα

Σύστημα χωρίς PLL

$$\begin{aligned}
 E^2(t) &= E_0^2 \cos^2(\Phi(t)) = \\
 &= \frac{E_0^2}{2} + \frac{E_0^2}{2} \cos 2\Phi(t) = \\
 &= \frac{E_0^2}{2} + \frac{E_0^2}{2} \cos(2\omega_0 t + S_k \cdot 2\pi + \phi_0) = \\
 &= \frac{E_0}{2} + \frac{E_0}{2} \cos(2\omega_0 t + \phi_0)
 \end{aligned}$$

Σύστημα με PLL

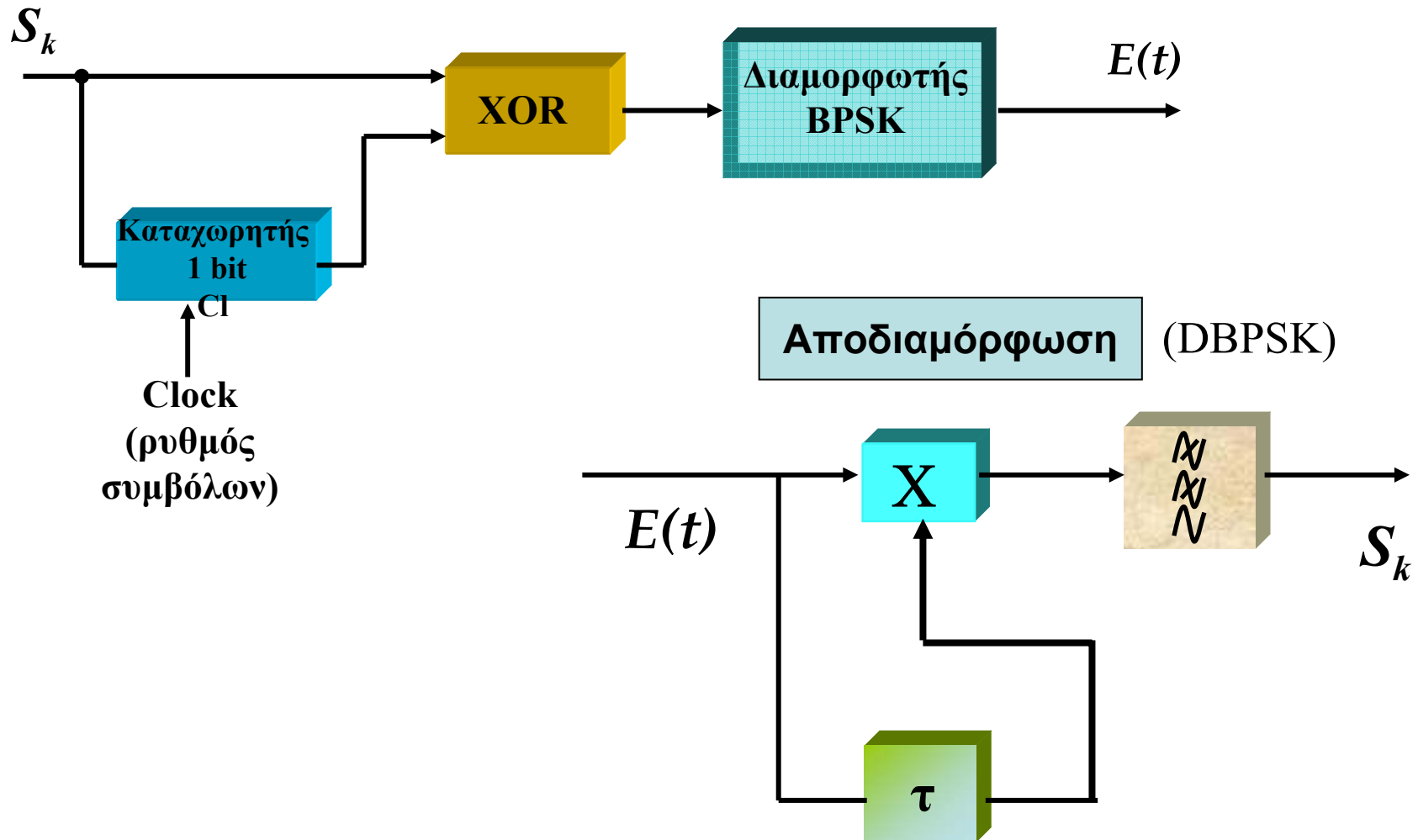

Διαμόρφωση D.B.P.S.K.

(Διαφορική διαμόρφωση PSK)

- Η διαμόρφωση του φέροντος γίνεται όχι από το δυαδικό σύμβολο της πληροφορίας αλλά από τη σχετική σύγκρισή του με το προηγούμενο.

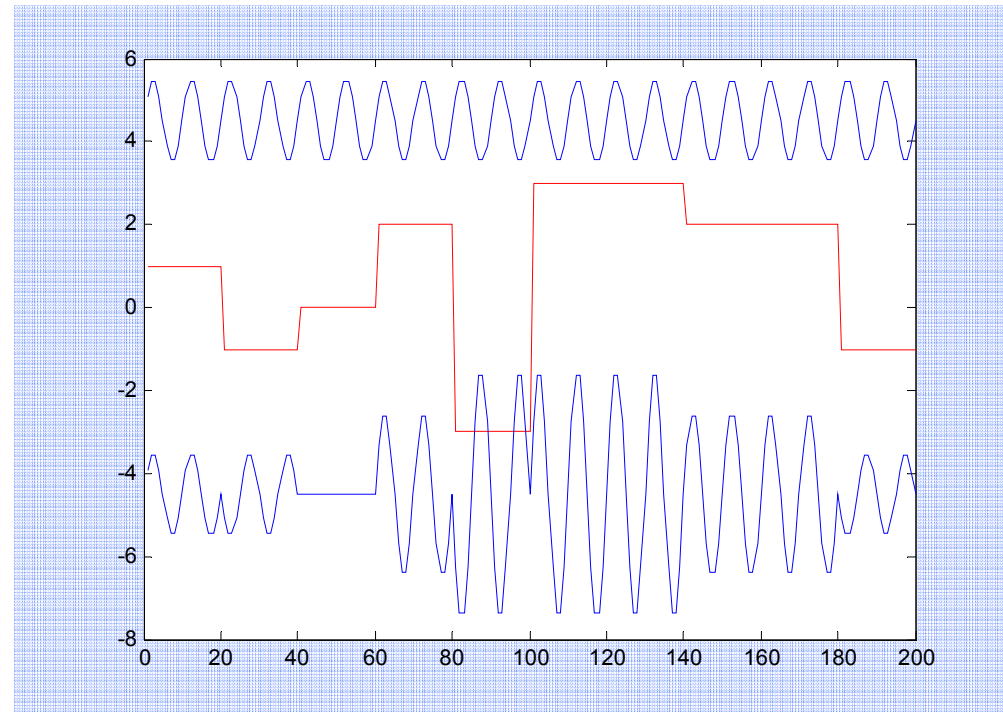

Γενίκευση - Διαμορφώσεις QAM

- Όταν τα διακριτά σύμβολα αντιπροσωπεύουν πολλές στάθμες $M \geq 2$ αξιοποιούνται συνδυασμοί διαμορφώσεων A.S.K. και P.S.K.
- Το φέρον αρχικής συχνότητας f_0 παίρνει τη μορφή:
$$E(t) = E_k \cdot \cos(\omega_0 t + \phi_k)$$
όπου E_k και ϕ_k εξαρτώνται από τα σύμβολα S_k
- Η προκύπτουσα διαμόρφωση καλείται **M-QAM**:

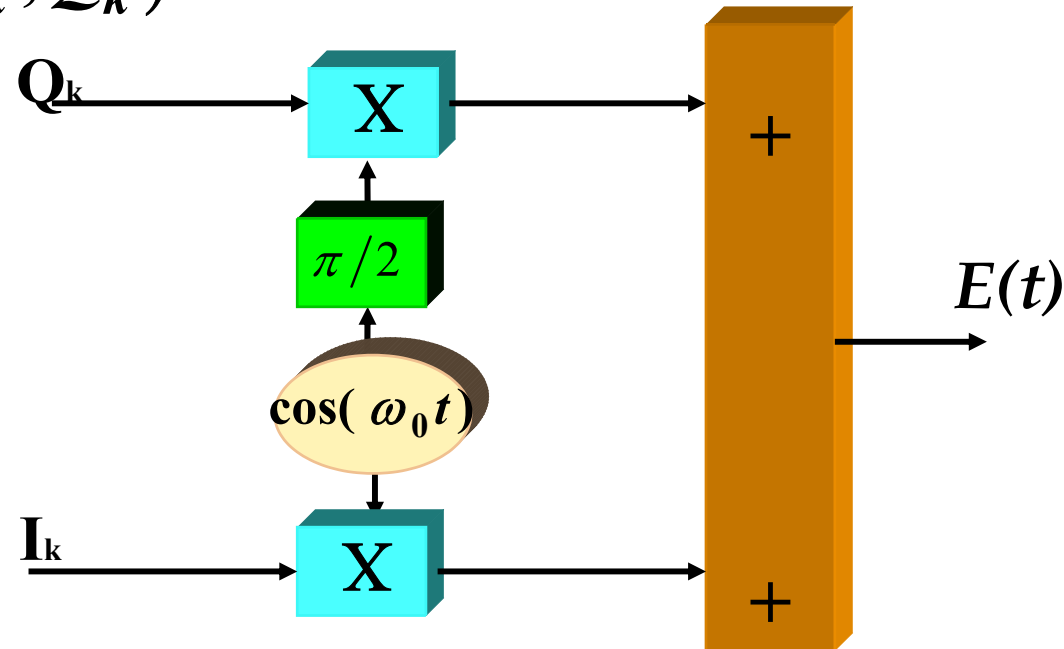
M : το πλήθος των συμβόλων

QAM : *Quadrature Amplitude Modulation*

Γενική Δομή Διαμορφωτή M-QAM

$$S_k \rightarrow (I_k, Q_k)$$

$$E(t) = I_k \cos(\omega_0 t) - Q_k \sin(\omega_0 t) = E_k \cos[\omega_0 t + \phi_k]$$

Όπου: $E_k = \sqrt{I_k^2 + Q_k^2}$, $I_k = E_k \cdot \cos \phi_k$, $Q_k = E_k \cdot \sin \phi_k$

- Αν τα I_k και Q_k επιλεγούν ώστε: $E_k = \text{σταθερό} = E_0$ = Διαμορφώσεις M-PSK
- Αν τα I_k και Q_k επιλεγούν ώστε: $\phi_k = \text{σταθερό}$ = Διαμορφώσεις M-ASK

Διαμορφώσεις M-QAM (συνέχεια) ...

Με κομψότερη Μαθηματική Διατύπωση...

Υιοθετώντας για το φέρον συχνότητας ω_0 την εκθετική συνάρτηση, τότε:

$$E(t) = E_k \cos[\omega_0 t + \phi_k] \Rightarrow$$

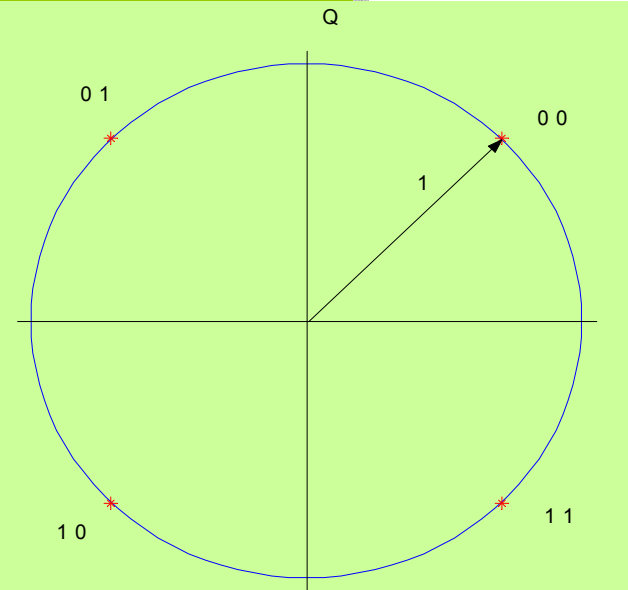
$$E(t) = (I_k + jQ_k) \cdot e^{j\omega_0 t} \Rightarrow$$

$$E(t) = \sqrt{I_k^2 + Q_k^2} \cdot e^{j(\omega_0 t + \phi_k)}$$

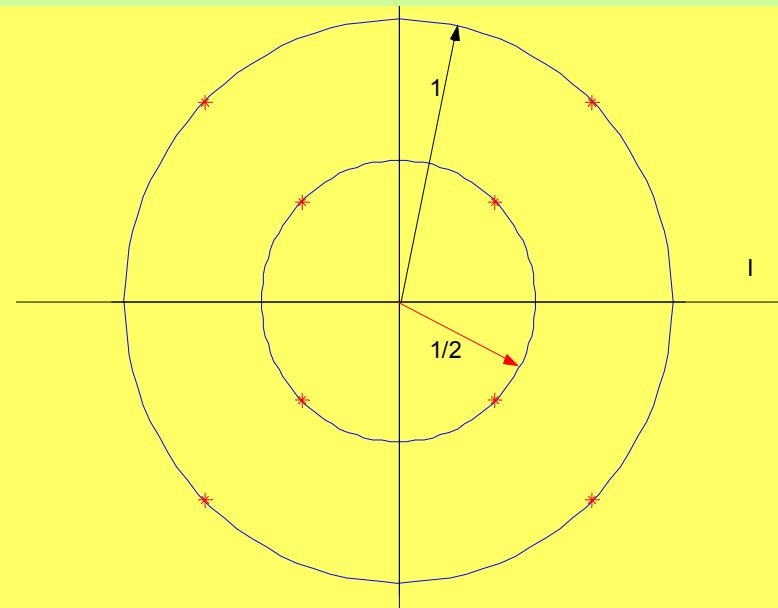
Όπου: $\phi_k = \arctan \frac{Q_k}{I_k}$

Εφαρμογή 4-Q.A.M. και 8-Q.A.M.

Bits	S_k	$I_k + jQ_k$	E_k	φ_k
0 0 0	S_0	$\frac{\sqrt{2}}{2} + j\frac{\sqrt{2}}{2}$	1	$\pi/4$
0 0 1	S_1	$-\frac{\sqrt{2}}{2} + j\frac{\sqrt{2}}{2}$	1	$3 \cdot \pi/4$
0 1 0	S_2	$-\frac{\sqrt{2}}{2} - j\frac{\sqrt{2}}{2}$	1	$5 \cdot \pi/4$
0 1 1	S_3	$\frac{\sqrt{2}}{2} - j\frac{\sqrt{2}}{2}$	1	$7 \cdot \pi/4$
1 0 0	S_4	$\frac{\sqrt{2}}{4} + j\frac{\sqrt{2}}{4}$	$1/2$	$\pi/4$
1 0 1	S_5	$-\frac{\sqrt{2}}{4} + j\frac{\sqrt{2}}{4}$	$1/2$	$3 \cdot \pi/4$
1 1 0	S_6	$-\frac{\sqrt{2}}{4} - j\frac{\sqrt{2}}{4}$	$1/2$	$5 \cdot \pi/4$
1 1 1	S_7	$\frac{\sqrt{2}}{4} - j\frac{\sqrt{2}}{4}$	$1/2$	$7 \cdot \pi/4$

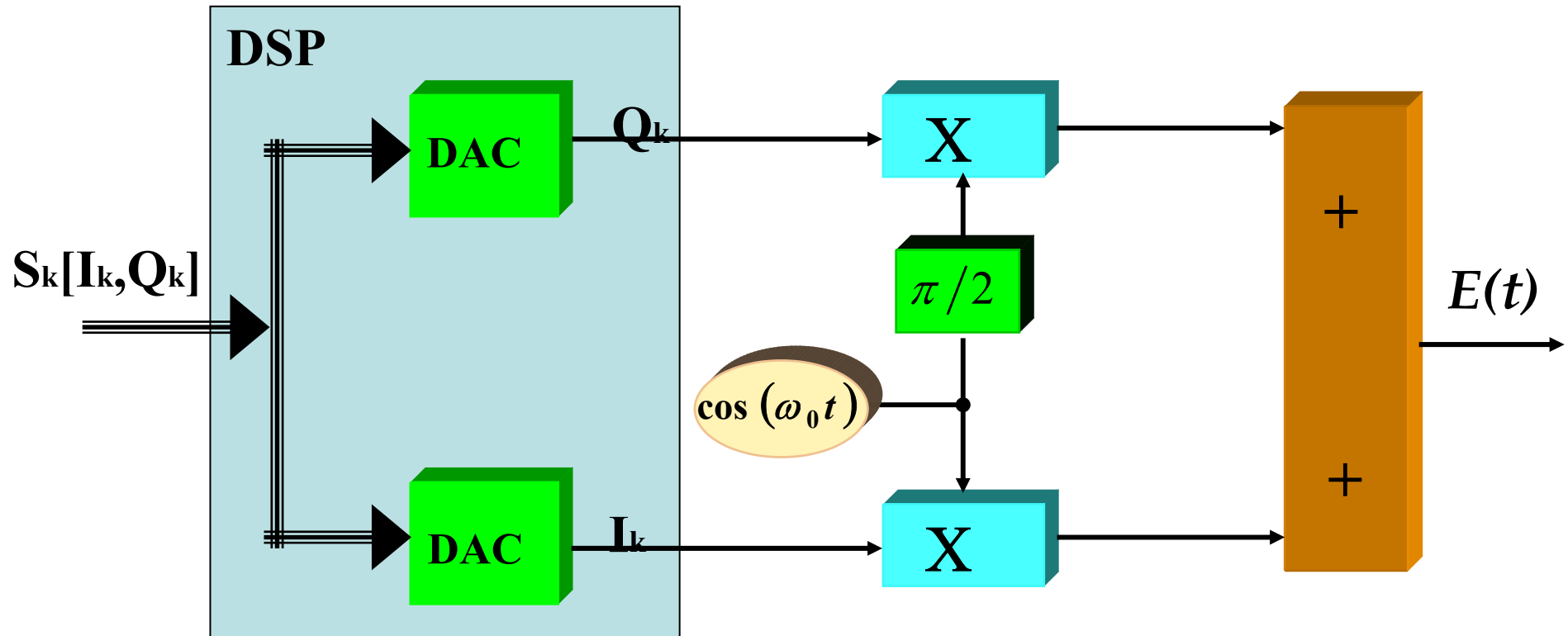
QPSK Constellation

8-QAM

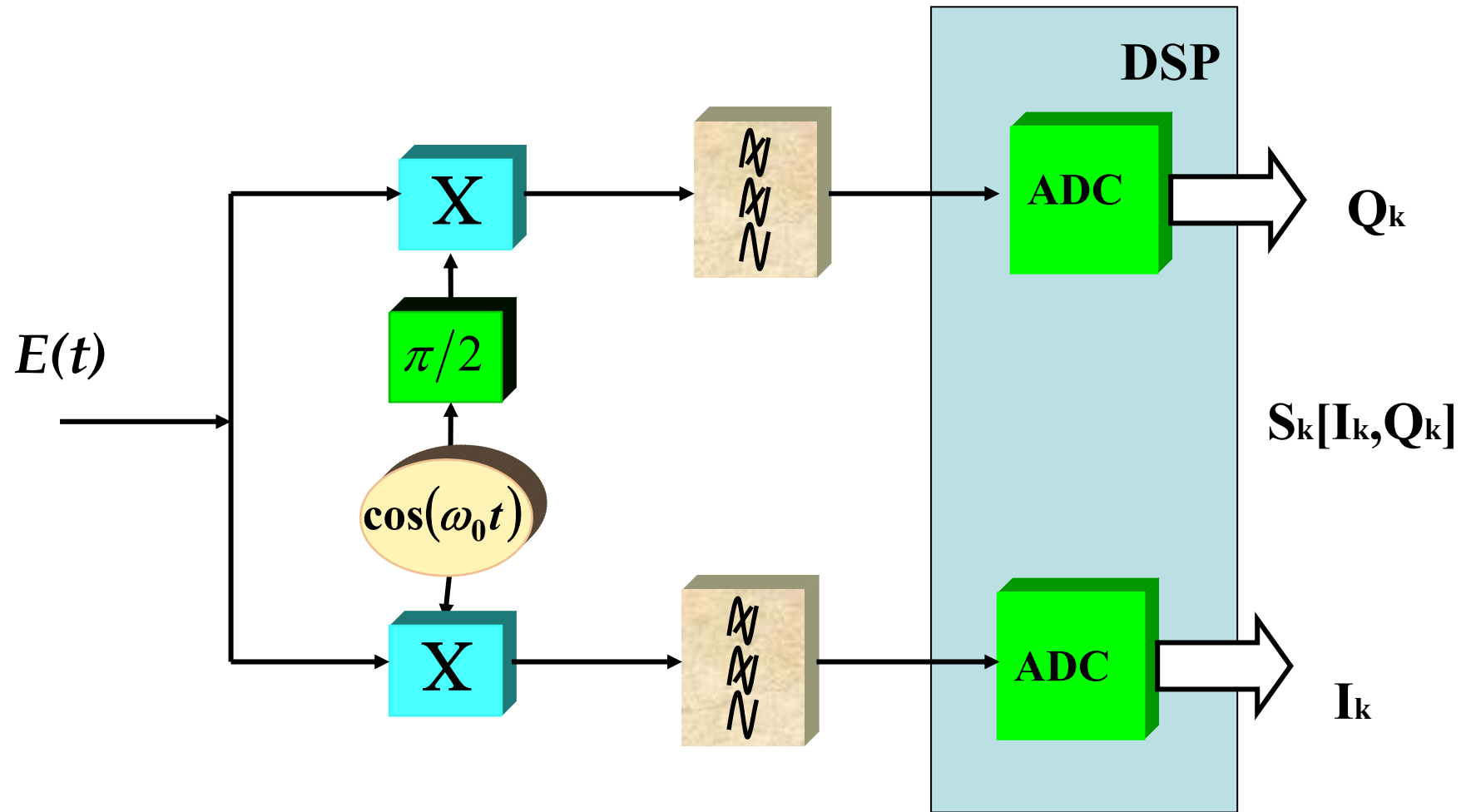
Διαμορφώσεις M-QAM (συνέχεια) ...

Διαμορφωτής

Διαμορφώσεις M-QAM (συνέχεια) ...

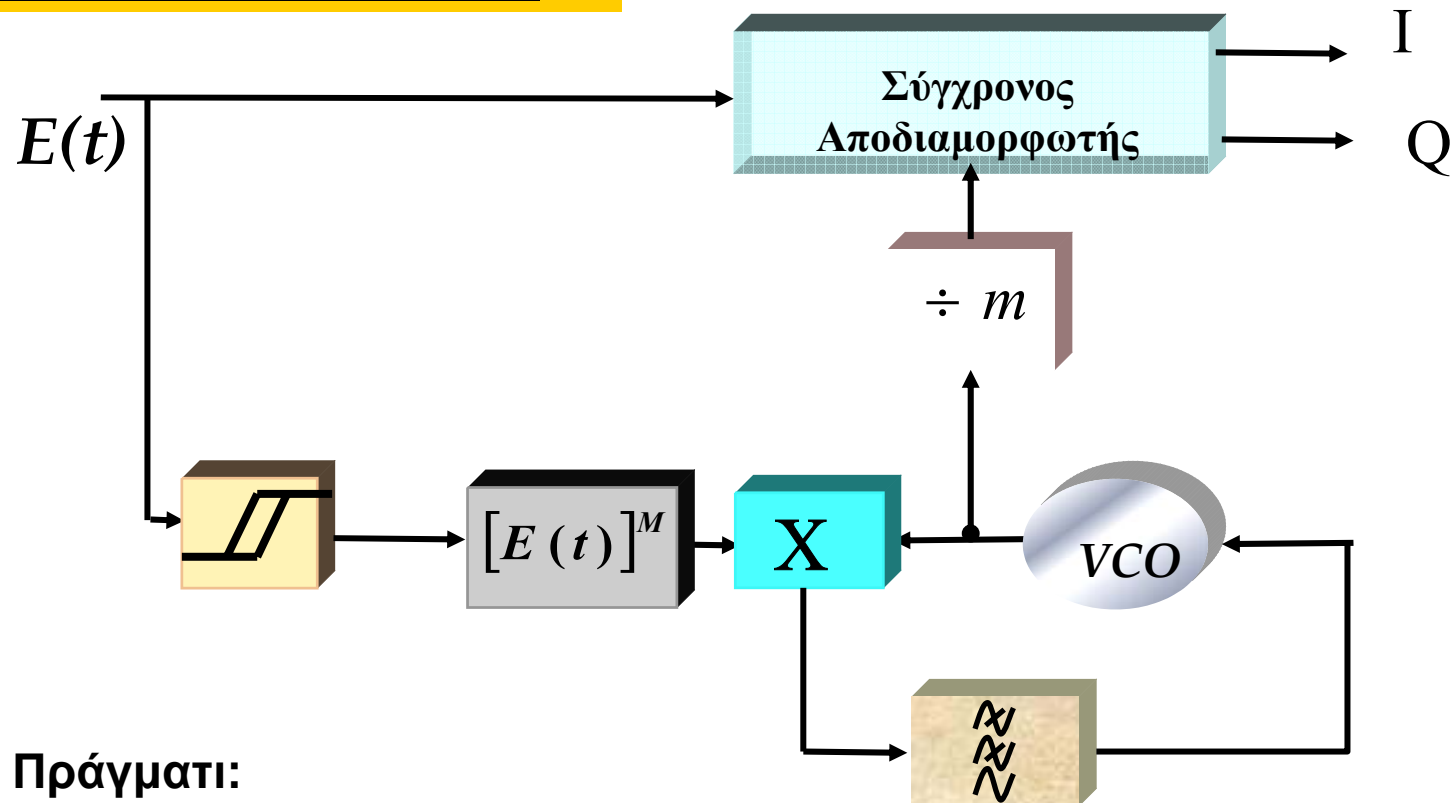
Αποδιαμορφωτής

Διαμορφώσεις M-QAM (συνέχεια) ...

- Απαιτήση συγχρονισμού του τοπικού φέροντος στην αποδιαμόρφωση =
= Διαδικασία αναγέννησης του φέροντος στον πομπό

- Υψωση στη δύναμη m

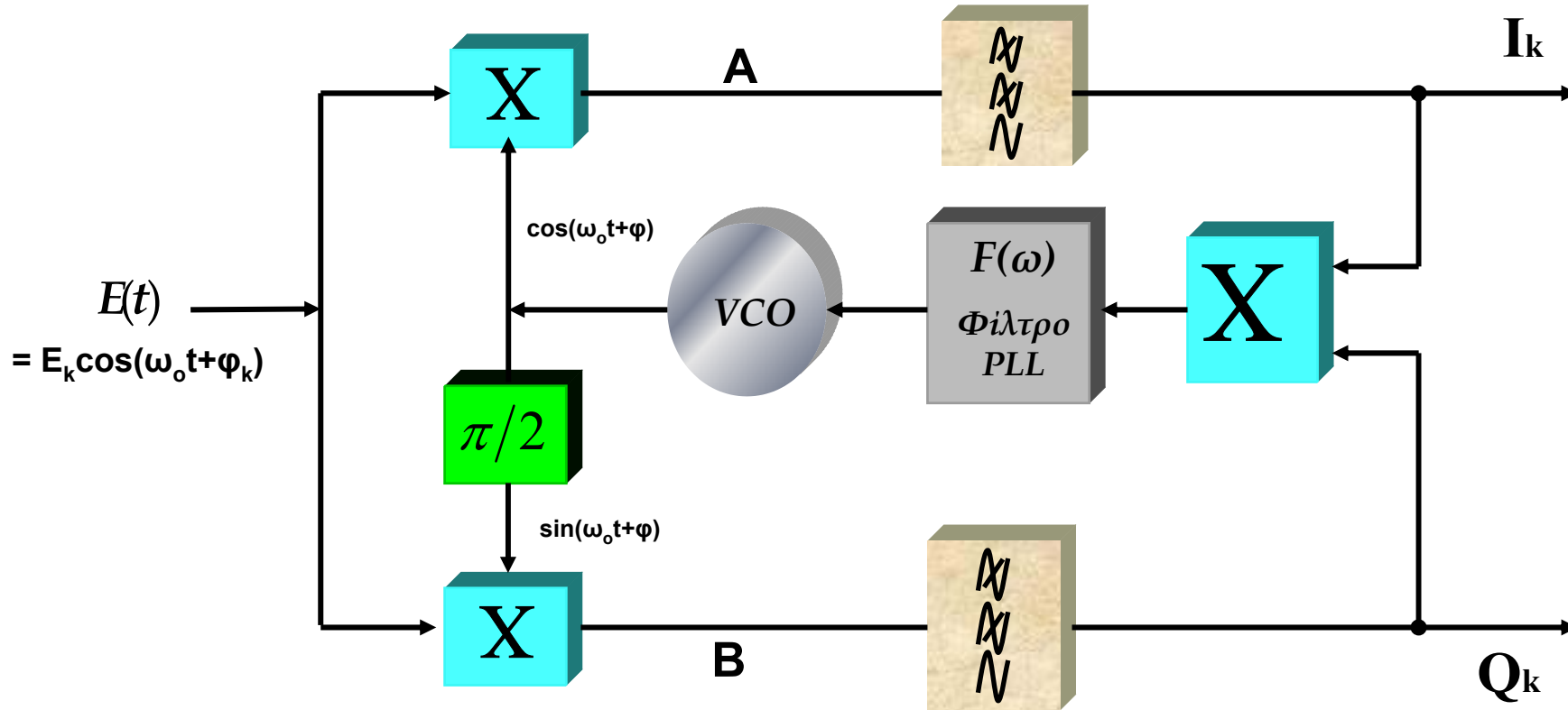
Πράγματι:

$$\cos\left(\omega_0 t + S_k \cdot \frac{2\pi}{m}\right)^m = \cos(m \cdot \omega_0 t + S_k \cdot 2\pi) = \cos(m \cdot \omega_0 t)$$

Διαμορφώσεις M-QAM (συνέχεια) ...

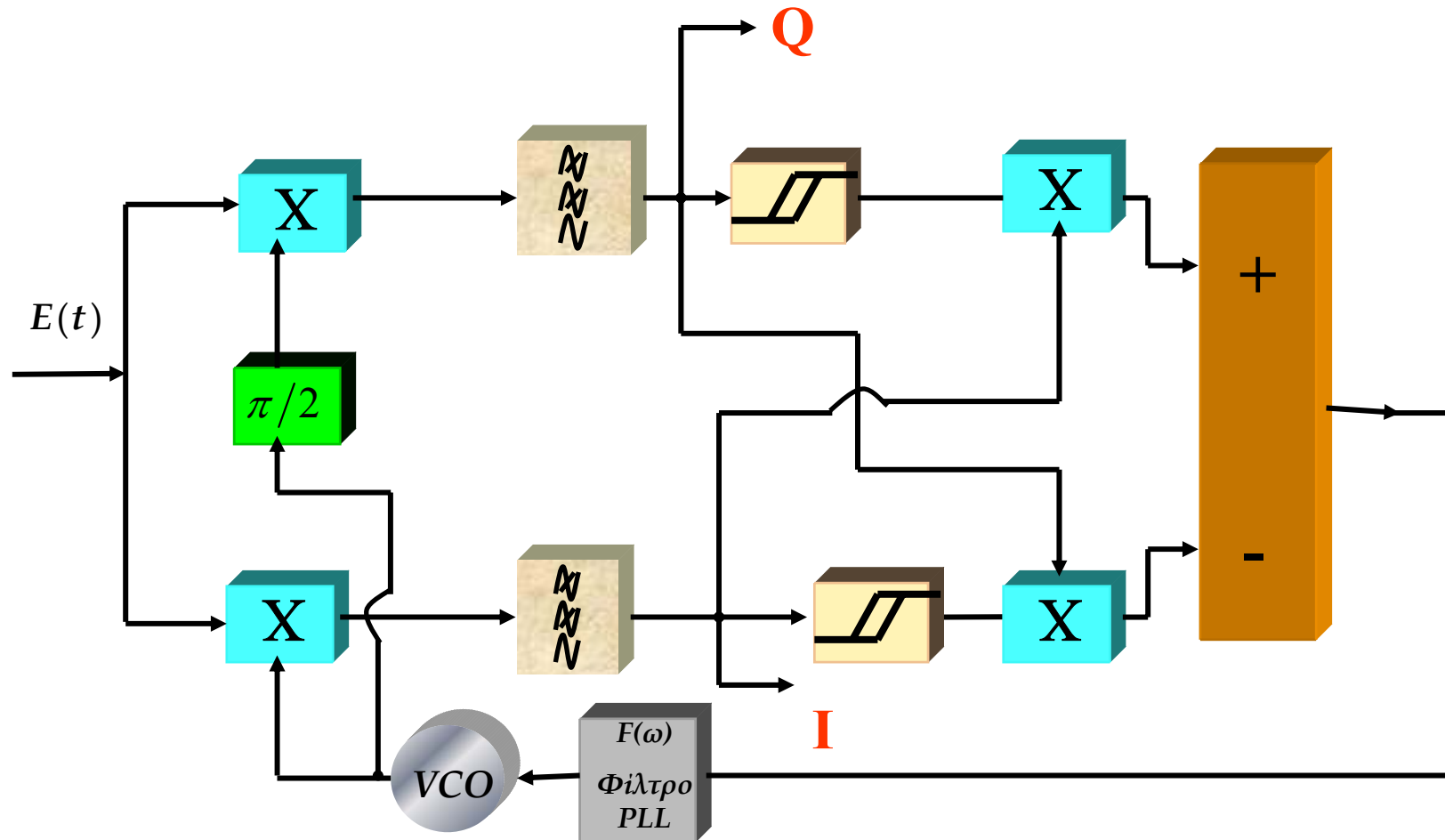
- Βρόχος Costas

Βρόχος Costas για $M = 2$

Διαμορφώσεις M-QAM (συνέχεια) ...

Βρόχος Costas για $M = 4$

Διαμορφώσεις και θόρυβος - Συγκρίσεις

- Για την σύγκριση των διαφόρων διαμορφώσεων δυαδικών και πολλαπλών συμβόλων λαμβάνονται υπόψη πολλές παράμετροι με κυριότερες:
  - Φασματική αποτελεσματικότητα (Bandwidth efficiency)
  - Αποτελεσματικότητα ισχύος (Power efficiency)
  - Η αντοχή του σήματος στον Gaussian θόρυβο
  - Αντοχή στην πολυδιαδρομική όδευση.
  - Αντοχή στις παρεμβολές (-> διάχυση του φάσματος)
  - Ευκολία κατασκευής.
  - κλπ

Φασματική αποτελεσματικότητα

- Συμβολίζεται η.
- Μετριέται σε: bits/sec.Hz
- Στόχος: Όσο γίνεται μεγαλύτερη.

Βασική θεώρηση

- Για τις δυαδικές (δυαδικά σύμβολα) διαμορφώσεις είδαμε ότι το εύρος ζώνης γύρω από το φέρον είναι :

$$B = 2/T_b = 2R_b,$$

με T_b η διάρκεια του bit, R_b η ταχύτητα. (ASK, PSK)

- Για τις διαμορφώσεις πολλαπλών συμβόλων, η αντίστοιχη σχέση είναι:

$$B = 2 / T_s = 2R_s$$

με R_s το symbol rate.

Φασματική αποτελεσματικότητα (συνέχεια)

- Προφανώς, αν M τα διακριτά σύμβολα, ισχύει:

$$T_s = T_b \cdot \log_2 M = (\log_2 M) / R_b$$

$$\text{Άρα: } B = 2 R_b / \log_2 M$$

Τελικά:

$$\eta = R_b / B = 0.5 \cdot \log_2 M$$

(M-PSK, M-DPSK, M-ASK)

(για μεγαλύτερο M το η αυξάνεται)

- Για την διαμόρφωση M-FSK.

Το χρησιμοποιούμενο Δf για τις διάφορες συχνότητες είναι:

$$\Delta f = 2 / T_s = 2R_s \text{ άρα:}$$

$$B = 2M / T_s = 2M / T_b \cdot \log_2 M = 2M \cdot R_b / \log_2 M$$

Τελικά: $\eta = \log_2 M / 2M$

(για μεγαλύτερο M η φασματική αποτελεσματικότητα μειώνεται)

Ιδανικό κέρδος 'αποδιαμόρφωσης'

- Έστω S_i / N_i (με εύρος ζώνης B) ο λόγος σήματος / θόρυβο στην είσοδο του αποδιαμορφωτή και S_o / N_o ο λόγος στην έξοδο (με εύρος ζώνης β).
- Γενικά ισχύει $B > \beta$
- Θεωρώντας την μέγιστη χωρητικότητα του καναλιού

$$C = R_{B_{\max}} = B \log_2 \left(1 + \frac{S}{N} \right)$$

και με την υπόθεση ότι δεν υπάρχει απώλεια πληροφορίας, αποδεικνύεται ότι:

$$S_o / N_o = (S_i / N_i)^{(B/\beta)}$$

Η συμπεριφορά του σήματος ως προς τον θόρυβο

- Θόρυβος κβάντισης του βασικού σήματος.
  - Αποδεικνύεται ότι $(S/N)_{κβ} \sim M^2 (= q^2/12)$
 $M=2^n$ άρα για κάθε προστιθέμενο bit ο λόγος $(S/N)_{κβ}$ αυξάνεται κατά 6 db.
- Θόρυβος στο τηλεπικοινωνιακό κανάλι
  - Λευκός Gaussian θόρυβος (**Additive White Gaussian Noise – AWGN**).
  - Παρεμβολές

Λευκός Gaussian θόρυβος (Additive White Gaussian Noise – AWGN).

$p(x) = (1/\sigma\sqrt{2\pi}) \cdot \exp[-(x^2/2\sigma^2)]$ (πυκνότητα πιθανότητας το πλάτος του θορύβου να είναι $(x, x+dx)$)

$\sigma^2 = \lim_{T \rightarrow \infty} (1/T) \int_{-T/2}^{T/2} n^2(t) dt$ (μέση ισχύς του θορύβου)

$\overline{n(t)} = 0$ (μέση τιμή του πλάτους)

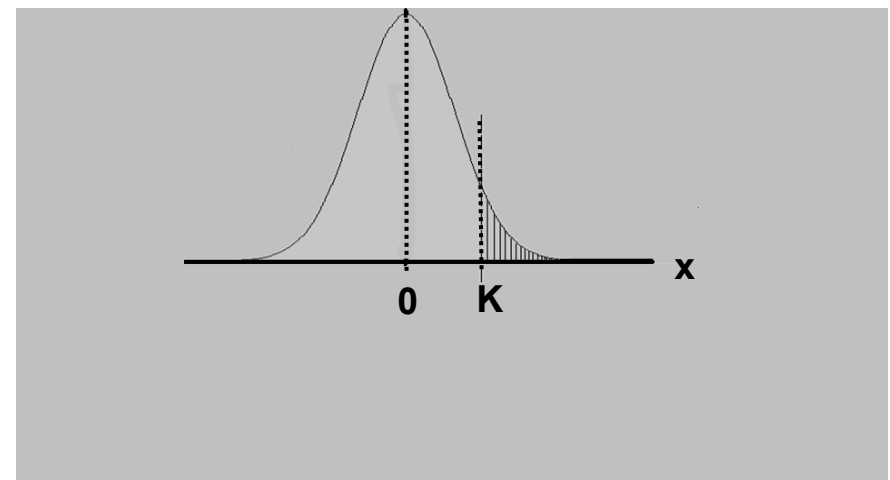
$\sigma^2 = N_o F_B$ (N_o η φασματική πυκνότητα του θορύβου – σταθερή- και F_B το ισοδύναμο εύρος ζώνης του θορύβου)

$P(x > K) = \int_K^{\infty} p_1(y) dy$ (η πιθανότητα το πλάτος του θορύβου να είναι $x > K$)

Αποδεικνύεται ότι:

$$P(x > K) = Q(K/\sigma\sqrt{2})$$

Όπου: $Q(a) = \text{erfc}(a) = (1/\sqrt{\pi}) \int_a^{\infty} \exp(-x^2) dx$

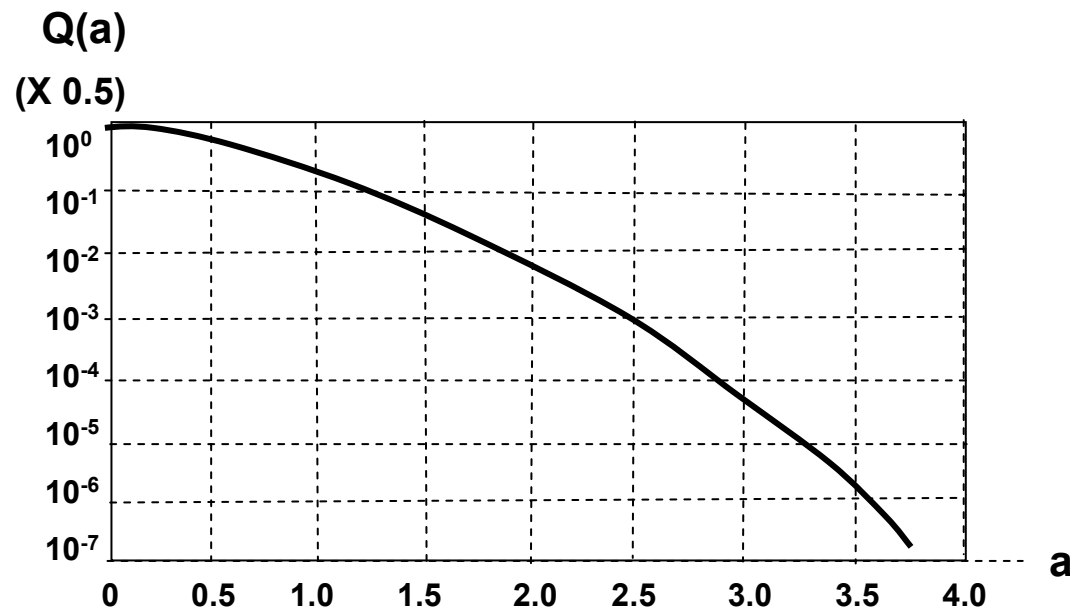

Λευκός Gaussian θόρυβος (Additive White Gaussian Noise – AWGN) (συνέχεια.....)

Η $Q(a) = \text{erfc}(a)$ είναι φθίνουσα συνάρτηση .

- $Q(0) = 1/2$

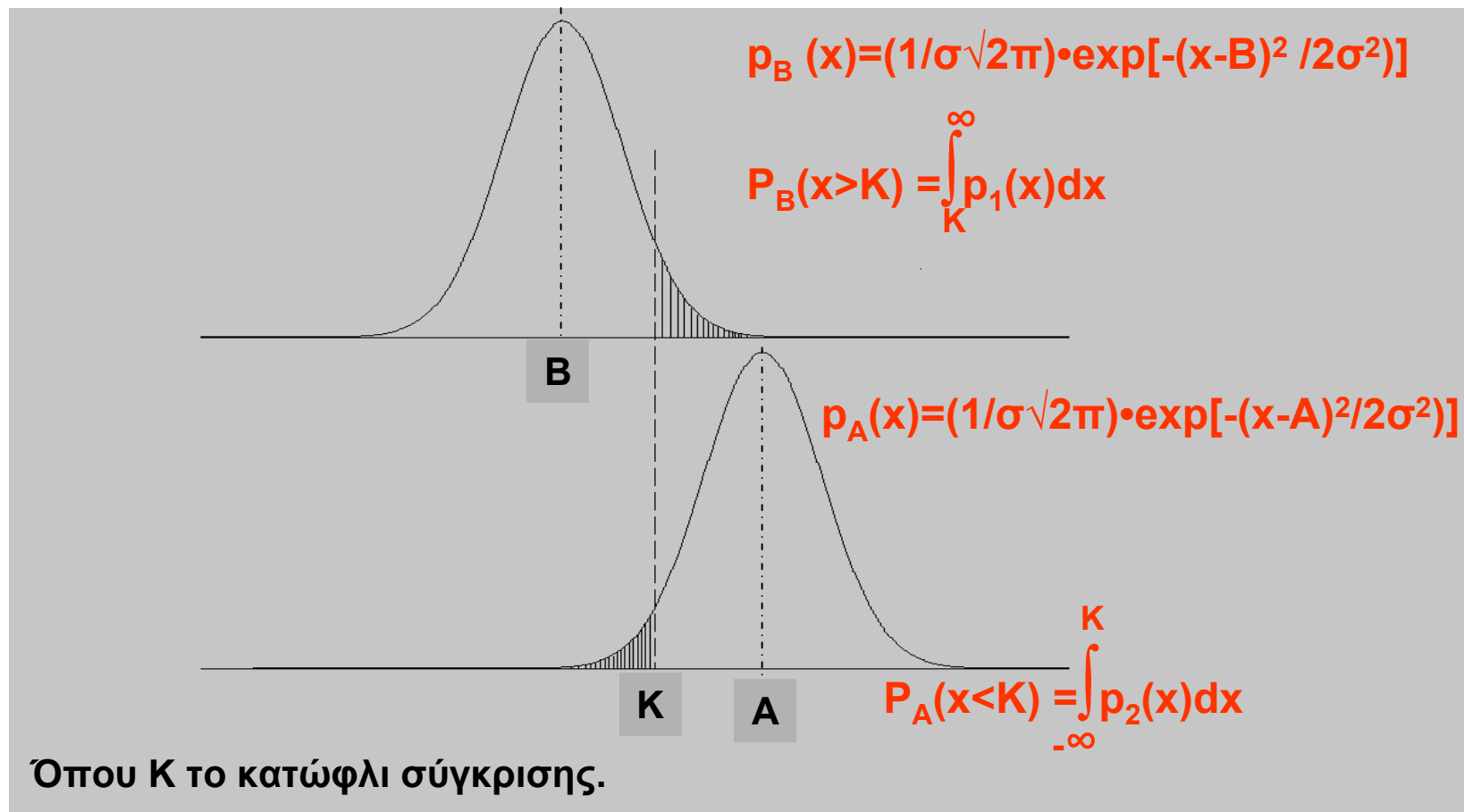
- Όσο το K αυξάνει ή το σ μικραίνει η τιμή της Q μειώνεται

Η συμπεριφορά του σήματος ως προς τον θόρυβο (συνέχεια....)

- **AWGN**

Η πιθανότητα εκτίμησης λάθους υπολογίζεται από τις σχέσεις:

Εκτίμηση λάθους στον δέκτη

- $P_e = P_{\text{trA}} \cdot P_B + P_{\text{trB}} \cdot P_A$

Αν $P_{\text{trA}} = P_{\text{trB}} = 1/2$ τότε $P_e = 1/2 \cdot (P_A + P_B)$

Επίσης αν: $K = (A+B) / 2$

τότε:

$$P_e = \int_{(A+B)/2}^{\infty} [1/\sigma\sqrt{2\pi}] \cdot \exp[-(x-B)^2 / 2\sigma^2] dx = Q[(A-B)/\sigma\sqrt{2}]$$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

1) Διάδοση βασικής ζώνης χωρίς φίλτρο.

- Αν το βασικό σήμα είναι NRZ (0 , A) τότε:

$$K = A/2 \quad \text{και} \quad P_e = Q(A/\sigma\sqrt{2})$$

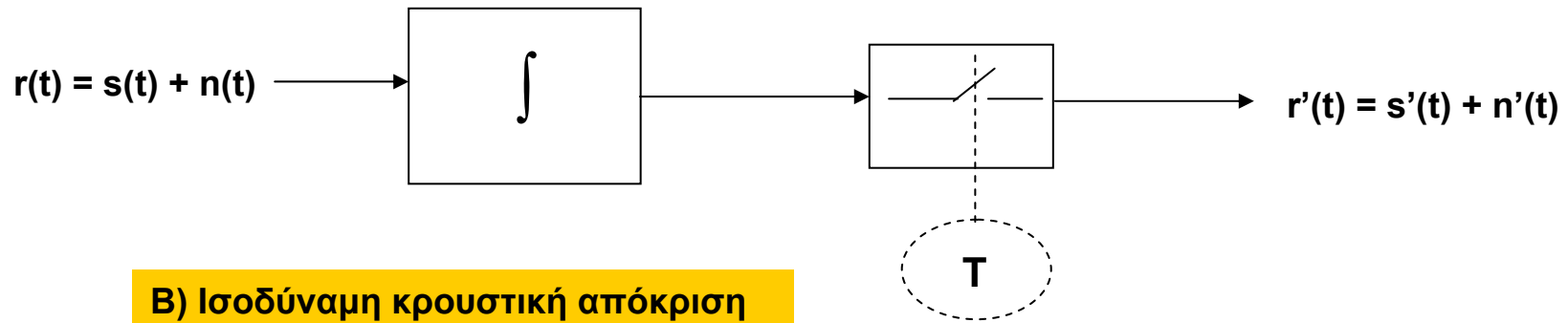
- Αν το βασικό σήμα είναι διπολικό (-A, A) τότε:

$$K = 0 \quad \text{και} \quad P_e = Q(A/\sigma\sqrt{2})$$

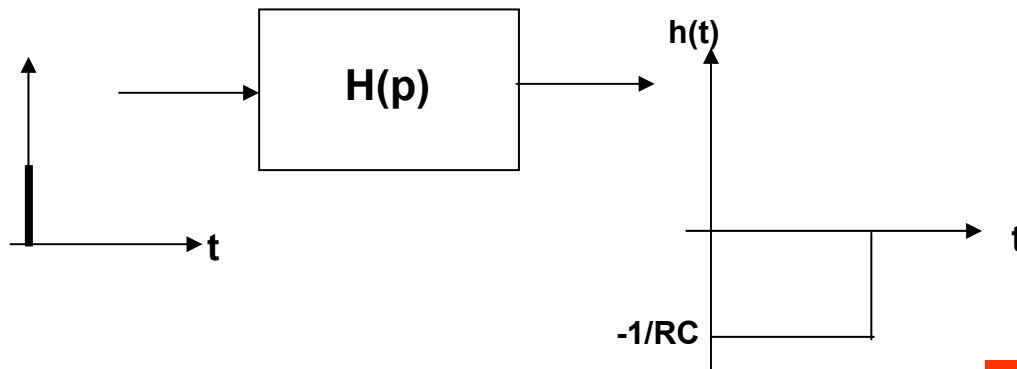
Παραδείγματα (συνέχεια....)

2) Χρήση προσαρμοσμένου φίλτρου

A) Λειτουργία

B) Ισοδύναμη κρουστική απόκριση

Γ) Συνάρτηση μεταφοράς του φίλτρου:

$$H(f) = (-T/RC) \cdot \text{sinc}(\pi f T) \cdot e^{-j\pi f T}$$

Χρήση προσαρμοσμένου φίλτρου – συνέχεια.....

- $s'(t) = -AT/RC$ (A η τιμή του s(t) στην είσοδο)

- Ο θόρυβος:

$$\sigma_o^2 = \int N_o |H|^2 df = (N_o T / \pi R^2 C^2) \int \text{sinc}^2 x dx = N_o T / \pi R^2 C^2$$

Τελικά:

$$P_e' = \text{erfc}(AT/RC\sigma_o\sqrt{2}) = \text{erfc}(A\sqrt{T/N})$$

ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΤΑΙ ότι:

Η κρουστική απόκριση του προσαρμοσμένου φίλτρου για οποιαδήποτε εφαρμογή είναι:

$$h(t) = s(T-t)$$

Η χρήση του μεγιστοποιεί το S/N και ελαχιστοποιεί την πιθανότητα λάθους στον δέκτη

Αποτελεσματικότητα ισχύος (Power efficiency)

- Για να συγκρίνουμε τους διάφορους τύπους διαμορφώσεων γίνεται αναφορά στον λόγο E_b / N_o ,
[όπου E_b η ενέργεια του σήματος ανά bit και N_o η φασματική πυκνότητα του θορύβου (λευκού)],
που απαιτείται για να εξασφαλιστεί συγκεκριμένο bit error probability.
- Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γίνει κάθε φορά αναγωγή του symbol error probability σε b.e.p.
και
αναγωγή του λόγου E_s / N_o σε E_b / N_o .

Αποτελεσματικότητα ισχύος (συνέχεια)

- Προφανώς ισχύει:

$$E_s = E_b \cdot \log_2 M \quad \text{άρα} \quad E_s / N_o = (\log_2 M) \cdot (E_b / N_o)$$

- Μια άλλη πολύ βασική σχέση είναι αυτή που συνδέει το λόγο S/N με το E_b / N_o

$$S/N = E_s / T_s \cdot N_o \cdot B = E_b / T_b \cdot N_o \cdot B = \eta \cdot (E_b / N_o)$$

(δεδομένου ότι $T_s = T_b \log_2 M$)

- Ο ακριβής υπολογισμός (αναγωγή) του symbol error probability σε bit error probability είναι δύσκολος.

- Στην περίπτωση των M-ASK και M-PSK προσεγγιστικά ισχύει

$$P_s = P_b \cdot \log_2 M$$

- Στην περίπτωση των M-FSK ισχύει προσεγγιστικά:

$$P_s = P_b \cdot 2(M-1) / M$$

- Η bit error probability, που είναι συνάρτηση του S/N συγκρίνεται, συχνά σε γραφικές παραστάσεις ως προς τον λόγο E_b / N_o του βασικού σήματος (base band) της πληροφορίας.

Σύγκριση Διαμορφώσεων

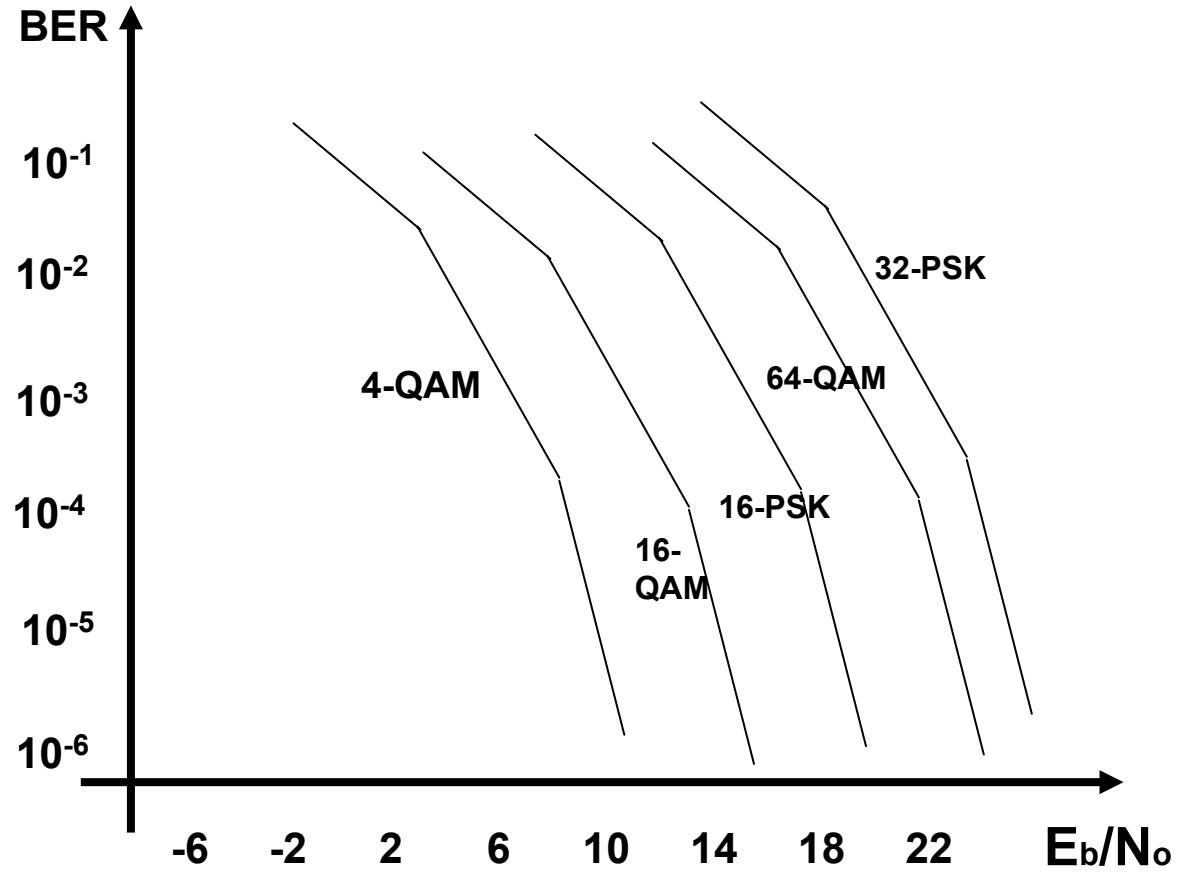
Διαμόρφωση	Αποτελεσματικότητα
ASK	0.5 (1)
BPSK	0.5 (1)
FSK	<0.4 (<0.8)
MSK	0.4 (0.8)
QPSK	2
16 QAM	4
32QAM	5
64QAM	6
256QAM	8

Σύγκριση Διαμορφώσεων

- Ο απαραίτητος λόγος E_b / N_o για το ίδιο ber (σε dB):

Τύπος Διαμ/σης	2	4	8	16	32	64
M-ASK	10	14	18			
M-PSK	10	10	14	18	23	
M-QAM		10		13		18
M-FSK	12	10	8	7	6	5.8

Σύγκριση των διαμορφώσεων

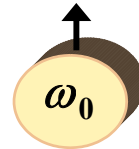

Πολυπλεξία Διαμορφώσεων M-QAM

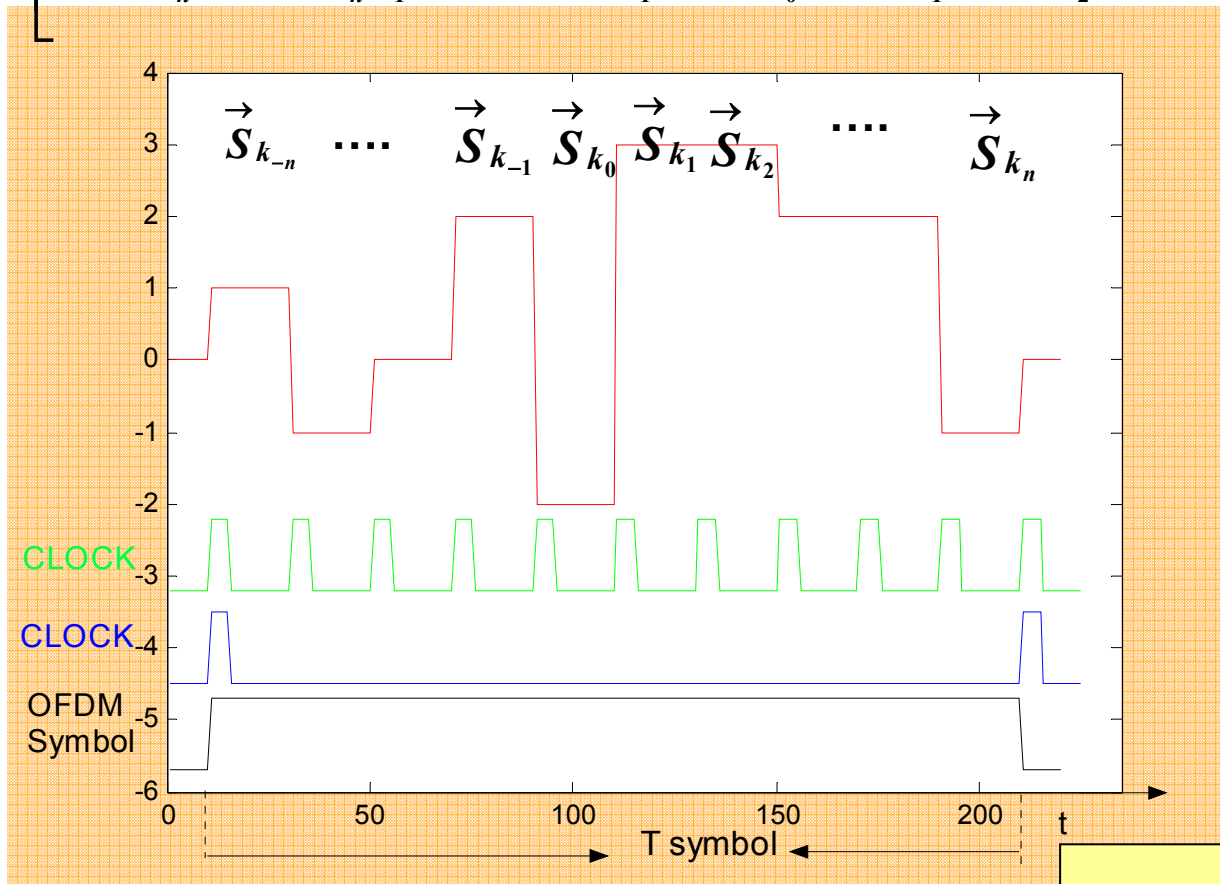
Απλή M-QAM:

Παράλληλες M-QAM:

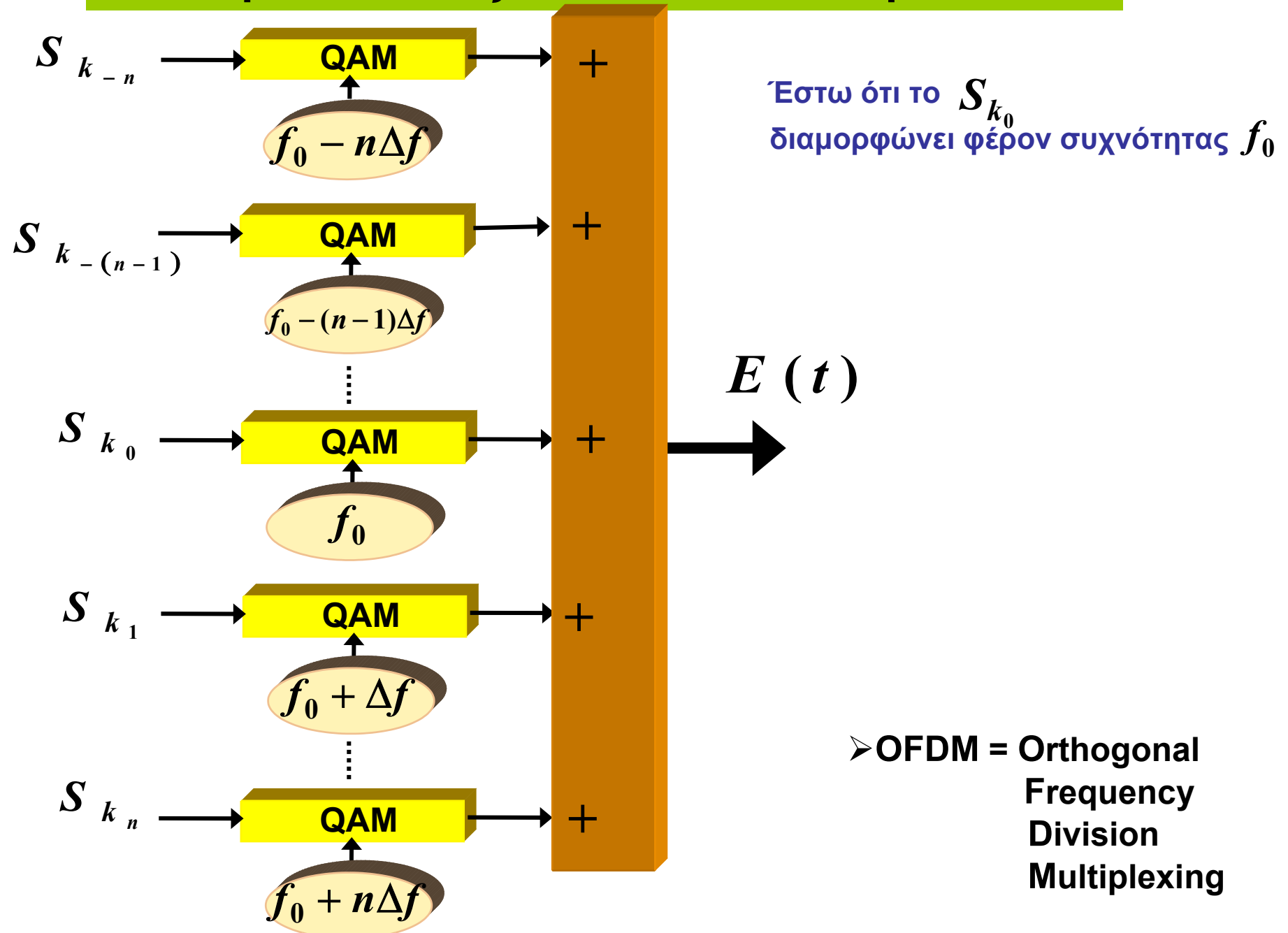

$$\left[\vec{S}_k \right] \Rightarrow \left[\vec{S}_{k-n}, \vec{S}_{k-n-1}, \dots, \vec{S}_{k-1}, \vec{S}_{k_0}, \vec{S}_{k_1}, \vec{S}_{k_2}, \dots, \vec{S}_{k_n} \right]$$

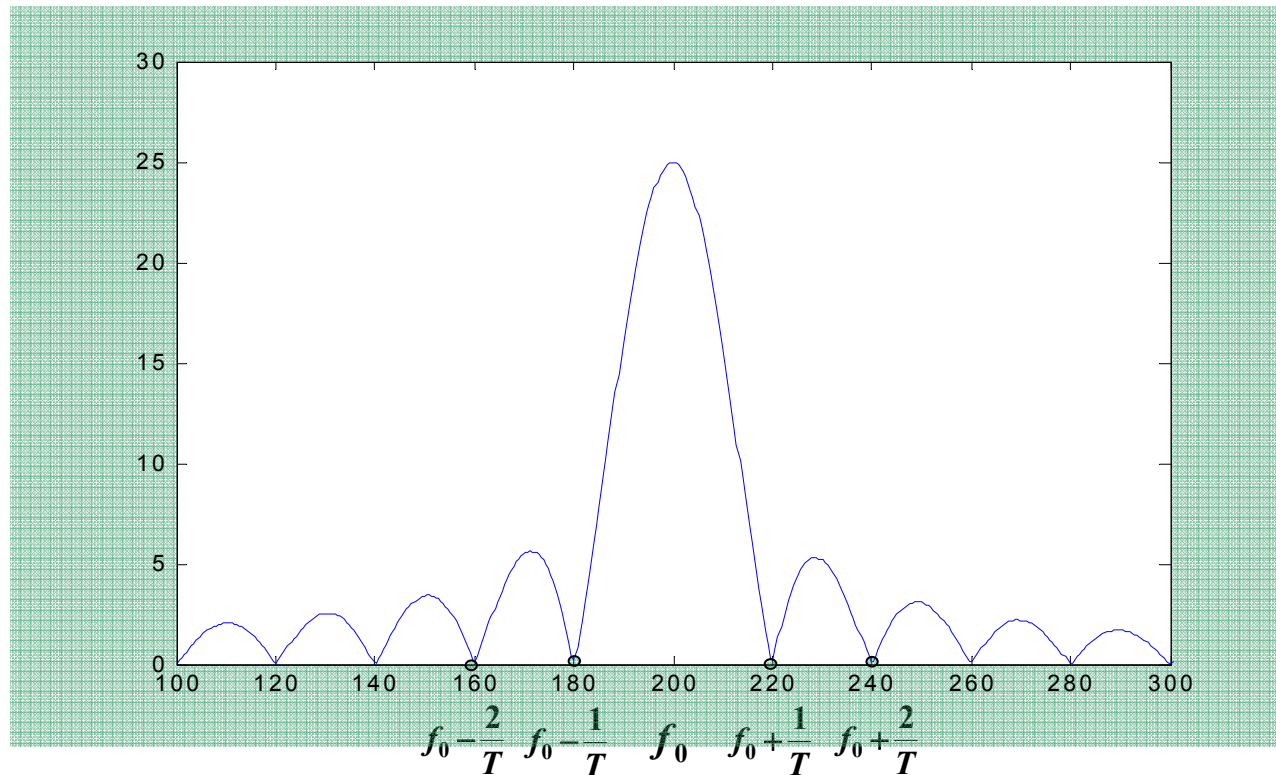
$T_{sym} = 50 \mu s$

Από την πολυπλεξία των M-QAM στην OFDM ...

OFDM συνέχεια ....

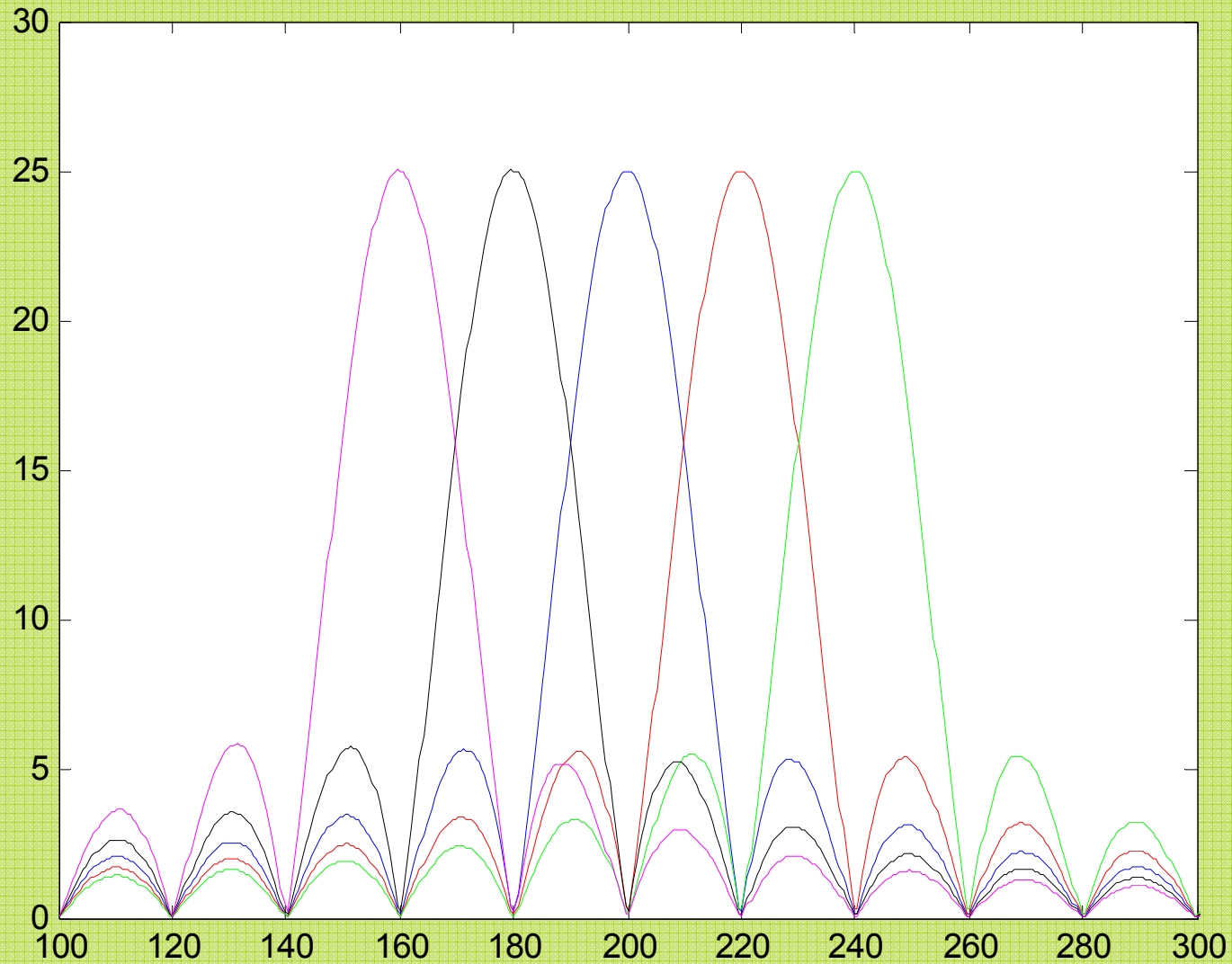
Θεωρώντας το φάσμα του ταλαντωτή f_0 που διαμορφώνεται από το S_{k_0} , για διάρκεια T έχουμε:

➤ Έχει ενδιαφέρον το μέγεθος Δf (των προηγούμενων ταλαντωτών) να επιλεγεί:

$$\Delta f = \frac{1}{T} \Rightarrow \text{Τότε τα φέροντα είναι ορθογώνια.}$$

OFDM συνέχεια ....

Φάσμα ορθογώνιων φερόντων

Γρήγορη Μαθηματική Ανάλυση της OFDM...

$$\begin{aligned}
 E(t) &= \vec{S}_{k_{-n}} e^{j(\omega_0 - 2\pi n/T)t} + \vec{S}_{k_{-(n-1)}} e^{j(\omega_0 - 2\pi(n-1)/T)t} + \dots \\
 &\dots + \vec{S}_{k_{-1}} e^{j(\omega_0 - 2\pi/T)t} + \vec{S}_{k_0} e^{j\omega_0 t} + \vec{S}_{k_1} e^{j(\omega_0 + 2\pi/T)t} + \dots \\
 &\dots + \vec{S}_{k_n} e^{j(\omega_0 + 2\pi n/T)t} \Rightarrow
 \end{aligned}$$

$$E(t) = \sum_{i=-n}^{i=n} \vec{S}_{k_i} e^{j(\omega_0 + 2\pi i/T)t}$$

Άρα:

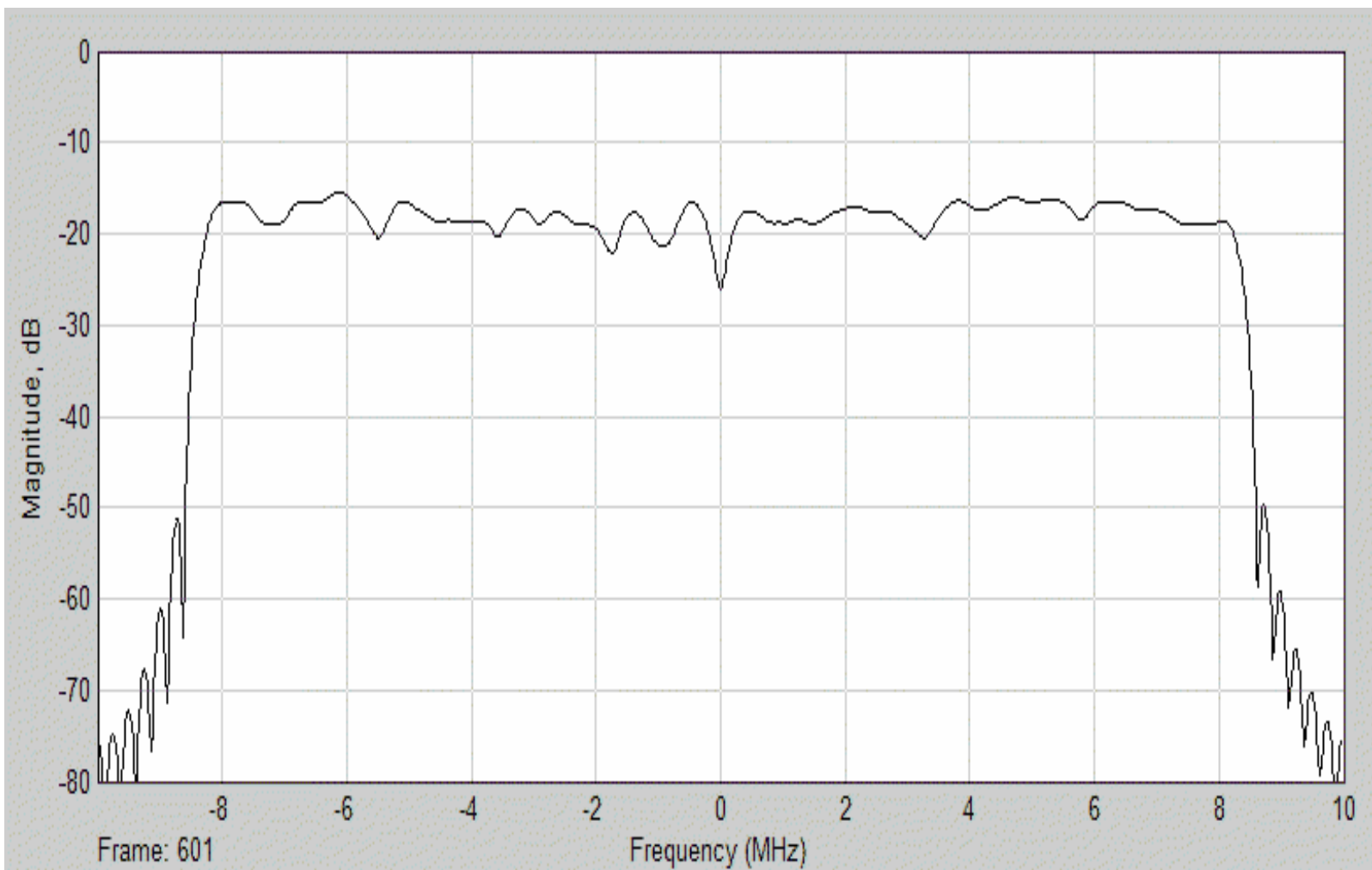
$$E(t) = \left[\sum_{i=-n}^{i=n} \vec{S}_{k_i} e^{j\left(\frac{2\pi}{T}i\right)t} \right] \cdot e^{j(\omega_0 t)}$$

$S_k(t)$

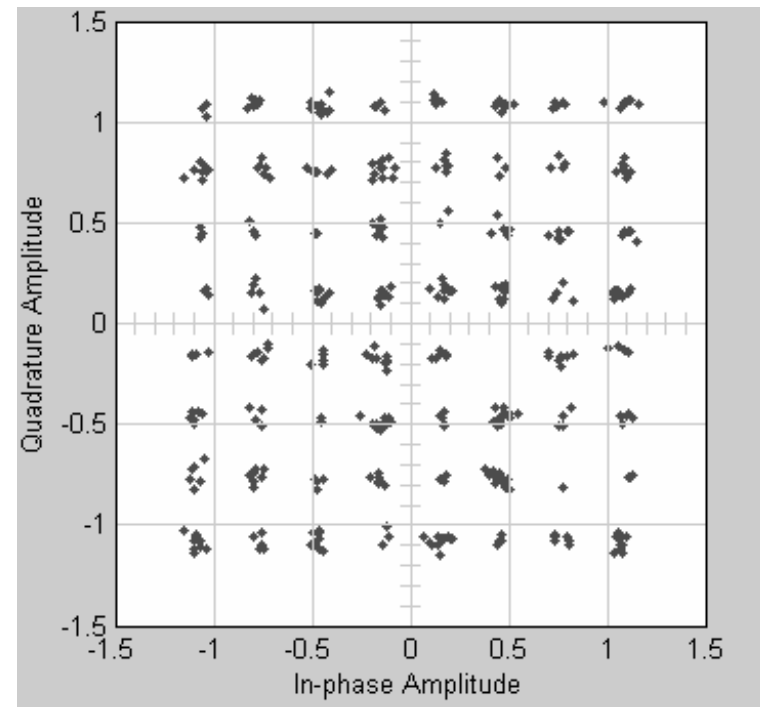
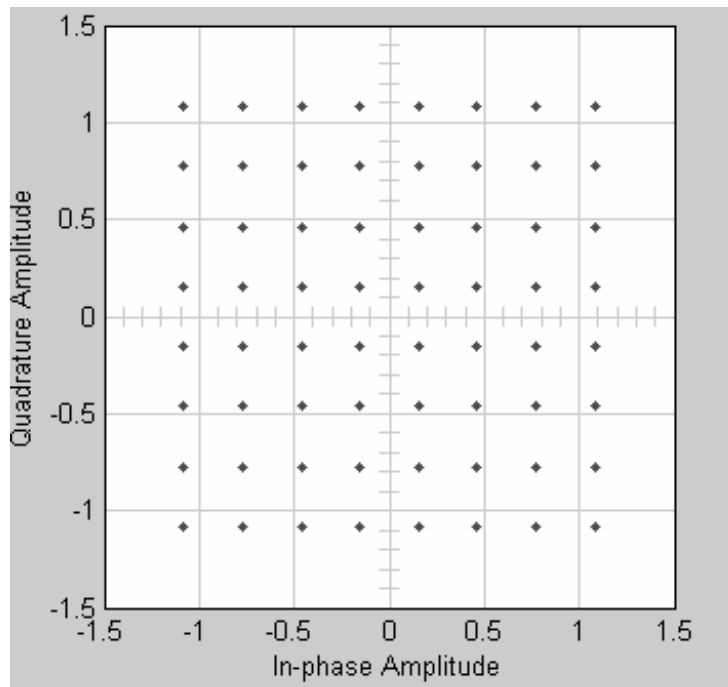
Η συνάρτηση αυτή είναι ο Αντίστροφος Μετασχηματισμός Fourier των δεδομένων.

$\rightarrow S_{k_i}$

Αστερισμοί παρουσία ή μη θορύβου

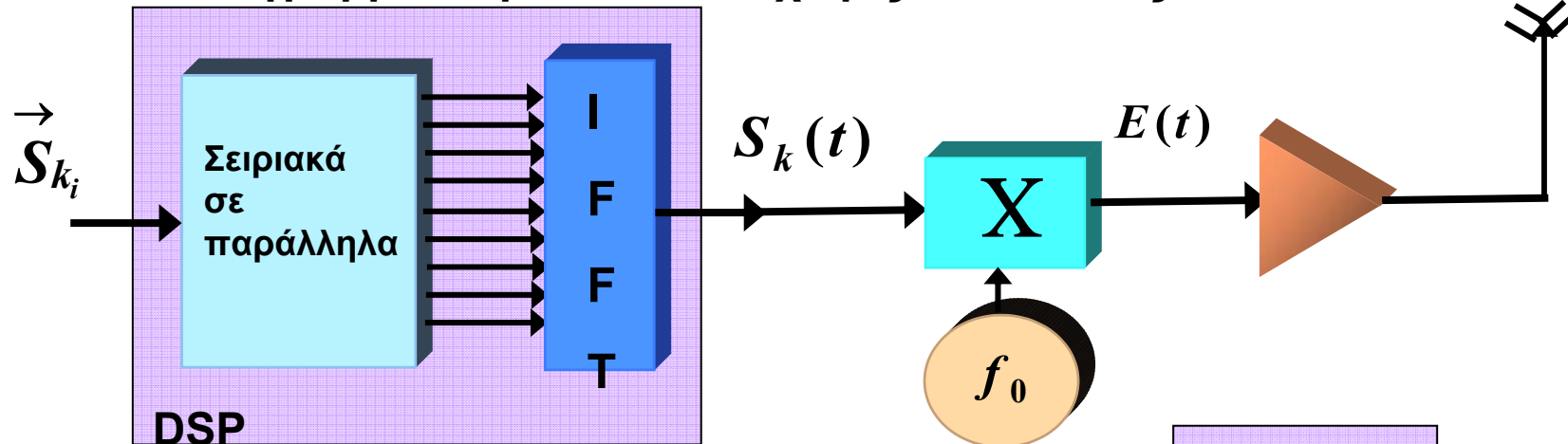

Υλοποίηση της OFDM

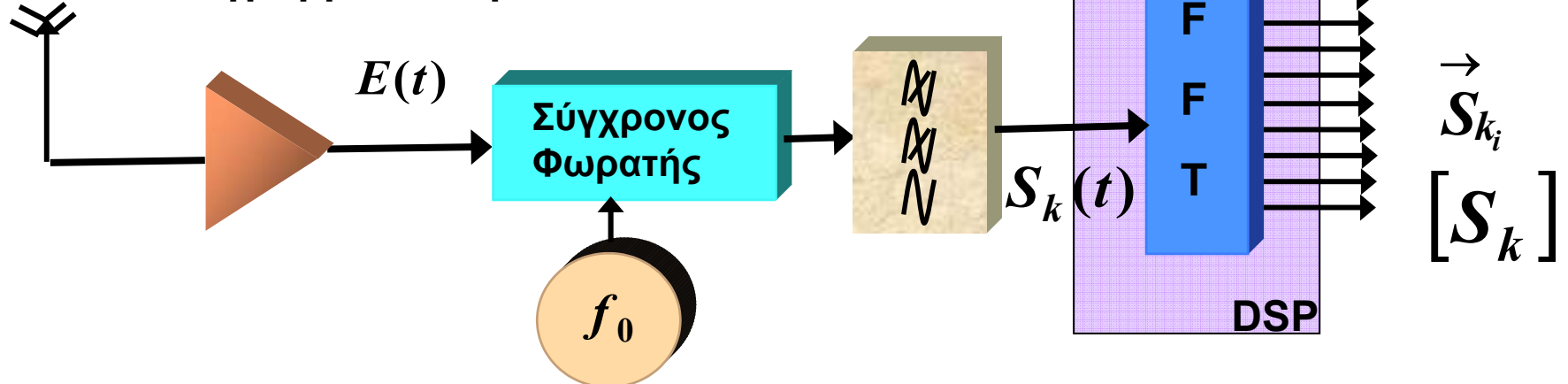
➤ Υλοποίηση της OFDM με γρήγορους αλγορίθμους F.F.T. και I.F.F.T.

▪ Όταν είναι γνωστά τα S_{k_i} →

➤ Γενικό διάγραμμα πομπού OFDM χωρίς ταλαντωτές:

➤ Γενικό διάγραμμα δέκτη OFDM:

Βασικοί παράμετροι στην OFDM

- Πλήθος φερόντων.
- Εύρος ζώνης του προς μετάδοση σήματος.
- Διάρκεια του συμβόλου OFDM.
- Τρόπος κωδικοποίησης (γένεση των μιγαδικών αριθμών).
- Είδος διαμόρφωσης M-QAM.
- Μορφή των παλμών (συναρτήσεις των συμβόλων): Τετραγωνική, Raised Cosine.
- Τρόπος υλοποίησης των IFFT και FFT (πλήθος όρων, ταχύτητα επεξεργασίας).

Πλεονεκτήματα της OFDM

- Εξοικονόμηση φάσματος ως προς την ίδια αποτελεσματικότητα.
- Αντοχή στην πολυδιαδρομική διάδοση (πρόβλημα διαφορετικού μήκους διαδρομών).
- Αντοχή στον κρουστικό θόρυβο.

Μειονεκτήματα

- Μεγέθη όπως το Coherence time και Coherence bandwidth του διαύλου επηρεάζουν αντιφατικά την διάδοση.
- Μέγιστη ισχύς (λόγος μέγιστης ισχύος / μέση ισχύ).
- Απαιτεί γρήγορους αλγόριθμους (DSPs, FPGA, ASICs).

OFDM (συνέχεια)

- Απαιτήσεις συγχρονισμού (στον πομπό και τον δέκτη).
  - Σταθερότητα συχνοτήτων.
  - Ευαισθησία στις διαφοροποιήσεις φάσεων.
  - Αιχμές ισχύος (peak power problem)
-
- Χρήση Guard time - cyclic prefix
  - Εξισορρόπηση καναλιού
  - Χρήση πιλότων
  - Ειδική κωδικοποίηση

**Βιβλιογραφία: OFDM for wireless multimedia Communications.
Richard Van Nee, Ramjee Prasad, Artech House**

Παράμετροι OFDM

Χρόνος Cyclic Prefix :

$$T_{CP} = 4 \times \tau_{\text{max delay spread}}$$

Συνολική διάρκεια OFDM
συμβόλου :

$$T_{OFDM} = 5 \times T_{CP} \quad \text{or} \quad T_{OFDM} = 6 \times T_{CP}$$

Διάστημα απόστασης
μεταξύ των υποφέροντων :

$$\Delta f = \frac{1}{T_{IFFT}} = \frac{1}{T_{useful}} = \frac{1}{T_{OFDM} - T_{CP}} = \frac{Fs}{N}$$

Συνολικό εύρος ζώνης :

$$B = N_D \cdot \Delta f$$

OFDM baud rate :

$$SR_{OFDM} = \frac{1}{T_{OFDM}}$$

Ταχύτητα πληροφορίας
(bit rate):

$$R = N_{CB} \times \text{CodeRate} \times SR_{OFDM}$$

IEEE 802.11a: Data rate και παράμετροι διαμόρφωσης

Data rate (Mbps)	Modulation	Coding rate	Coded bits per subcarrier ($\log_2 M$)	Coded bits per OFDM symbol (N_{CB})	Data bits per OFDM symbol (N_{DB})
6	BPSK	$\frac{1}{2}$	1	48	24
9	BPSK	$\frac{3}{4}$	1	48	36
12	QPSK	$\frac{1}{2}$	2	96	48
18	QPSK	$\frac{3}{4}$	2	96	72
24	16-QAM	$\frac{1}{2}$	4	192	96
36	16-QAM	$\frac{3}{4}$	4	192	144
48	64-QAM	$\frac{2}{3}$	6	288	192
54	64-QAM	$\frac{3}{4}$	6	288	216

Διαμορφώσεις Διάχυτου Φάσματος

- Το μεταδιδόμενο σήμα καταλαμβάνει εύρος ζώνης πολύ μεγαλύτερο από το bit rate της πληροφορίας και μάλιστα είναι ανεξάρτητο από αυτό.
- Η διάχυση του φάσματος επιτυγχάνεται με την χρήση ενός βοηθητικού ψηφιακού σήματος με bit rate πολύ μεγαλύτερο του ωφέλιμου σήματος.
- Η αποδιαμόρφωση περιλαμβάνει ένα πρώτο στάδιο αναίρεσης της διάχυσης (συσχέτιση του λαμβανόμενου σήματος με το ίδιο βοηθητικό σήμα) και στην συνέχεια αποδιαμόρφωση της ωφέλιμης πληροφορίας.

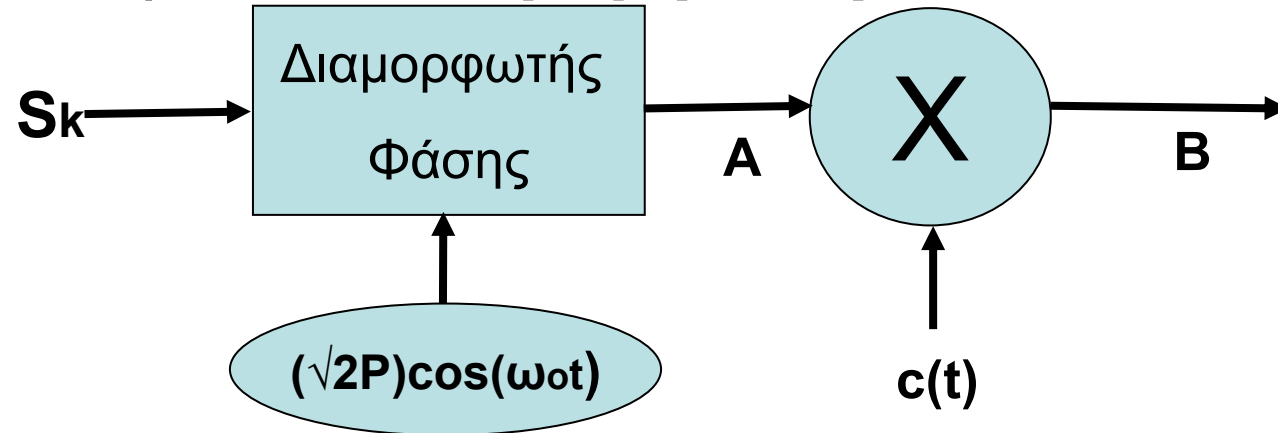

Τεχνικές διάχυσης του φάσματος

- Οι τεχνικές διάχυσης του φάσματος θεραπεύουν διάφορα προβλήματα των επικοινωνιών.
- Για να εκφραστεί η καλύτερευση κάποιων παραμέτρων σε συστήματα ομοειδή με ή χωρίς Spread Spectrum χρησιμοποιείται στην βιβλιογραφία ο όρος processing gain.
- Χρησιμοποιούνται διάφορες τεχνικές διάχυσης του φάσματος.
  - Direct-Sequence (DS)
  - Frequency-Hopping (FH)
  - Υβριδικές διαδικασίες (συνδυασμός των προηγούμενων)

Μέθοδος Direct - Sequence

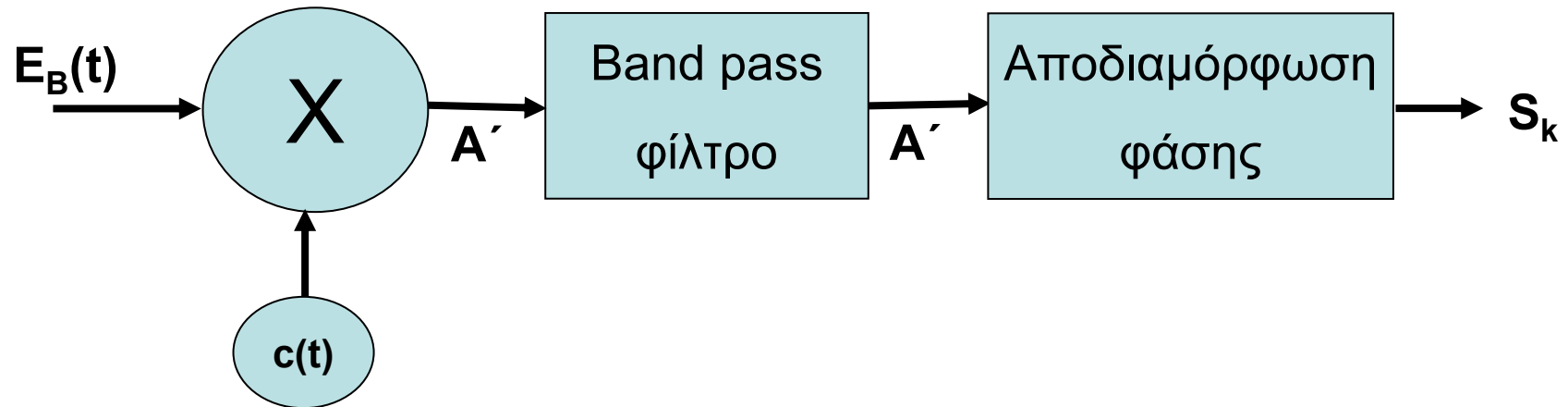
- Η διάχυση του φάσματος επιτυγχάνεται με την χρήση διαμόρφωσης PSK του ήδη διαμορφωμένου με την πληροφορία φέροντος μέσω ενός βοηθητικού σήματος $c(t)$. Η απλούστερη υλοποίηση είναι με διπολικό σήμα (± 1). Δηλαδή **BPSK διαμόρφωση**.

$$\text{A: } E_A(t) = (\sqrt{2P}) \cdot \cos[\omega_0 t + \theta(t)]$$

$$\text{B: } E_B(t) = (\sqrt{2P}) \cdot c(t) \cdot \cos[\omega_0 t + \theta(t)]$$

BPSK Direct Sequence (απο-διάχυση και αποδιαμόρφωση)

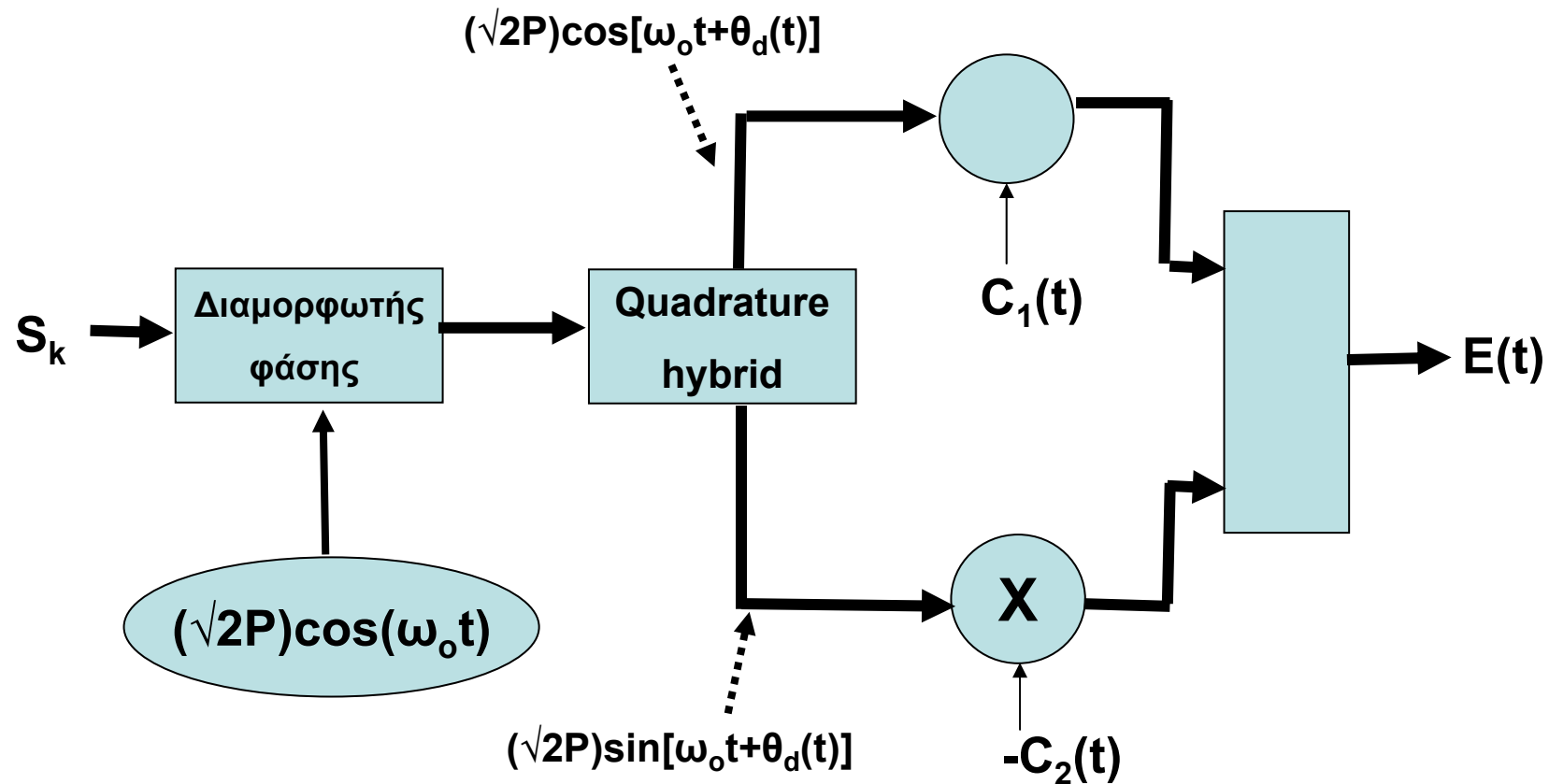
$$E_B(t) = (\sqrt{2P}).c(t).\cos[\omega_0 t + \theta(t)]$$

$$A': \quad (\sqrt{2P}).c^2(t).\cos[\omega_0 t + \theta(t)] = (\sqrt{2P}).\cos[\omega_0 t + \theta(t)]$$

Direct – Sequence (συνέχεια...)

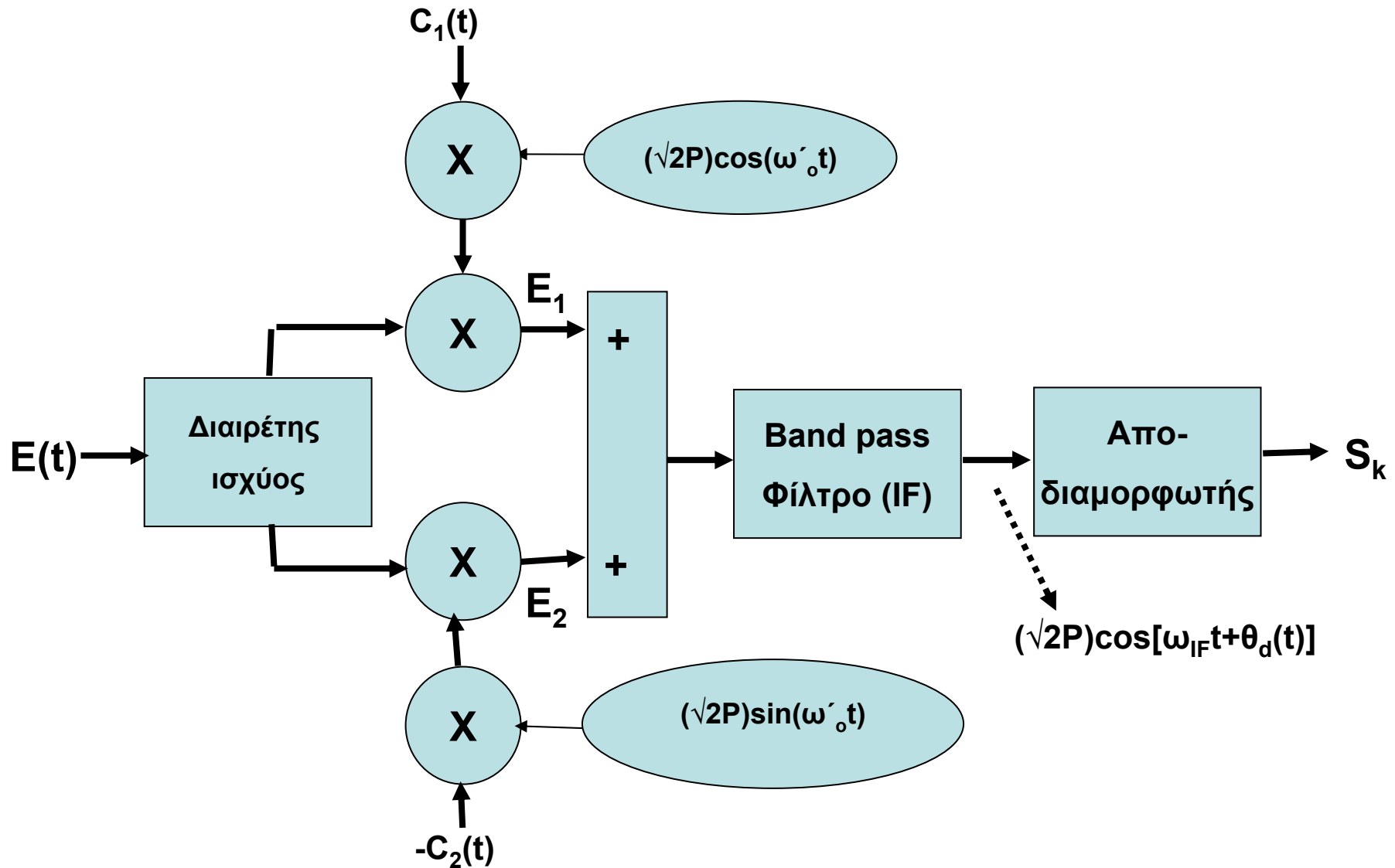
- Μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διαμόρφωση με το βοηθητικό σήμα $c(t)$:
  - η QPSK
  - η MSK
  - κ.λ.π.

Direct – Sequence (συνέχεια...) με QPSK:

- Τα σήματα διάχυσης $c_1(t)$ και $C_2(t)$ παίρνουν τιμές ± 1
- $E(t) = (\sqrt{2P}) \cdot c_1(t) \cdot \cos[\omega_0 t + \theta_d(t)] - (\sqrt{2P}) \cdot c_2(t) \cdot \sin[\omega_0 t + \theta_d(t)] =$
 $= (\sqrt{2P})\cos[\omega_0 t + \theta_d(t) + \theta_c(t)]$

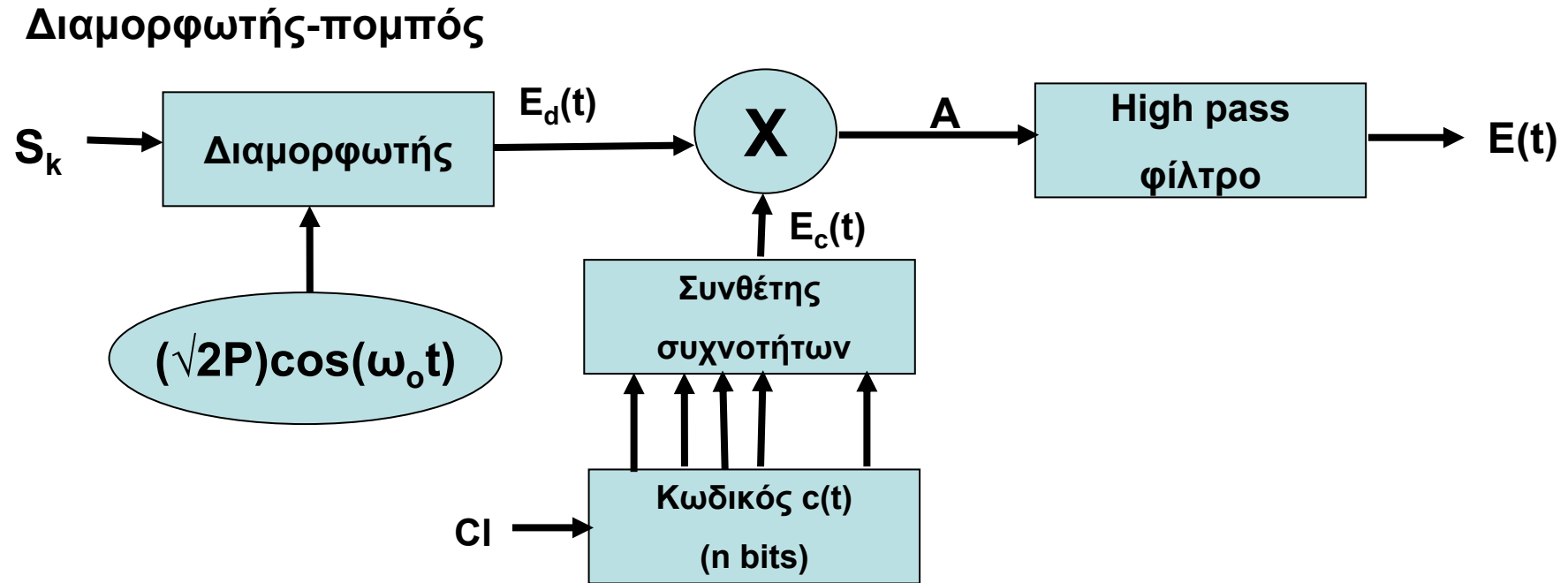
Direct – Sequence (συνέχεια...) με QPSK αποδιαμόρφωση

Μέθοδος Frequency Hopping

- Η διάχυση του φάσματος επιτυγχάνεται με διαμόρφωση FSK που προκαλεί το βοηθητικό σήμα $c(t)$ στο φέρον, (συνεχείς αλλαγές συχνότητας του φέροντος).
- Πρακτικά το σήμα που προκαλεί την διάχυση είναι κώδικας που επιλέγει την συχνότητα του τελικού φέροντος. Η διαμόρφωσή του με το σήμα της πληροφορίας έχει προηγηθεί σε χαμηλότερη συχνότητα. Ουσιαστικά παρεμβαίνει στον συνθέτη συχνοτήτων.
- Χρησιμοποιούνται:
  - Σύγχρονη Slow Frequency-Hop Spread Spectrum
  - Μη σύγχρονη Slow Frequency-Hop Spread Spectrum

Slow Frequency-Hop Spread Spectrum

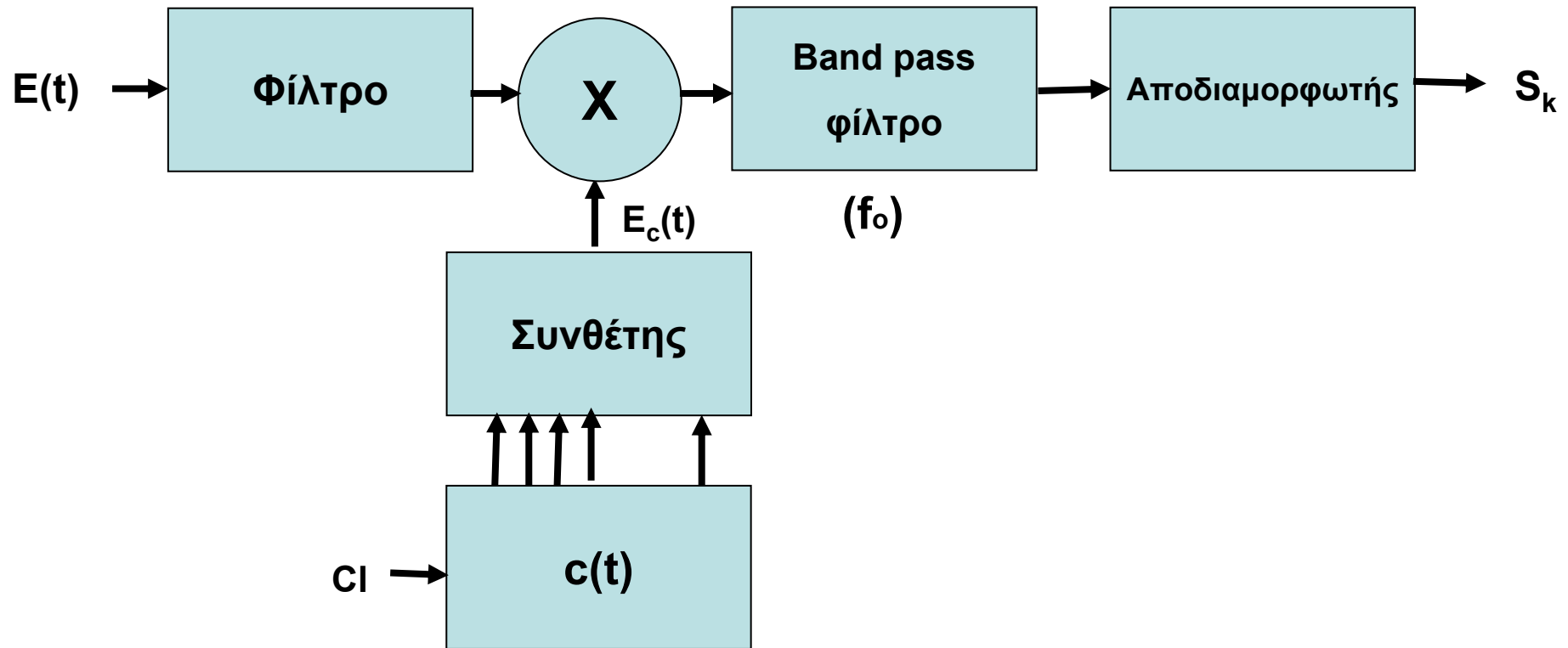
$$E(t) = E_d(t) \sum 2p(t - nT_c) \cos(\omega_n t + \varphi_n)$$

Όπου $p(t)$ μοναδιαίος παλμός διάρκειας T_c , όσο διαρκεί συγκεκριμένη τιμή του κώδικα

Slow Frequency-Hop Spread Spectrum

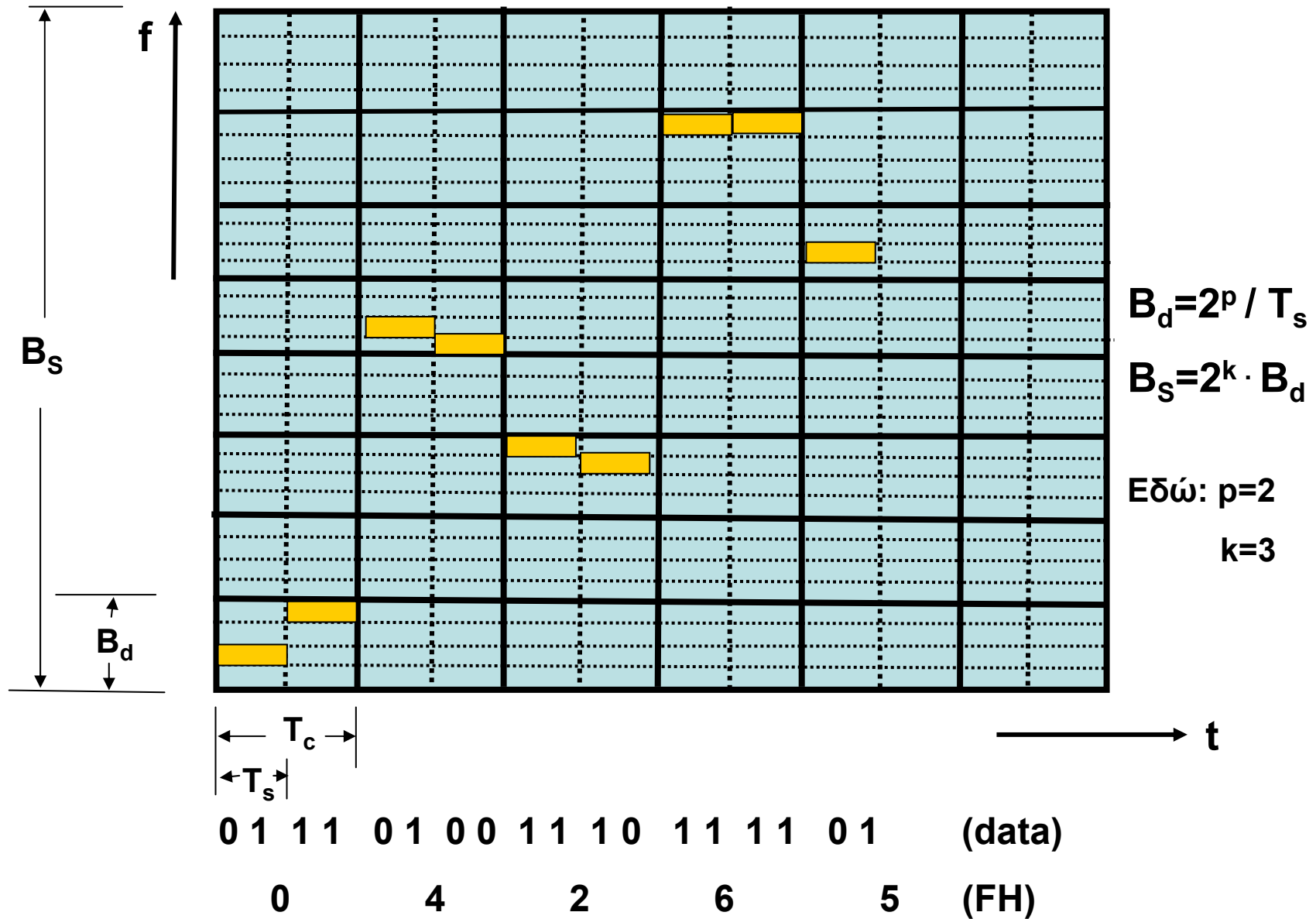
Δέκτης- Αποδιαμορφωτής

Slow: Ισχύει όταν $T_c > T_s$

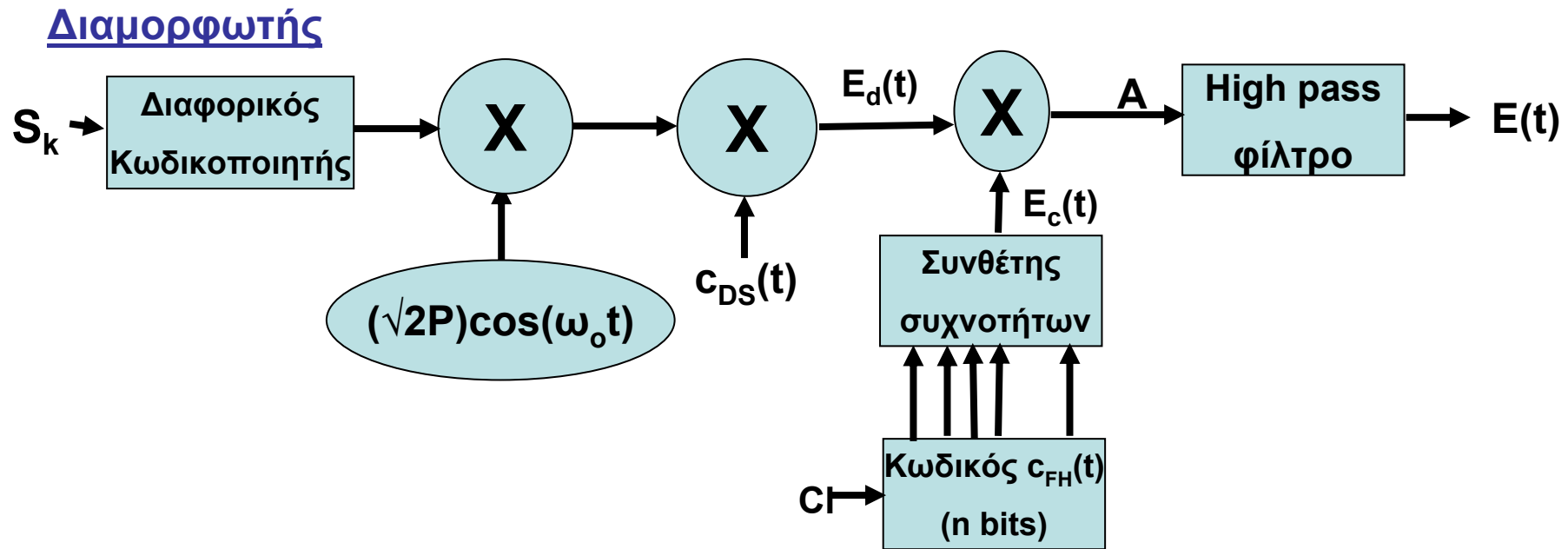
Φασματική εικόνα:

Αναφέρεται στην περίπτωση που η χρησιμοποιούμενη διαμόρφωση (για τα δεδομένα) είναι M-FSK.

Υβριδική Direct - Sequence / Frequency – Hop μέθοδος

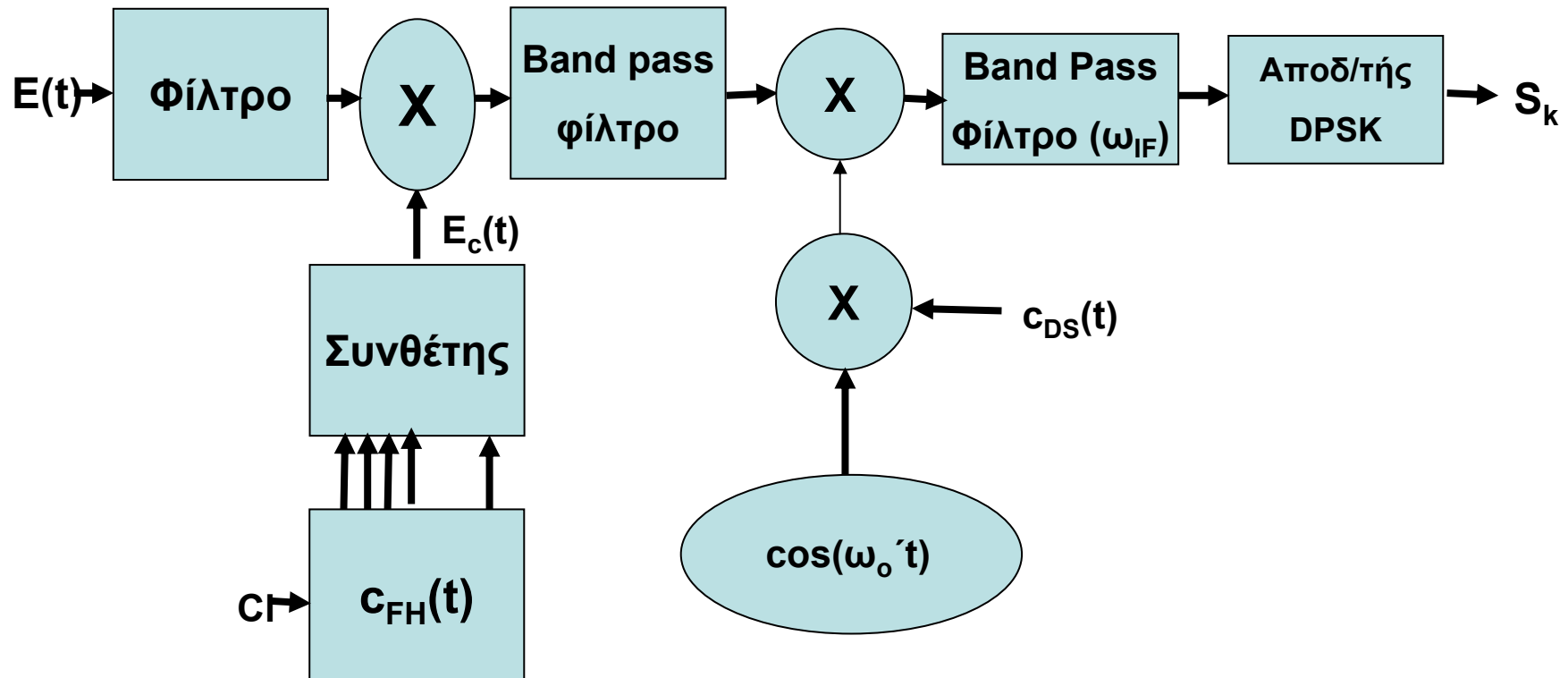
- Αξιοποιεί και τις δύο προηγούμενες μεθόδους ταυτόχρονα.
- Χρησιμοποιείται διότι συνδυάζει τα πλεονεκτήματα και της DS και του FH σε ένα μόνο σύστημα

- Για τα δεδομένα χρησιμοποιείται συνήθως DPSK κωδικοποίηση, διότι και το FH είναι ασύγχρονο.

Υβριδική Direct - Sequence / Frequency – Hop μέθοδος

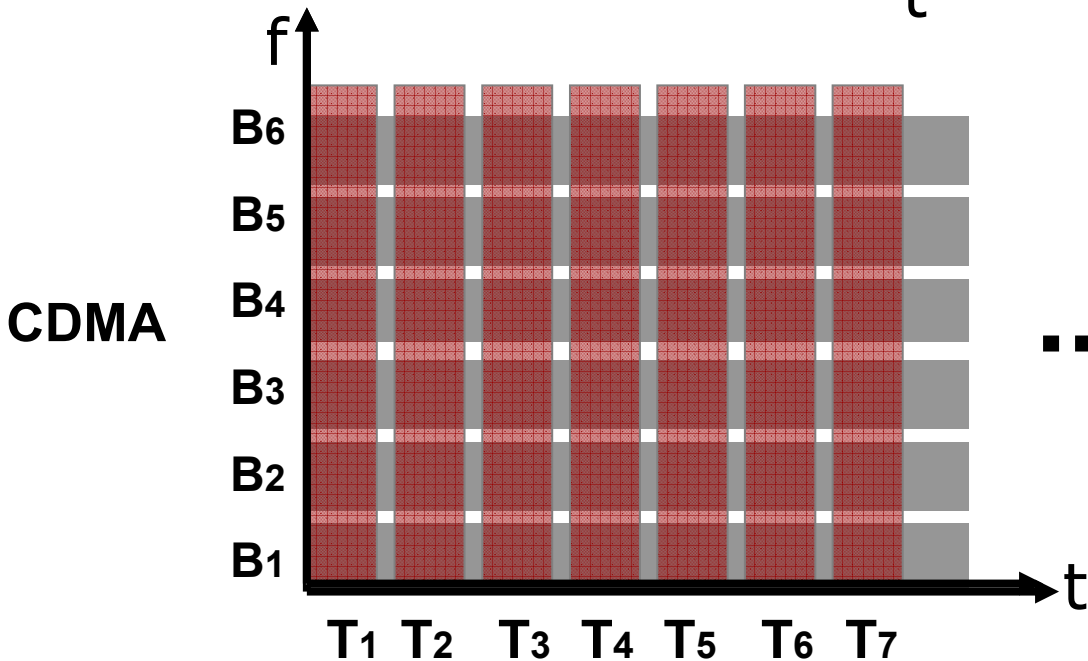
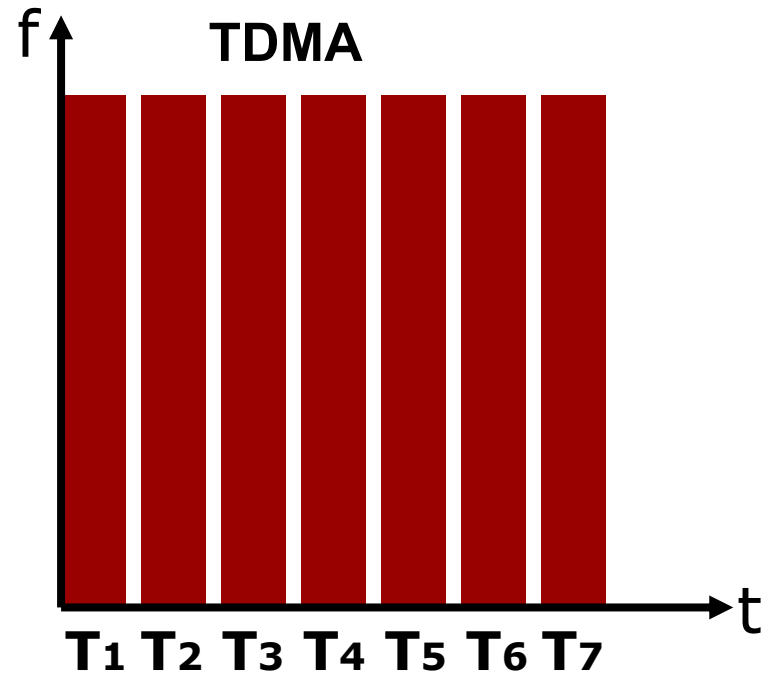
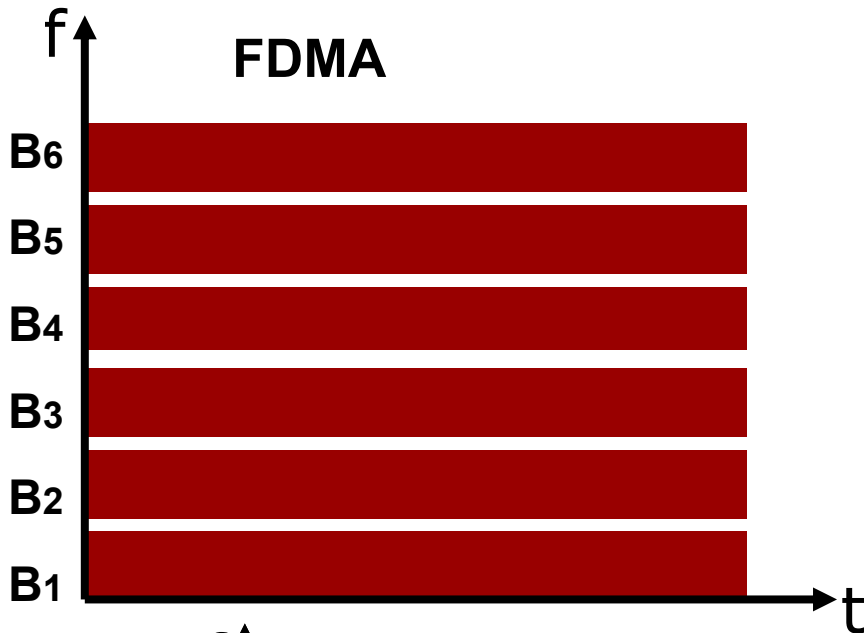
Απο-διαμορφωτής

Τεχνικές Πολλαπλής Πρόσβασης: ΠΟΛΥΠΛΕΞΙΑ (Multiplexing)

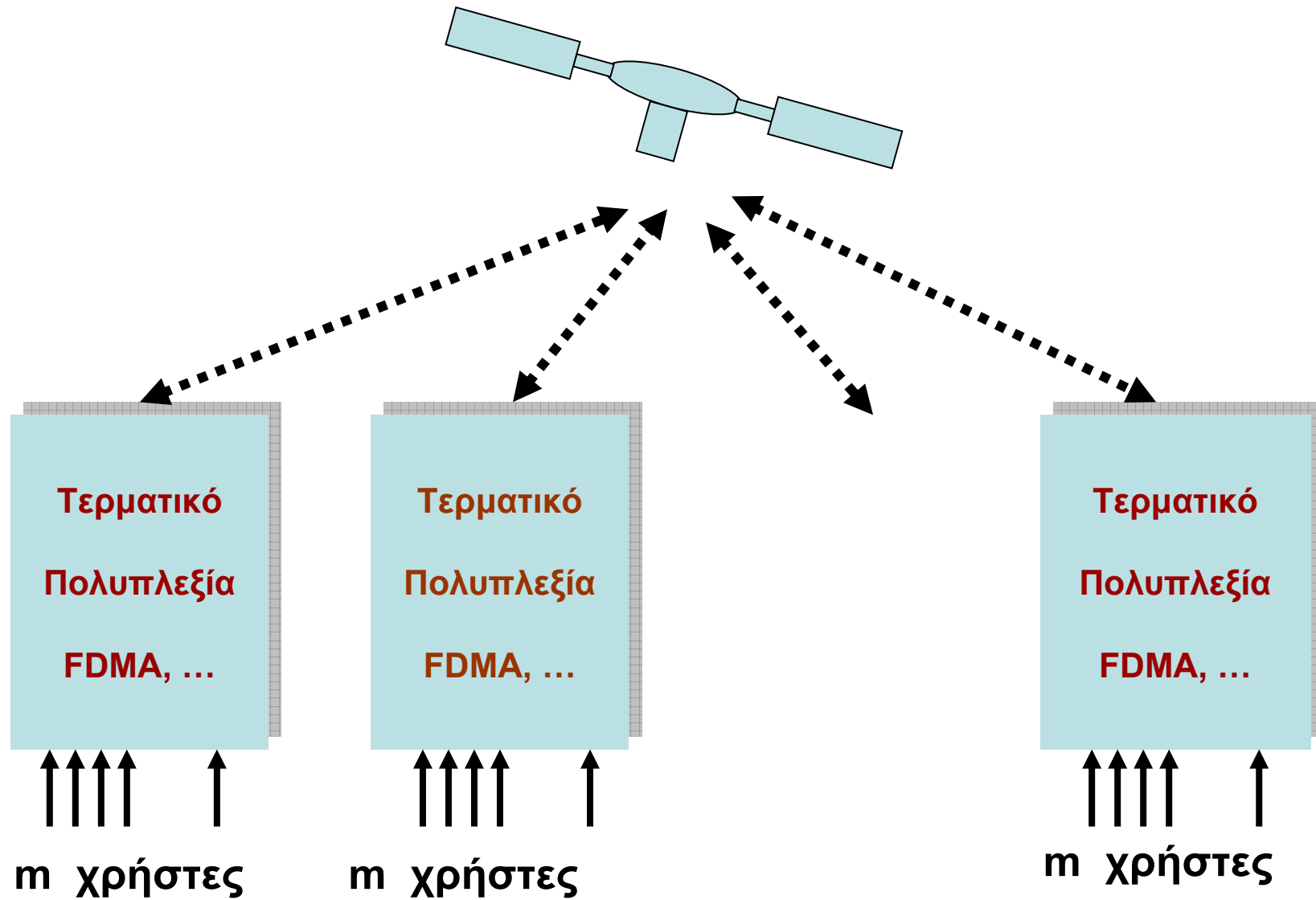
- Φασματική Πολυπλεξία: FDMA
- Χρονική Πολυπλεξία: TDMA
- Κωδική Πολυπλεξία: CDMA
- Πολυπλεξία πολλών επιπέδων
- Συνδυασμός των παραπάνω (Spread Spectrum)
- Πολυπλεξία Μέσων: SDMA , PDMA (Δορυφορικές Επικοινωνίες)

Τεχνικές Πολυπλεξίας

... → **Spread Spectrum**
Διάχυτου Φάσματος

Πολυπλεξία Μέσων

Βασικοί Στόχοι στη Σχεδίαση Τηλ/κού Συστήματος

Επίδοση
Του Τηλ/κού
Μέσου

- Κωδ/ση
- Διαμόρφωση

Αύξηση της
χωρητικότητας

- Πολυπλεξία
- Διαχείριση
πόρων

Ευρύτητα
Κάλυψης

- Δίκτυο
- Κυψελωτό
σύστημα

Μικρότερο
Κόστος
Εγκαταστάσεων
και υπηρεσιών

- Εγκαταστάσεις
- Ανταγωνιστικές
υπηρεσίες

Αντί συμπεράσματος .....

- Το κεφάλαιο των διαμορφώσεων είναι μεγάλο και σύνθετο
- Αξιοποίηση γρήγορων αλγόριθμων.
- Υλοποίηση με DSP επεξεργαστές και ASICs.
- Μεγάλες ταχύτητες.